2024 Booker Ödülü

"Harika"
SARAH MOSS

"Büyüleyici"
MAX PORTER

Yörüngede

SAMANTHA HARVEY

ÇEVİREN: PÜREN ÖZGÖREN

"Baş döndürücü"
SUNDAY TIMES

"Sıradışı bir başarı"
OBSERVER

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Genel Yayın: 6282

SAMANTHA HARVEY

Yörüngede ile 2024 yılında Booker Ödülü'nün sahibi olan Samantha Harvey 1975'te İngiltere'de doğdu, York ve Sheffield üniversitelerinde felsefe okudu, doktorasını yaratıcı yazarlık üzerine yaptı. Bath Spa Üniversitesi'nde yaratıcı yazarlık eğitimleri veriyor. Daha önce *The Wilderness* (2009) ile Booker Ödülü adayları arasında yer almış, Betty Trask Ödülü'nün sahibi olmuştur. Yazarın daha önce yayınlanmış eserleri arasında *All is Song* (2012), *Dear Thief* (2014) ve *The Western Wind* (2018) isimli romanlar ve *The Shapeless Unease: A Year of Not Sleeping* (2020) isimli deneme kitabı bulunmaktadır. Kitapları, aralarında James Tait Black Memorial Ödülü, The Women's Prize, The Guardian İlk Roman Ödülü, Walter Scott Ödülü, Orwell Ödülü, Ursula K. Le Guin Ödülü olmak üzere pek çok ödüle aday gösterilmiştir.

PÜREN ÖZGÖREN

Adana'da doğdu. Avusturya Lisesi'ni bitirdikten sonra Miami Üniversitesi'nde dil eğitimi aldı. 1984'ten bu yana çeviri yapmakta. Ernest Hemingway, Truman Capote, Toni Morrison, Yukio Mishima, Ian McEwan, F. Scott Fitzgerald, Doris Lessing, D.H. Lawrence, Anais Nin, Susan Sontag gibi pek çok yazarın kitabını dilimize kazandırdı.

YÖRÜNGEDE
SAMANTHA HARVEY

ÖZGÜN ADI
Orbital

İllüstrasyon: Aino-Maija Metsola

Copyright © Samantha Harvey 2023
Bu kitabın hakları United Agents ve AnatoliaLit Ajans aracılığıyla alınmıştır.

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2024
SERTİFİKA NO: 40077

EDİTÖR
BAŞAK GÜNTEKİN

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

DÜZELTİ
MUSTAFA AYDIN

SON OKUMA
BARIŞ GÖNÜLŞEN

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

1. BASIM MART 2025, İSTANBUL

ISBN 978-625-384-029-7

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
Litros Yolu Fatih Sanayi Sitesi No: 12/197-203
Topkapı/İstanbul
Tel. (0212) 612 58 60
Sertifika No: 44865

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İstiklal Caddesi, Meşelik Sokak No: 2/4 Beyoğlu 34433 İstanbul
Tel. (0212) 252 39 91 Faks (0212) 252 39 95
e-posta: info@iskultur.com.tr
www.iskultur.com.tr

ÇAĞDAŞ DÜNYA EDEBİYATI DİZİSİ – 24

YÖRÜNGEDE

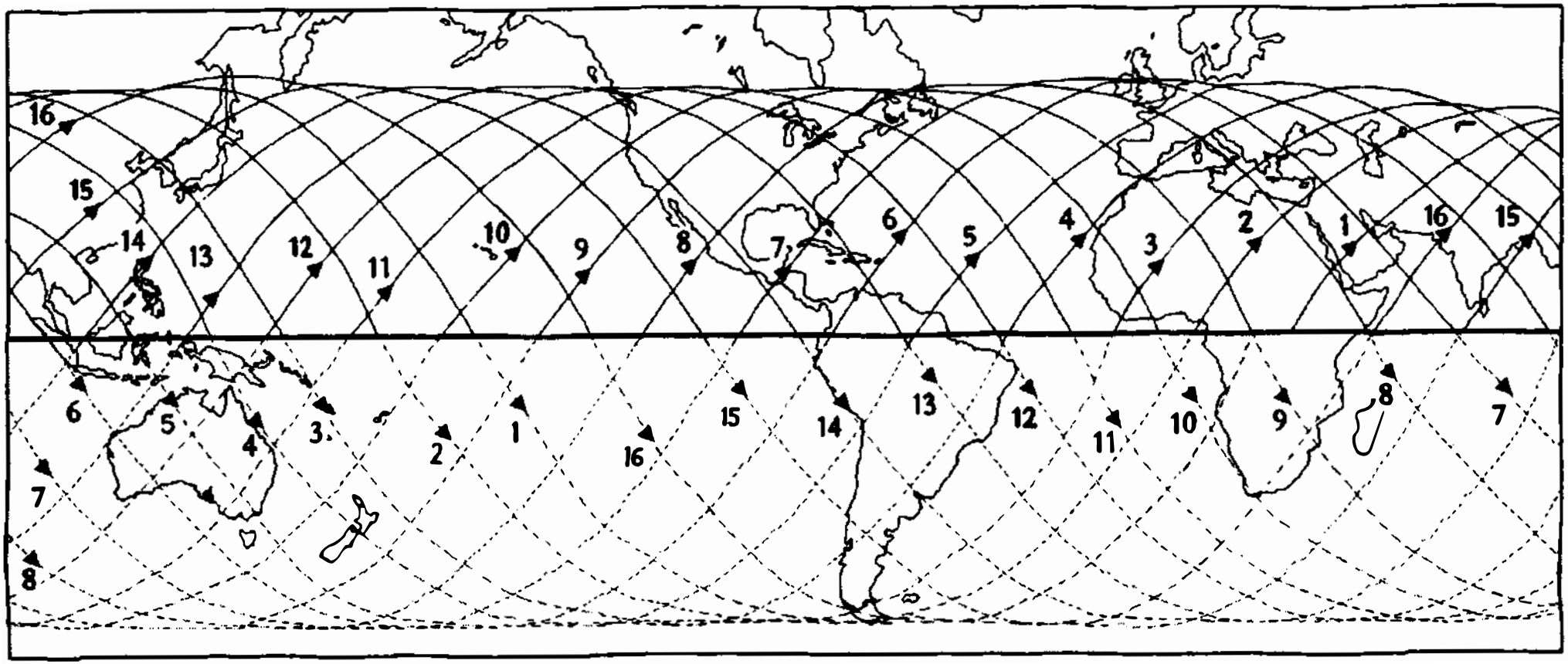
SAMANTHA HARVEY

İngilizce aslından çeviren:
Püren Özgören

Roman

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Kuzey Yarımkürede Gündüzken Dünya Yörüngesinde Geçen 24 Saat

Yörünge Dönüşü, eksi 1

Uzay aracının içinde, Dünya'nın çevresinde dönerken öylesine bir arada ve öylesine yalnızlar ki zaman zaman düşünceleri, içsel mitolojileri bile iç içe geçiyor. Bazen aynı rüyaları görüyorlar – fraktallar, mavi küreler, karanlığın yuttuğu tanıdık yüzler ve uzayın duyularına çarpan, saldıran parlak, enerjik siyahlığı. Ham, ehlileşmemiş uzay bir panter, yabani ve ilkel; rüyalarında onun yatakhanelerine girdiğini, sinsice gezindiğini görüyorlar.

Uyku tulumları içinde askıdalar. İnce, metal kabuğun bir karış ötesinde evren yalın sonsuzluklar halinde açılıyor, uzanıyor. Uykuları hafifliyor, uzak, dünyevi bir şafak söküyor ve dizüstü bilgisayarlarının ekranında yeni günün ilk mesajı yanıp sönmeye başlıyor; tamamen uyanık, her daim uyanık olan istasyon vantilatör pervaneleriyle ve filtrelerle titreşiyor. Küçük mutfakta dün akşamki yemeğin artıkları duruyor – kirli çatallar mıknatısla masaya sabitlenmiş, yemek çubukları duvardaki bir keseye sokulmuş. Sürekli dolaşım halindeki havada dört mavi balon süzülüyor, folyodan yapılma bir flamanın üzerinde *İyi ki Doğdun* yazıyor; kimsenin yaş günü değildi ama yine de bir kutlamaydı, ellerindeki avuçlarındaki buydu. Bir makas üzerinde çikolata lekeleri, katlanan masanın kulplarına bağlanmış bir ipin ucunda küçük, keçeden bir ay var.

Dışarıda, yoğun bir ay parıltısı içindeki Dünya döne döne uzaklaşıyor, onlar kenarı olmayan kenarına doğru ağır ağır ilerlerken, o bir kabuk gibi geriye doğru soyuluyor; Pasifik'in

üstündeki bulut öbekleri gece okyanusunu aydınlatıp kobalt mavisine döndürüyor. İşte, Güney Amerika'nın yaklaşan kıyısında bulutların puslandırdığı, yanık altın rengiyle Santiago. Kapalı storlar yüzünden görünmeyen, Batı Pasifik'in ılık suları boyunca esen alize rüzgârları bir fırtınayı körükledi, adeta bir ısı motorunu çalıştırdı. Rüzgârlar okyanusun sıcaklığını alıp bulut kümeleri halinde bir yerde topladı; bunlar yoğunlaştı, pıhtılaştı ve bacaları andıran dikey yığınlar halinde fırıl fırıl dönmeye başlayıp bir tayfun oluşturdu. Tayfun batıya, Asya'nın güneyine doğru kayarken, uzay araçları rotayı izleyerek doğuya, doğu yönüne ve aşağıya, çok uzaklardaki ani bir ışımanın ufku neon bir kubbeyle örttüğü Patagonya'ya doğru ilerliyor. Samanyolu saten göğe sıkılmış bir tabanca kurşununun dumanlı barut izi.

Uzay aracında günlerden salı, sabah saat dördü çeyrek geçiyor, ekim başı. Dışarıda Arjantin, Güney Atlantik, Cape Town, Zimbabwe. Gezegen sağ omzunun üstünden sabahı fısıldıyor – incecik, eriyik bir ışık gediği. Zaman dilimlerinin içinden sessizce kayıyorlar.

Her biri belli bir noktada, bir kerosen bombayla uzaya fırlatılmıştı, sonra yanan bir kapsülün içinde, iki Tibet ayısına eşit bir ağırlığı üzerlerinde hissederek atmosferin içinden geçtiler. Göğüskafeslerini bu basınca karşı çelik gibi sağlam tuttular, ta ki ayıların teker teker geri çekildiğini hissedene, gökyüzü uzay olana, yerçekimi ortadan kalkıp saçları havaya dikelene dek.

Dünyanın üstünde salınan, H biçiminde, muazzam bir metalin içinde altı kişiler. Baş aşağı dönüyorlar; dört astronot (Amerikalı, Japon, Britanyalı ve İtalyan) ve iki kozmonot (Rus, Rus); ikisi kadın dördü erkek, birbirine bağlı on yedi modülden oluşan, saatte yirmi sekiz bin kilometre hız yapan bir uzay istasyonundalar. Bu altı kişi, uzaya yollanan pek çok ekibin sonuncusu, bu artık alışılmadık bir şey değil; Dünya'nın arka bahçesindeki sıradan astronotlar onlar. Yer-

yüzünün olağanüstü ve akıl almaz arka avlusu. Son hız ama kayarcasına ilerleyen gemide günler boyu baş aşağı, yan, kıçüstü, tepetaklak dönüyor, dönüyorlar. Günler hızla geçiyor. Her biri dokuz ay kadar burada kalacak; ağırlıktan arınmış, yerçekimsiz bir sürüklenişle geçen dokuz ay, bu şişmiş kafayla, sardalye kutusuna tıkılmış yaşamla, Dünya'ya hayretle, ağzı açık bakmakla geçen dokuz ay, sonra aşağıdaki sabırlı gezegene dönüş.

Dünya dışı bir uygarlık onları seyredip sorabilir: Burada ne yapıyorlar? Neden hiçbir yere gitmeden, habire dönüp duruyorlar? Tüm soruların yanıtı, Dünya. Dünya sevinçten havalara uçan bir âşığın suratı; onun uyuyup uyanmasını, alışkanlıklarına dalıp gitmesini izliyorlar. Dünya, çocuklarının anlatacak öykülerle, coşkuyla ve özlemle dolup taşarak dönmesini bekleyen bir anne. Çocukların kemikleri yoğunluğunu azıcık yitirmiş, kolları, bacakları azıcık incelmiş. Gözleri anlatılması güç görüntülerle dolu.

1. dönüş, yükseliş

Roman erken uyanıyor. Uyku tulumundan sıyrılıyor, karanlıkta laboratuvar penceresine doğru yüzüyor. Neredeyiz, neredeyiz? Dünyanın neresinde? Vakit gece, karşısında bir kara parçası. Devasa, bulutsu bir şehir pas kırmızısı bir hiçliğin içinden kıyın kıyın görüntüye giriyor; hayır, iki şehir, Johannesburg ile Pretoria ikili yıldız gibi birbirine kenetlenmiş. Güneş atmosfer çemberinin hemen dışında, bir dakika sonra ufku netleştirecek ve yeryüzünü istila edecek, gün ışığı aynı anda her yeri kaplamadan önce, şafak saniyeler içinde belirip kaybolacak. Orta ve Doğu Afrika ansızın parlak ve sıcak.

Bugün Roman'ın uzaydaki dört yüz otuz dördüncü günü; bu sayıya üç farklı görevde ulaştı. Çeteleyi büyük bir dikkatle tutuyor. Şu anki görevinin seksen sekizinci gününde. Dokuz aylık tek bir görevde yapılan sabah egzersizlerinin toplamı kabaca beş yüz kırk saat. Yeryüzündeki Amerikalı, Avrupalı ve Rus personelle sabah ve öğleden sonra yapılan toplantıların toplamı beş yüz. Dört bin üç yüz yirmi gündoğumu, dört bin üç yüz yirmi günbatımı. Neredeyse yüz yetmiş üç milyon kilometre kat edildi. Otuz altı salı; bugün de onlardan biri. Beş yüz kırk kez diş macununu yutmak zorunda kaldı. Otuz altı kez tişört, yüz otuz beş kez iç çamaşırı (her gün temiz çamaşır giymek, depolama açısından karşılanması olanaksız bir lüks), elli dört çift çorap değişimi. Kutup ışıkları, kasırgalar, fırtınalar – sayıları belirsiz ama meydana gelmeleri kesin. Ay'ın, elbette, dokuz tam döngüsü; günler yolunu şaşırırken evreleri boyunca onlara uysalca, dinginlikle eşlik eden, gü-

müşi yoldaşları. Buna rağmen Ay bile bir günde birkaç kez görünüyor; bazen tuhaf, çarpık biçimlerde.

Roman mürettebat bölmesinde, bir kâğıt parçasında tuttuğu çeteleye seksen sekizinci satırı ekleyecek. Zamanı hızla doldurmak istediğinden değil, onu zapt edebilmek, sayılabilir bir şeye dönüştürmek için. Aksi halde – aksi halde merkez kayıp gidiyor. Uzay zamanı paramparça ediyor. Bunu eğitimde hepsine tembihlediler: Her gün uyanınca kayıt tutun, kendinize *bugün yeni bir günün sabahı* deyin. Bu konuda zihniniz berrak olsun. Bugün yeni bir günün sabahı.

Evet, tamam da bu yeni günde Dünya'nın çevresinde on altı kez dönecekler. Dolayısıyla on altı gündoğumu ve on altı günbatımı görecekler, on altı gün ve on altı gece. Roman sabit durabilmek için pencerenin yanındaki tutamağı kavrıyor; güney yarıküre yıldızları hızla, kayarak uzaklaşmakta. Yer ekibi onlara, siz Eşgüdümlü Evrensel Zaman'a bağlısınız, diyor. Bu konuda zihniniz duru olsun, daima dupduru. Zihninizin kayıp gitmemesi için sık sık saatinize bakın, uyanınca ilk iş kendinize şunu söyleyin: Bu, yeni bir günün sabahı.

Evet, öyle zaten. Ama bu, beş kıtayı, sonbaharı ve ilkbaharı, buzulları ve çölleri, yabani, el değmemiş bölgeleri ve savaş alanlarını kapsayan bir gün. Dünyanın çevresinde dönüp dururken, itki, uçuş durumu, hız ve sensörlerin değişken, şaşırtıcı aritmetiğiyle art arda, bir sürü ışık ve karanlık kümesinden geçerken, sabah kamçısını her doksan dakikada bir şaklatıyor. Dışarıdaki kısa şafak sökümlerinin kendi içlerindekilerle çakıştığı böylesi günleri seviyorlar.

Karanlığın bu son dakikasında, Ay neredeyse dolunay ve atmosfer parıltısının altında. Gecenin, gündüz tarafından ortadan kaldırılmak üzere olduğundan haberi bile yok sanki. Roman kendini birkaç ay sonra, evdeki yatak odasının camından dışarıya bakarken görüyor; karısının pervaza dizdiği kurumuş –isimlerini bilmediği– çiçekleri yana itip buğulanmış ve sıkışmış pencere kanadını zorla açıyor, Moskova ha-

vasına doğru eğilip ona, aynı Ay'a bakıyor; egzotik bir yerdeki tatilinden getirdiği bir hatıraymış gibi. Ama bu yalnızca bir dakika sürüyor, sonra uzay istasyonundan görünen bu Ay –atmosferin ilerisinde basık ve alçakta, aslında tepelerinde değil, eşitleriymiş gibi onlarla aynı hizada duran Ay– tek gerçek oluyor, evine, yatak odasına dair o kısacık idrak anı uçup gidiyor.

Shaun on beş yaşındayken, bir derste *Nedimeler* tablosu işlenmişti. Tablonun, bakan kişinin zihnini nasıl karıştırdığını, onu nasıl baktığı şeyin ne olduğunu bilemez halde bıraktığını irdelemişlerdi.

Bu resim içinde resimdir, demişti öğretmen – yakından bakın. Şuraya bakın. Ressam, yani Velázquez de resmin içinde, şövalesinin başında bir tabloyu resmediyor, resmettiği şeyse kralla kraliçe, oysa onlar resmin dışında, bizim bulunduğumuz yerden içeriye bakıyorlar; orada olduklarını anlamamızın tek sebebi, tam karşımızdaki aynada yansılarını görebilmemiz. Kralla kraliçe de bizim baktığımız şeye bakıyor – kızları ve onun nedimelerine; tablonun adı da buradan geliyor: *Las Meninas*, Nedimeler. Peki, bu tablonun konusu gerçekte ne? (Resmi yapılmakta olan, küçük de olsa aynaya yansıyan beyaz çehreleri, arka planın merkezinde yer alan) kralla kraliçe mi; (loş ortamda olanca parlaklığı ve sarışınlığıyla tam ortadaki yıldız olan) kızları mı; (cüceler, refakatçiler ve köpek ile) nedimeler mi; arka planda, kapı eşiğinden geçmekte olan, bir haber getiriyormuş izlenimi veren sinsi adam mı, (ressam olarak varlığı, resimde bizzat bulunduğu, tuvalinin karşısında kralla kraliçeyi ancak belki de asıl *Nedimeler*'i resmettiği olgusuyla dışa vurulan) Velázquez mi; yoksa ileriye bakan, hem Velázquez'in hem küçük prensesin, hem de aynadaki yansıları marifetiyle kral ve kraliçenin baktığı bizler, yani resme bakanlar mı? Yoksa resmin öznesi (yaşamın içindeki bir dizi yanılsama, hile ve hünerden oluşan) sanatın kendisi mi ya da (yaşamı algılar, hayaller ve sanat

yoluyla anlamaya çalışan bir bilinçteki bir dizi yanılsama, hile ve hünerden oluşan) yaşamın kendisi mi?

Yoksa bu –demişti öğretmen– öylesine bir resim mi? Konusu yalnızca içinde birkaç kişinin ve bir aynanın bulunduğu bir oda mı?

Sanat dersleri almak istemeyen, savaş pilotu olmayı çoktan kafaya koymuş, on beşindeki Shaun için bu ders abesliğin doruk noktasıydı. Resimden de aman aman hoşlanmamıştı, ne hakkında olduğu umurunda bile değildi. Evet, büyük bir olasılıkla içinde birkaç kişinin ve bir aynanın bulunduğu bir odaydı, o kadar, ama elini kaldırıp bunu söyleme zahmetine bile girmedi. Not defterine geometrik desenler karalamaktaydı. Sonra, asılan birinin resmini çizdi. Yanında oturan kız bu karalamaları gördü, onu dürttü, kaşlarını kaldırıp gülümsedi, küçük, kaçamak bir tebessümdü bu; yıllar sonra karısı olduğunda, Shaun'a *Nedimeler*'in bir kartpostalını verdi, onu ilk gerçek etkileşimlerinin simgesi sayıyordu. Yıllar sonra, Shaun Rusya'da uzay yolculuğuna hazırlanırken, kadın kargacık burgacık yazısıyla kartpostalın arkasına öğretmenlerinin söylediği her şeyin bir özetini yazıp ona gönderdi, Shaun konuşulanları çoktan unutup gitmişti, karısıysa hepsini berraklıkla anımsıyordu, bu onu şaşırtmadı, çünkü karısı bugüne kadar tanıdığı en keskin zekâlı ve zihni en berrak insandı.

Bu kartpostal yanında, mürettebat bölmesinde. Bu sabah uyanınca kendini ona, karısının arkasına yazdığı tüm özne ve perspektif olasılıklarına bakarken buluyor. Kral, kraliçe, nedimeler, kız, ayna, ressam. Karta sandığından da uzun bakıyor. İçinde oyalanıp duran yarım kalmış bir rüya duygusu, düşüncelerinde vahşice bir şey var. Uyku tulumundan çıkıp koşu kıyafetini giyiyor, kahve için mutfağa girince gözüne Umman'ın Basra Körfezi'ne uzanan belirgin kuzey ucu ilişiyor; lacivert Umman Denizi'nin üstünde toz bulutları, muazzam İndus Deltası, Karaçi olduğunu bildiği kent – şimdi, gün ışığında görünmüyor, ama geceleri ona karaladığı desenleri anımsatan, kocaman, karmaşık, çapraz hatlı bir ızgara.

Burada, zamanın darmaduman olduğu yerde kullandıkları keyfi zaman ölçütüne göre, saat sabahın altısı. Derken diğerleri de uyanıyor.

*

Aşağıya bakıyor ve ona neden Toprak Ana dendiğini anlıyorlar. Bunu hepsi zaman zaman hissediyor. Toprak ile ana arasında bir bağlantı kuruyorlar, bu da karşılığında onlara kendilerini çocuk gibi hissettiriyor. Havadaki sinekkaydı tıraşlı, androjen salınımların, nizami şortların ve kaşıkla yenen yiyeceklerin, kamışla içilen meyve sularının, yaş günü flamasının, erken yatmaların, görev dolu günlerin dayattığı masumiyetin yüzünden, burada hepsinin astronot kimliklerinden ansızın sıyrıldıkları ve çok güçlü bir çocuksuluk, küçüklük duygusuna kapıldıkları bir an oluyor. Tepelerine dikilen, her daim hazır ve nazır ebeveynleri, cam kubbenin hemen dışında.

Bu duygu şimdilerde daha da baskın. Chie'nin şoktan beti benzi atmış suratıyla, akşam yemeğini hazırladıkları küçük mutfağa geldiği ve Annem ölmüş, dediği cuma akşamından beri. Shaun elindeki erişte paketini bıraktı, paket masanın üstünde süzülmeye başladı; Pietro aralarındaki bir buçuk metreyi yüzerek geçti, başını eğip kızın ellerini tuttu, bunu öyle akıcı, kesintisiz bir koreografiyle yaptı ki, önceden hazırlanmış sanırdınız; Nell anlaşılmaz bir şeyler, bir soru, mırıldandı – ne? nasıl? ne zaman? *ne?* – Chie'nin ansızın kıpkırmızı kesilen solgun yüzünü seyretti, bu sözcüklerin dile getirilmesi kızın acısını kızıştırıvermişti sanki.

Bu haberden beri kendilerini aşağıya, etrafında döndükleri yeryüzüne (onlara dolana kıvrıla dönüyorlarmış gibi geliyor, oysa bu kesinlikle doğru olamaz) bakarken buluyorlar; sözcük karşılarında: anne anne anne anne. Chie'nin artık tek annesi şu dönen, parlayan, yılda bir kez Güneş'in etrafında istemsizce yuvarlanan top. Babası da on yıl önce öldüğünden, Chie şimdi öksüz ve yetim. Artık, Bana hayat verdi, di-

yerek gösterebileceği tek şey, bu top. Onsuz yaşam yok. O gezegen yoksa yaşam da yok. Apaçık.

Yeni bir şey düşün, diyorlar bazen kendilerine. Yörüngede turlarken insanın aklına üşüşenler öyle şatafatlı ve eski ki. Yeni bir şey düşün, hiç düşünülmemiş, taptaze bir şey olsun.

Ama yeni düşünce diye bir şey yok. Bunlar yalnızca yeni anlarda doğan eski düşünceler – böyle anlardaki düşünceyse şu: Şu Dünya olmasa, hepimizin işi biter. Onun lütfu olmasa bir saniye bile hayatta kalamayız, derin, karanlık, yüzülemez bir denizde yol alan gemideki denizcileriz biz.

Hiçbiri Chie'ye ne diyeceğini bilemiyor, yörüngedeyken aldığı ölüm haberinin, bu büyük kaybın şokunu yaşayan birini nasıl teselli edebilirsin ki? Bu durumda insan kesinlikle evine dönmek, iyi kötü vedalaşmak ister. Konuşmaya gerek yok; tek yapman gereken camdan dışarıya, giderek büyüyen, iki katına çıkan ışımaya bakmak. Buradan bakıldığında Dünya cennet gibi. Renkle dolup taşıyor. Umut veren bir renk cümbüşü. O gezegenin üzerindeyken yukarı bakar ve cennetin başka yerde olduğunu düşünürüz ama burada astronotlarla kozmonotlar ara ara şöyle düşünür: Belki de Dünya'da doğmuş olan bizler, hepimiz çoktan öldük ve ahirette, öteki dünyadayız. Ölünce bilinmedik, inanılması güç bir yere gitmek zorundaysak, şu camsı, uzak küre o güzelim, yapayalnız ışık oyunlarıyla buna pekâlâ uygun bir yer.

1. dönüşten 2. dönüşe

Artık en uzağa fırlatılmış insanlar değilsiniz, diyor görev kontrol merkezi. Kendinizi nasıl hissediyorsunuz bakalım?

Çünkü bugün dört kişilik bir ekip Ay yolunda ve uzay istasyonunun, gezegenin dört yüz kilometre yukarısındaki sığ yörünge mesafesini az önce aştılar. Ay astronotları özel giysileri ve botlarıyla, beş milyar dolarlık alev alev bir parıltıyla yanlarından geçiyor.

Böylece ilk kez geçildiniz, diyor yer ekibi. Artık bayat haber oldunuz, diye dalga geçiyorlar, Pietro da şakayla karşılık veriyor, Yarının haberi olmaktansa dünün haberi olmak yeğdir, ne demek istediğimi anladınız sanırım, diyor. Eğer bir astronotsan, haberlere asla düşmemelisin. Ne var ki, diye düşünüyor Chie, annem aşağıda, o görünen Dünya'da. Annesinden kalan her şey aşağıda. Dikiz aynasında gözden yitişini izlemektense, Dünya'yı böyle kementle yakalamak çok daha iyi. Anton uzay izleme kapısından, Pegasus ve Andromeda takımyıldızlarının bulunduğunu bildiği yere bakıyor, ancak görme yetisi onları milyonlarca yıldızın içinden bir anda ayırt edemiyor. Yorgun. Burada, uzayda pek iyi uyuyamıyor, zihninde hiç ara vermeyen bir uçuş sersemliği ve yalpalama var. İşte Satürn, işte uçak biçimindeki Kartal takımyıldızı. Ay bir taş atımı mesafede. Bir gün, diyor içinden, oraya ayak basacağım.

Sabahları bir ter, nefes ve çaba patlaması, ağırlıklar, bisiklet ve yürüyüş bandı; bedenlerinin havada asılı olmadığı, tam tersine yerçekimine boyun eğmeye zorlandığı iki saatlik

zaman dilimi. Aracın Rus bölümünde Anton bisiklette, artık ne kadarcık uyuyabildiyse, onun mahmurluğunu üzerinden atmakla meşgul, Roman ise koşu bandında. Üç modül ileride-ki, Rus olmayan bölümde Nell sıraya yatmış ağırlık kaldırıyor, pistonlar ve volan yerçekimine benzer bir his yaratırken, kaslarının ince, parlak bir ter tabakası altında çalışmasını seyrediyor. Yağsız, sıkı kol ve bacaklarının belirgin bir şekil aldığı söylenemez; spor odasında bu iki saatlik sürede ne kadar itsen, bassan, pedal çevirsen de günün yirmi iki saati bedeninin direnmesi, karşı koyması gereken bir güç yok çünkü. Yanında, kendini kayışla Amerikan malı koşu bandına bağlamış Pietro, gözleri kapalı Duke Ellington dinliyor; bu sırada aklı Kuzey İtalya'daki Emilia-Romagna'nın yabannanesi çayırlarında. Chie bir sonraki modülde bisikletin üzerinde, dişini sıkmış, bisikletin direnç ayarı yüksek, bastığı pedalları sayıyor.

Burada, bu mikroyerçekiminde, ılık bir günde sürüklenen, sadece sürüklenen bir deniz kuşusun. Kol kasları, baldırlar, güçlü kavalkemikleri ne işine yarayacak; kas kütlenin sana ne faydası var? Bacaklar geçmişe ait bir şey. Ancak her gün, altısı birden bu dağılıp gitme dürtüsüne karşı savaşmak zorunda. Kulaklıklarının içinde inzivaya çekiliyor, ağırlık basıyor, selesi de gidonları da olmayan, yalnızca bir ekipmana sabitlenmiş bir çift pedaldan ibaret bir bisiklette sesten yirmi üç kat hızlı bir tempoyla hiçliğe doğru pedal çeviriyor ve kaygan, pürüzsüz metalden bir modülün içinde, dönen bir gezegenin yakın çekim manzarası eşliğinde on iki kilometre koşuyorlar.

Bazen soğuk, sert bir rüzgârı, şiddetli yağmuru, güz yapraklarını, kızarmış parmakları, çamurlu bacakları, meraklı bir köpeği, ürken bir tavşanı, sıçrayıp aniden beliren bir geyiği, bir çukurdaki su birikintisini, ıslanmış ayakları, küçük bir tepeyi, bir koşu arkadaşını, bir güneş huzmesini arzuluyorlar. Bazen bu yalıtılmış uzay aracının olaysız, rüzgârsız uğultusuna teslim oluyorlar. Onlar koşar, pedal çevirir, iter ve basarken, kıtalar, okyanuslar altlarından kayıp gidiyor

– lavanta rengi Kuzey Kutbu, Rusya'nın geride yitip giden doğu ucu, Pasifik üstünde güçlenen fırtınalar, Çad'ın kumulların ve dağların kırıştırdığı sabah çölleri, Rusya'nın güneyi, Moğolistan ve bir kez daha Pasifik.

Moğolistan'daki ya da Rusya'nın en doğudaki bakir, yabani yörelerindeki herhangi biri veya en azından bu tür şeylerden anlayan biri şu an, şu soğuk ikindi göğünde uçaklardan da yüksek bir irtifada bir uzay aracının geçtiğinin, içinde bir kadının bacaklarıyla bir ağırlık çubuğu kaldırdığının, ağırlıksızlığın, yerçekimsizliğin baştan çıkarıcılığına kapılmaması için kaslarını, kuşlaşmaya boyun eğmemesi için de kemiklerini zorladığının farkındadır. Aksi halde bu zavallı uzay yolcusu, bacakların yeniden elzem olacağı yeryüzüne döndüğünde, envai çeşit sorun yaşayacaktır. Bu kaldırmalar, terlemeler, basmalar ihmal edilse, atmosfere dönüşün o yakıcı ısısından ve paldır küldür yuvarlanışından geriye kapsülünden çekilip çıkarılan ve kâğıttan bir turna gibi ikiye katlanan bir Chie kalır.

Yörüngede kaldıkları süre boyunca, bir noktada hepsi güçlü bir arzuya kapılıyor – buradan hiç ayrılmama arzusu. Ani bir mutluluk pususuna düşüyorlar. Onu, bu mutluluğu, her yerde buluyorlar, en sıkıcı, tatsız yerden fırlayıveriyor – deney güvertelerinden, hazır risotto ve tavuklu kuru fasulye paketlerinden, ekran panolarından, düğme, şalter ve hava menfezlerinden, amansızca sıkışmış titanyumdan, içine hapsedildikleri kevlar ve çelik tüplerden, hatta birer duvar olan zeminlerden, tavan olan duvarlardan ve zemin olan tavanlardan. Ayakları yere sabitleyen, sürtünmekten ayak parmaklarını yaralayan tutamaçlardan. Hava geçirmez kabinlerde bekleyen, az çok ürkütücü görünen uzay giysilerinden. Uzayda olduğunuzu söyleyen her şey –yani buradaki her şey– onlara bir mutluluk pususu kuruyor; mesele eve dönmeyi istememeleri değil, evin şiddetle içeriye çekilip patlamış bir fikir olması – bu fikir öyle büyüdü, öyle şişti ve doldu ki kendi üzerine çöktü.

Uzay uçuşlarında, başta hepsi ailesini özlüyor, bazen bu özlem öylesine artıyor ki iç organlarını bıçakla kazıyıp atıyor adeta; fakat şimdi, zorunluluktan, buradakileri, onların bildiklerini bilen, gördüklerini gören, açıklama sözcüklerine ihtiyaç duymayan bu insanları aileleri saymaya başladılar. Geri dönünce başlarından geçenleri anlatmaya bile nasıl başlayacaklar, bir zamanlar kim ve ne olduklarını dile getirmeyi nasıl becerecekler? Boşluğa doğru giderek daralan güneş panellerinin penceresinden gördükleri şu manzaranın dışında başka manzara görmek istemiyorlar. Dünyanın tamamındaki perçinler pencere çerçevelerinin etrafındaki şu perçinlerin yerini tutamaz. Ömürlerinin kalanında hep böyle yastığımsı, takviyeli geçitler olsun istiyorlar. Bu kesintisiz vızıltı.

Uzayın onları gün mefhumundan kurtarmaya çalıştığını hissediyorlar. Uzay şöyle diyor: Gün dediğiniz ne? Onlarsa günün yirmi dört saat olduğunda, yer ekiplerinin de zaten habire bunu söylediğinde ısrar ediyorlar, ama uzay onların yirmi dört saatini alıp karşılığında üzerlerine on altı gün ve gece fırlatıyor. Yirmi dört saatlik dilime sıkı sıkı yapışıyorlar, çünkü o, bedenin bildiği tek küçük, dayanıksız zaman kısıtlaması – uyku, bağırsaklar, hepsinin yuları ona bağlı. Ama zihin daha ilk haftadan özgürlüğünü ilan ediyor. Zihin günlerin olmadığı acayip, sıradışı bir bölgede, Dünya'nın hızla savrulan ufkunda gezinip duruyor. Bir an gündüzken, bir an sonra gecenin buğday tarlasının tepesinde hızla kayan bir bulut gölgesi gibi üstlerine geldiğini görüyorlar. Kırk beş dakika sonra gün yeniden doğuyor, çılgınca koşarak Pasifik'i geçiyor. Hiçbir şey tahmin ettikleri, bekledikleri gibi değil.

Şimdi Rusya'nın doğusundan güneye iner, Ohotsk Denizi'ni çaprazlamasına geçerlerken ikindi vaktinin eflatunumsu gri parıltısında Japonya beliriyor. Geçişleri, Japonya ile Rusya arasında basılmaktan yıpranmış, taş döşeli bir patika oluşturan Kuril Adaları'nın dar hattını ikiye bölüyor. Bu belli belirsiz ışıkta adalar Chie'ye kuruyan bir dizi ayak izi gibi görünüyor. Ülkesi, suya musallat olmuş bir hayalet. Ülkesi,

bir zamanlar gördüğünü anımsadığı bir rüya. Aşağıda verevine ve belli belirsiz uzanıyor.

Egzersizden sonra havluyla kurulanırken laboratuvar penceresinden dışarıya bakıyor. Vücudu yerçekimsiz ortamda, istikrarla aşağı yukarı sallanıyor. Ömrünün sonuna kadar yörüngede kalabilse, her şey yolunda gidecek. Annesi ancak Chie geri döndüğü zaman ölmüş olacak; kişi sayısından bir eksik iskemlenin bulunduğu şu müzikli sandalye kapmaca oyunu gibi, ne var ki müzik sürdüğü sürece oturacak yer sayısı önemsiz, herkes hâlâ oyuna dahil. Yeter ki durma. Hareket etmeye devam et. Bak, bu muhteşem yörüngeye sahipsin; yörüngede dönüp dururken darbeden, temastan muafsın, hiçbir şey sana dokunamaz. Gezegen uzaydan dörtnala geçerken, sen de zaman sarhoşu beyninle dörtnala onun peşinden koşuyor, ışıktan ve karanlıktan geçiyorsan, hiçbir şey bitemez. Son diye bir şey olamaz, yalnızca döngüler olabilir.

Geri dönme. Devamlı burada kal. Okyanustan yükselen kremamsı ışık öyle nefis ki; gelgitler halinde hafif hafif dalgalanan yumuşak, narin bulutlar. Zum objektifinde, Fuji Dağı'nın zirvesine yağan ilk kar; çocukken yüzdüğü Nagara Nehri'nin gümüş bileziği. Buracıkta, güneşi lıkır lıkır içen kusursuz güneş panelleri.

Uzay istasyonunun bulunduğu mesafeden, insanoğlu salt geceleri ortaya çıkan bir canlı. İnsanlık, kent ışıkları ve iplik iplik aydınlatılmış yollar. Gündüzleri, yok oluyor. Gözünüzün önünde saklanıyor.

Bu seferki yörüngede, bugünkü on altı dönüşün ikincisinde, yeterli süreleri olsa ve Dünya'nın çevresinde baka baka bir tam tur atsalar bile, ne insandan ne de hayvan yaşamından doğru dürüst bir iz görebilirler.

Tam gün doğarken araçları Batı Afrika'ya yaklaşıyor. Enginlere dökülen gün ışığı, insan elinden çıkma tüm sembol yapı ve simgeleri çıplak gözden gizliyor. Her şeyi ağartan ışıkta Orta Afrika'yı, Kafkaslar'ı, Hazar Gölü'nü, Rusya'nın

güneyini, Moğolistan'ı, Çin'in doğusunu, Japonya'nın kuzeyini geçiyorlar. Onlar Batı Pasifik'teyken gece çöktüğünde görünürde ne kara var ne de insanın varlığını belli edecek bir şehir. Bu dönüşte gece-geçişi okyanustan ve karanlıktan ibaret; Yeni Zelanda ile Güney Amerika arasında Orta Pasifik üstünde süzülerek, Patagonya'nın ucuna teğet geçerek Afrika'ya geri dönüyorlar; okyanusun sonuna gelinip de, Liberya, Gana ve Sierra Leone kıyıları sessizce belirdiği anda gündoğumu ani bir patlamayla karanlığı dağıtıyor ve gün ışığı içeriye doluyor, kuzey yarımkürenin tamamı şimdi yine aydınlık ve insansız. Denizler, göller, düzlükler, çöller, dağlar, haliçler, deltalar, ormanlar ve yüzen buz kütleleri.

Yörüngede dönerken, galaksiler arasında yolculuk ederken tesadüfen bakir bir sınır bölgesine rast gelen gezginlerden farkları yok. Kahvaltıdan önce dışarıya bakarken, *Issız bir yere benziyor, Kaptan*, diyorlar. *Çökmüş bir uygarlığın kalıntıları olabilir. İticileri inişe hazırlayın.*

3. dönüş, yükseliş

Neden bir uzaygemisi eski bir çiftlik evi gibi, çiçekli duvar kâğıtlarıyla, meşe kirişlerle süslenmez ki – yapay meşe elbette, diyor Pietro kahvaltıda. Şu hafif, alev almaz olanlardan. Artı eski püskü koltuklar falan. Eski bir İtalyan çiftlik evi gibi. Ya da İngiliz.

Bunun üzerine herkes İngiliz olan Nell'e bakıyor, o da omuz silkip elindeki *perlovka* torbasının dibini kazıyor, Roman'la Anton bu şekerli ve sütlü, öğütülmüş arpa lapasını Rus gıda kilerinden almasına izin verdiler; Nell içindeki şurubu karıştırıyor.

Ya da eski bir Japon evi gibi, diyor Chie. Çok daha iyi – daha hafif, az eşya.

Tepelerinde bir melek misali süzülen Shaun, Ben de onu yeğlerim, diyor. Aklına ansızın bir fikir gelmiş gibi elindeki kaşığı Chie'ye doğru kaldırıyor. Bir keresinde Hiroşima'da müthiş bir Japon evinde kalmıştım, diye ekliyor. Oda kahvaltı türü, Amerikalı Hıristiyanların işlettiği bir pansiyondu.

Siz Amerikalı Hıristiyanların da girip çıkmadığı yer yok, diyor Chie bir somon parçasını yemek çubuklarının arasına kıstırırken.

Aynen, yeryüzünden ayrılsanız dahi bizi sırtınızdan silkeleyip atamıyorsunuz.

Yakında hepinizi bir güzel silkeleyeceğiz, diyor Roman.

Eh, ama er geç Dünya'ya döneceksiniz, orası da bizim üreme alanımız, diye karşılık veriyor Shaun, sonra başını sallayarak etrafına bakınıyor. Burası eski bir Japon evi gibi döşenseydi, buradan hoşlanmayı başarabilirdim.

Pietro tahıl gevreğini bitiriyor, kaşığını mıknatıslı tepsiye sabitliyor. Zamanı gelince kavuşmayı en çok isteyeceğim ne, biliyor musunuz? diyor. İhtiyacım olmayan şeyler, aynen öyle. Yararsız, amaçsız şeyler. Bir raftaki gereksiz bir süs. Bir *kilim*.

Roman gülüyor. Alkol ya da seks değil yani – yalnızca bir kilim.

O kilimin üzerinde *ne* yapacağımı söylemedim ama.

Doğru, diyor Anton. Söylemedin, söyleme de lütfen.

Ne yapardın? diye soruyor Nell.

Chie ona göz kırpıyor. Evet, Pietro, ne yapardın?

Öylece yatardım, diyor Pietro. Ve uzayı hayal ederdim.

Gün açılan bir yaylım ateşi gibi saldırıyor üzerlerine.

Pietro gidip mikroplarını gözlemleyecek, bu da onlara uzay aracındaki mevcut virüsler, mantarlar ve bakteriler hakkında bilgi verecek. Chie protein kristallerini yetiştirmeyi sürdürecek, mikroyerçekiminin sinirsel fonksiyonlara etkisini gösteren, düzenli olarak yinelenen beyin taramasından geçmek üzere Manyetik Rezonans Görüntüleme cihazına bağlanacak. Shaun yerçekiminden ve ışıktan mahrum kalan, dolayısıyla ne zaman ve nasıl büyüyeceğini bilemeyen bitki köklerine ne olduğunu görmek için farekulağı terelerini izleyecek. Chie ile Nell onları uzaydaki kas kaybı konusunda aydınlatmaları için besledikleri kırk farenin sağlık durumunu kontrol edip veri toplayacak, Nell daha sonra Shaun'la birlikte alev alma potansiyeli üzerine deneyler yapacak. Roman'la Anton Rus oksijen jeneratörünün bakımını yapacak ve laboratuvarda kalp kası hücreleri üretecek. Anton lahanalarını ve cüce buğdaylarını sulayacak. Hepsi baş ağrısı çekip çekmediklerini, ağrının başlarının neresinde ve ne şiddette olduğunu rapor edecek. Bir ara hepsi kameralarını alıp yeryüzü gözlem penceresine gidecek, ellerine verilen listedeki tüm konumların tek tek fotoğrafını çekecek, özellikle de "Özel Öneme Sahip" olanların. Duman detektörlerini değiştirecek, Oluk 2'deki Yenilenebilir Su Depolama Tankı'nı çıkarıp Su Depolama Sistemi'ndeki Oluk 3'e yeni bir tank yerleştirecek,

banyoyla mutfağı temizleyecek, sürekli bozulan tuvaleti onaracaklar. Günleri kısaltmalarla belirlenmiş durumda: MOP, MPC, PGP, RR, MRI, CEO, OESL, WSS için WRT, T-T-A-B.

Bugün "Özel Öneme Sahip" listesinin en tepesindeki madde, Batı Pasifik üstünden Endonezya ve Filipinler'e doğru ilerleyen, ansızın güçlenmişe benzeyen tayfun. Halihazırdaki rotalarında henüz görülemese de, iki dönüş sonra batıya kayacak ve tayfunu yakalayacaklar. Fotoğraf ve video çekebilecek, uydu görüntüleri elde edebilecek, tayfunun boyutuna ve hızına ilişkin yorum yapabilecekler mi? Meteoroloji uzmanı kadınlar ve erkekler ve erken uyarı sistemleri olarak, bunların hepsi yapmaya alışık oldukları şeyler. Tayfunun seyir yoluyla kesişecek yörünge dönüşlerini not ediyorlar – bu sabahın güneye yönelecek dört, beş ve altıncı dönüşleri, bu gecenin kuzeye yönelecek on üçüncü ve on dördüncü dönüşleri; gerçi bunların vakti geldiğinde, onlar yatmış olacak.

Sabahın erken saatlerinde Nell, erkek kardeşinden hastalandığını, grip olduğunu bildiren bir e-posta aldı ve ne zamandır hastalanmadığı kafasına dank etti – uzayda bedeninin yeniden gençleştiğini hissediyor; hepsine musallat olan uzaya özgü baş ağrıları hariç ne bir ağrısı var ne de sızısı – başı bile nadiren ağrıyor. Ağırlığının senden alınmasıyla, eklemlerinde basınç ve zihninde baskı olmamasıyla ilgili olmalı – başka seçeneğinin bulunmamasıyla. Günlerin bir çizelgeyle dakika dakika düzenlenmiş. Bir başkasının buyruklarına uyuyor, erkenden ve genellikle yorgunluktan bitap bir halde yatıyor, erken kalkıyor, yeniden işe koyuluyorsun; alman gereken tek karar ne yiyeceğin, zaten bu da fazlasıyla kısıtlı.

Erkek kardeşi e-postada, şakayla karışık, hastayken tek başına olmaktan nefret ettiğini yazmış, sürekli beş kişiyle, onun deyimiyle *yüzen aile*yle bir arada bulunmak hoş olmalı, diye eklemiş. Buradayken *hoş* sözcüğü insana öyle yabancı geliyor ki. Burası zalim, insana uygun olmayan, boğucu, yapayalnız, sıradışı ve muhteşem. Hoş olan tek bir şey yok. Aklından geçenleri kardeşi için kelimelere dökmeye çalıştı, ama onunla tartışıyormuş ya da söylediği şeye üstün gelmeye veya onu balta-

lamaya çalışıyormuş duygusuna kapıldı, bunun üzerine sevgilerini göndermekle ve gündoğumunda Severn Halici'nin, Ay'ın ve gözlem pencerelerindeki Chie'yle Anton'un birer fotoğrafını eklemekle yetindi. Kendini sık sık, memlekettekilere anlatacağı şeyler konusunda zorlanır, kendiyle boğuşurken buluyor, çünkü ufak tefek şeyler fazlasıyla sıradan, diğerleriyse aşırı şaşırtıcı, ikisinin arası yok gibi, bildik dedikodular, o-onu-dedi-şu-bunu-dedi'ler, inişler çıkışlar yok; bol bol tekrar, birbiri ardına yapılan şey var. Büyük bir hızla yol alıp hiçbir yere varmamanın nasıl mümkün olduğuna dair bolca kafa yormak var.

Bu ona çok tuhaf geliyor. Bütün o serüven, özgürlük ve keşif hayallerin astronot olma arzusunda toplanıyor, sonra buraya çıkıyor ve kapana kısılıyorsun, günlerini bir şeyleri toplayıp boşaltmakla geçiriyor, bir laboratuvarda bezelye filizleri ve pamuk kökleriyle oyalanıyorsun, seninle birlikte dönüp duran aynı, eski düşüncelerle dönüp duruyor, hiçbir yere varmıyorsun.

Bu bir yakınma değil. Tanrım, hayır, bu bir yakınma değil.

Kimsenin hakkına tecavüz etme; bu, dile getirilmemiş kuralları. Zaten mesafe ve mahremiyet hayli az, hep birlikte buraya tıkılmışlar, dip dibeler, aylarca, durmaksızın birbirlerinin aşırı kullanılmış havasını soluyorlar. Rubicon'u[1] geçip bir başkasının içsel yaşamına girme!

Yüzen aile diye bir mefhum var, tamam, ama bazı bakımlardan hiç de gerçek bir aile değiller – onlar bundan çok daha fazlası ve çok daha azı. Bu kısa zaman zarfında birbirleri için her şey oldular çünkü burada onlardan başkası yok. Onlar birbirinin yoldaşı, meslektaşı, akıl hocası, doktoru, dişçisi, berberi. Uzay yürüyüşlerinde, fırlatmalarda, atmosfere geri girişlerde, acil durumlarda birbirlerinin cankurtaran halatı

1 Roma Cumhuriyeti döneminde İtalyan Galyası'nı İtalya'dan ayıran küçük ırmak. Julius Caesar'ın kuvvetleri ırmağı geçip İtalya'ya girdiğinde çıkan savaş üç yıl sürmüş, "Rubicon'u geçmek" tabiri geri dönüşü olmayan bir adım atmak anlamında kullanılan bir deyim haline gelmiştir. (ed. n.)

onlar. Her biri bir diğeri için insan ırkının bir temsilcisi – milyarlarca insana karşılık gelmek zorunda. Dünyevi her bir şeyin yerini tutmak mecburiyetindeler – aileler, hayvanlar, hava koşulları, seks, su, ağaçlar. Yürümek. Bazı günler tek istedikleri *yürümek* ya da yere uzanmak. İnsanları ve şeyleri özlediklerinde, Dünya çok çok uzaklardaymış gibi geldiğinde, günlerce süren bir bunalıma giriyorlar, Kuzey Kutbu'nun üstünde batan güneş bile morallerini düzeltmeye yetmiyor, o zaman mürettebattan birinin yüzünü görmeyi ve orada devam etmelerini sağlayacak bir şey bulmayı becermeleri gerek. Bir miktar avuntu. Her zaman bulamıyorlar. Nell bazı günler Shaun'a bakıyor ve kocası olmayı başaramadığı için ona içerliyor. Anton kendini alınmış ya da darılmış hissederek uyanabiliyor, çünkü bu insanların hiçbiri onun kızı, oğlu ya da sevdiği kişilerden veya şeylerden biri değil. Durum böyle – derken, bir başka gün o beş kişiden birinin yüzüne bakıyor ve gülümseme, odaklanma ya da yeme biçiminde, bugüne kadar sevdikleri herkesi, hepsini görüyor, işte, tam orada; bu bir avuç insanda özünü bulmuş tüm insanlığı görüyor, o artık kafa karıştırıcı farklılıklardan ve mesafelerden oluşan bir canlı türü değil, yakın ve elle tutulabilir bir şey.

Daha önce, sıkça kapıldıkları bir hissi konuştular; bir birleşme, iç içe geçme hissi. Aslında birbirlerinden de uzaygemisinden de ayrı olmadıklarını. Buraya gelmeden önce kim olurlarsa olsunlar, eğitimleri, geçmişleri, güdülerindeki ya da kişiliklerindeki farklılıklar, uğurlandıkları ülke ya da ulusları arasındaki çatışmalar ne olursa olsun, burada, uzaygemilerinin bu narin kudretinde eşitlendiler. Gezegenin kusursuz koreografisini sahneleyen gemi gövdesinin devinimlerinin ve işlevlerinin bir koreografisi onlar. Anton – sessiz, nüktedanlığı ince ve derinden, duygusal, film izlerken, pencereden görünen manzaralar karşısında uluorta ağlayan – Anton geminin yüreği. Pietro aklı, Roman (şu anki kumandan, becerikli ve ehil, her şeyi onarabilen, robotik kolu milimetrik hassasiyetle kullanabilen, en karmaşık devre kartının bağlantılarını kurabi-

len) geminin elleri, Shaun ruhu (Shaun onları, hepsinin birer ruhu olduğuna ikna etmek için burada), Chie (metodik, adil, bilge, tam tanımlanamayan ya da sınıflandırılamayan) geminin vicdanı, Nell de (sekiz litrelik dalış ciğerleriyle) soluğu.

Sonra bu metaforun aptalca olduğuna karar veriyorlar. Mantıksız. Ancak yine de sabit, sarsılmaz. Alçak Dünya yörüngesinde hızla dönüp durmanın, onlara bu düşünceyi aşılayan bir yanı var; bir birim olduklarını, birimin kendisinin de, yani genişleyen, yayılan geminin de canlandığını ve onların bir parçası olup çıktığını düşünüyorlar. Bunu, karmaşık bir yaşam destek makinesinin içinde yaşadıkları gerçeğini ve makinenin herhangi bir parçasındaki arızanın her şeyi bir anda sona erdirebileceği ihtimalini tehlikeli bulacaklarını sanıyorlardı. Bir yangın, bir amonyak sızıntısı, radyasyon, meteor çarpması. Bazen buluyorlar da – ama genellikle hayır, hem zaten tüm canlılar adına beden denen ve er geç arızalanacak yaşam destek makinelerinde yaşamıyor mu? Onların yaşamıysa, kesinlikle tehlikeli olsa da, en azından izledikleri yörünge çizgisiyle, sürprizlere pek açık olmayan, öngörülemeyenlerin tamamının öngörüldüğü –yedi gün yirmi dört saat gözlenen, ekranlardan sürekli izlenen, saplantılı bir halde onarılan, en ince ayrıntısına kadar alarmlı, itinayla yastığımsı takviyelerle kaplanmış, pek az keskin aletin bulunduğu, takılıp düşme tehlikesinden de başınıza bir şey düşme tehlikesinden de muaf– bir araçla sınırlı. Dört bir yanınızın çıkıntılarla, yükseltilerle, yollarla, silahlarla, sivrisineklerle, bulaşıcı hastalıklarla, derin yarıklarla, hayatta kalmak için birbiriyle yarışan, talihsiz kesişmeler yaşadığınız sekiz milyar türdeşinizle sarılı olduğu, etrafta gözlenmeksizin, kontrolsüzce dolanıp durduğunuz özgür dünyanın bin bir çeşit riskinden eser yok.

O şaşırtıcı düşünce bazen akıllarına düşüyor: Bir kapsülün içinde, boşluğun derinliklerinde bir başına yol alan bir denizaltındalar ve ondan ayrıldıklarında kendilerini çok daha güvensiz hissedecekler. Yeryüzüne aynı cinsten yabancılar olarak dönecekler. Çılgın, yeni bir dünyayı öğrenmeye çalışan uzaylılar.

3. dönüş, alçalış

Bir ev düşünün. Bir Japon adasında, denize yakın ahşap bir ev, bahçeye açılan, geniş, kâğıttan bir sürme kapı güneşten ağarmış, yıpranmış *tatami*'lerle kaplı zeminler. Mutfak eviyesindeki musluğa konmuş bir kelebek, katlanmış şiltenin üzerinde bir yusufçuk, ön sundurmadaki terliğe girmiş bir örümcek hayal edin.

Aşınmış, dokunduğunuz her yeri pürüzsüzleşmiş, ahşap bir ev düşünün. Rutubet, sıcak ve kar yüzünden aşınmış, küçük depremler yüzünden darmadağın olmuş. Sonra dışarıdaki sebze tarhına eğilmiş, ağustos göğünün kurşun ağırlığıyla ezdiği gençten bir adamla bir kadın canlandırın gözünüzde. Balkabakları büyüyor, yaz dolunayı kadar dolgunlaşmış bir sürü balkabağı; çıt çıkmıyor, denizin sesi hariç. Hayır, ağustosböceklerinin, çekirgelerin, iri kurbağaların sesi, kadının yabani otları yolan ellerinin hışırtısı, erkeğin kazı nöbetleri arasında çıkardığı tez canlı sesinin şıpırtısı ve denizin sesi hariç.

Sonra, yıllar boyunca mevsimlerin izini sürün ve gıcırdayan, kavrulmuş bedenini pantolona sokmaya çalışan, nasıl olup da hâlâ sırım gibi, dinç ve çevik görünen, hızla ve kendinden emin adımlarla yürüyen karısından daha çabuk yaşlandığına şaşan erkeğe bakın. Adamın artık tükürüğü bile azaldı, yaşlanınca insanın böyle kuruyup kaldığını hiç kimse söylemedi ona – cildi, ağzı, gözleri kupkuru; burnunda sümkürecek pek bir şey kalmadı (yine de sümkürüyor, sürekli). Vücudunun böyle kuruması öyle sersemletici, öyle hazırlıksız yakalandığı bir şey ki. Bir yaprak gibi diyebilirsiniz, ama

kuru bir yaprak daldan düşer, oysa o buna henüz hazır değil. Şafakta kalkıyor, iri kurbağaların geğirdiği suyolunda durup ayak parmaklarını içine sokuyor.

Mevsimleri bir altı ay daha izlediğinizde, adam göçmüş. Kadın günlerini tek başına geçiriyor. Aradan yıllar geçiyor, tam olarak on yıl ve gelişigüzel yayılmış saplardan son, tek tük balkabağının sarktığı, ılık bir sonbahar geliyor. Saplarda, ahşap kapı çerçevesinde ve ahşap basamaklarda küf; kâğıttan sürgü kapılarda bir sabah nemi. Son zamanların en güzel akşam gökleri. Kadın dar basamakların birinde yatıyor, kendisi de daracık, kendini bir süpürge sapı gibi görüyor. Çevresinde bütün bu ahşap bolluğu varken ve tek bir insan yokken, altta kalmamak için o da bir ahşaba dönüştü.

Bazen, o günün son gününüz olduğunu bilirsiniz; o asla böyle dışarıda, akşam alacasında, gecikmiş bir vazgeçişle, minicik bir isyanla basamağın üzerinde yatmazdı – sert, eski bir süpürge sapı olarak. Zırvalıklardan hiç hoşlanmaz. Ama kanı yavaşladı, her şey yavaşladı. Şu son haftalarda kendini hiç iyi hissetmiyor. Gökyüzünde devinen, kocasının ölümünden beri Dünya çevresinde neredeyse altmış bin kez dönen ışık zerresini görmek için bakıp durdu ve bir ay daha dayanmak, kızının dönüşünü beklemek için elinden geleni yapacağını düşündü. İyi de, ölüm ne zaman bekledi ki; hem kızı için bu nasıl bir eve dönüş olacak? Kızının yeryüzüne döndüğü gün ölmek. Kol ve bacakları ansızın ısınıyor; kalp kanı kendinden uzaklaştırmaya çalışıyor sanki. Bırak da dinleneyim, diyor kalbi. Bir ağustosböceğinin sesini duyuyor, yılın bu zamanı asla bir ağustosböceği duymazsın, artık hava her daim öyle ılık ki onlar bile ne zaman ölüneceğini bilmiyor. Sesi burada uzun uzun oyalanmış bir erkek böceğinkine benziyor, belki kendisi de on beş yıldır yeraltına gömülmüş, çiftleşmek için kızının dönüşünü bekliyor olsaydı, onun gibi oyalanırdı, ne var ki erkek böceğin çağrısı çiftleşmeye değil yalnız kalmaya dair; dingin günbatımındaki bu tek seslenişin anlamı beni-kendi-halime-bırakın.

Günleri ileriye sarın, bir, sonra iki, sonra üç, sonra da dört gün ileriye; ceset basamaktan alındı, ev ıssızlaştı. Soluk akşam göğündeki o görünmez ışıktan, kadının kızının görev yerinden bakıldığında Asya geminin sancak tarafına doğru kayıp gidiyor. Şikoku ve Kyuşu altlarından geçiyor, gerisi tamamen okyanus; ahşap evin önündeki sahile saldıran, şu son on yılda bahçeye, balkabaklarının yumuşamaya başladığı yere daha da yaklaşan yine aynı okyanus. Derken Asya'nın son parçası da batıya, geminin kıçına doğru ilerleyip kayboldu ve geriye Pasifik'in derin çukuru dışında hiçbir şey kalmadı; yörüngeleri binlerce bomboş, aydınlık kilometre yapmak üzere hızla güneydoğuya yöneliyor.

Tayfun orada, o boşlukta örgütlenmekte. Son yirmi dört saattir batıya ilerliyordu, artık Marshall Adaları'nı, kırılgan, yapraksı bir süsleme oluşturan, fırtınaların alabildiğine aşındırdığı, bölük pörçük, batmaya yüz tutmuş kara parçalarını geçti. Önce yükseklerde sürüklenen, her yönden gelip toplaşan bulutlar kümeleşiyor, yoğunlaşıp kararıyor; tek bir fırtına değil bu, bir sürü fırtınanın çakışması; bulutların kuvvetlenip sarmallanarak sonunda en azından Dördüncü Kategori'de bir tayfuna dönüşeceği artık açıkça belli.

Mürettebata, Çekebildiğiniz kadar fotoğraf çekin, dendi, onlar da çekiyor, uzun odaklı objektifleri pencereye yapışık, deklanşörlerin aralıklı şakırtısı, şimdilik fırtınanın yalnızca doğudaki kolunu görebiliyorlar, sancak tarafının dışında, yeryüzünün ufkuna karşı kül rengi sarmallara bürünüyor; Dünya'daki hiç kimsenin göremeyeceği bir şeyi görüyorlar – bulutların saatin aksi yönünde hareket edişi, coşku dolu, külhanbeylerine yakışır bir ilerleyiş. Güneş ışığı bulut öbeğinin sütlü kılıfından dışarıya sekiyor, Dünya şimdi kataraktlı bir gözün meşum, incimsi parıltısına sahip. Gözlerini kararsız bir bakışla onlara dikmiş gibi.

Dünya ansızın nasıl da gergin ve tetikte görünür oldu. Bu, Dünya'nın bu taraflarına gelişigüzel saldıran şu mutat tay-

funlardan biri değil; bunda herkes hemfikir. Tamamını göremiyorlar, ama daha önceki kestirimlerden çok daha büyük ve çok daha hızlı ilerliyor. Çektikleri görüntüleri, enlemleri, boylamları merkeze gönderiyorlar. Mürettebat falcılardan farksız. Geleceği görebilen ve aktarabilen, ancak değiştirmek ya da engellemek için hiçbir şey yapamayan falcılar onlar. Yakında yörüngeleri doğuya ve güneye doğru alçalıp uzaklaşacak ve boyunlarını ne kadar geriye çevirseler, yeryüzü-gözlem pencerelerine eğseler de, tayfun yuvarlanarak görüş alanlarından çıkacak, bu gece nöbeti bitecek ve karanlık son hız üzerlerine abanacak.

Hiçbir güçleri yok – sadece fotoğraf makineleri ve tayfunun oluşma ihtişamını kaygıyla seyretme ayrıcalıkları var. Gelişini izliyorlar.

4. dönüş, yükseliş

Bugünün, Dünya çevresindeki dördüncü turun bu yeni sabahında Sahra'nın çöl tozu, hızı saatte yüz altmış kilometreye varan şeritler halinde denize savruluyor. Puslu uçuk yeşil ışıltısıyla deniz, puslu mandalina rengi kara. Işıkla, ahenkle çınlayan Afrika. Uzay aracının içinden onu, ışığın sesini duyabiliyorsunuz adeta. Büyük Kanarya Adası'nın merkezden dışa doğru yayılan, dik dağ geçitleri adayı bir yığıntıya, alelacele yapılmış kumdan bir kaleye benzetiyor; Atlas Dağları çölün bitişini ilan edince, kuyruğu İspanya'nın güney kıyısını hafif hafif döven, yüzgecinin ucu Güney Alpleri'ni dürten, burnu her an Akdeniz'e dalmaya hazır bir köpekbalığına benzeyen bulutlar beliriyor. Arnavutluk'la Karadağ kadife yumuşaklığında dağlarla bezeli.

Sınırlar nereye düşüyor, diye düşünüyor Shaun pencerenin önünden geçerken. Ülkelerin yerlerini belirlemeye çalışıyor – Karadağ, Sırbistan, Macaristan, Romanya; doğru sıralamayı bir türlü anımsayamaz. Günlerini, yörüngedeki yaşamının tamamını, elindeki Rand McNally atlasıyla ve yıldız haritalarıyla geçirebilirsin. Hiçbir iş yapmayabilirsin. Sırf seyretmek için, her şeyi bir yana bırakabilirsin. Dünyanın içini dışını, uzayda kapladığı küçücük boşluğu öğrenebilirsin. Yıldızları gerçek anlamda asla kavrayamayabilirsin, ama Dünya'yı bir başka insanı tanıdığın biçimde tanımayı becerebilirsin, tıpkı onun basbayağı inceleyerek, bilinçle ve azimle karısını tanımayı öğrendiği gibi. Aç ve bencilce bir

arzuyla. İşte Dünya'yı da böyle, yavaş yavaş, karış karış öğrenmek istiyor.

Mikroyerçekiminde atardamarları kalınlaşıp sertleşiyor, kalp kasıysa zayıflayıp büzüşüyor. Uzayın gösterisi karşısında esrimeyle kabaran bu kalpler, aynı zamanda onun yüzünden pörsüyor. Ve kalp hücreleri zarar gördüğü ya da tükendiğinde pek de eskisi gibi olamıyor ama yine de buradalar işte, kendi hassas kalpleri giderek hem zayıflar hem de katılaşırken, laboratuvar kaplarındaki kalp hücrelerini korumaya çalışıyorlar.

Anton, Bu kaplarda yatan şey insanlık, diyor, Roman'a Rus laboratuvarında. İkisi ellerindeki pipetlerle insanlığı oradan oraya ittiriyor. Hücreler, bu pembe-mor-kırmızı kümeleşmeler bir zamanlar gönüllü insanlardan alınan derilerdi; deri hücreleri yeniden kökhücrelere dönüştürüldü, kökhücreler de kalp hücrelerine. Deri örnekleri farklı yaşlara, geçmişlere ve ırklara mensup insanlardan alındı. Bu, hücrelere saygıdan yoksun bir dikkat, elektrik tesisatına gösterdiği kadar özen gösteren laboratuvar arkadaşının aksine bu gerçek, dile getirmese de Anton'u hayretler içinde bırakıyor. Anton'un parmak uçları hücrelerin karşısında resmen ısınmaya başlıyor. Neredeyse alev alev yanıyor. Ona emanet edilen, dolayısıyla onu fena halde endişelendiren bunca farklı yaşam. Roman, bak, demek istiyor. Bu nasıl akıl almaz, absürd bir mucizedir böyle? Bunların hepsi? Roman'ın hiç de kaygılanır ya da bütün bunlar karşısında kendini âciz hisseder bir hali yok, hatta düşüncelere bile dalmıyor, sadece, Bu kaplardaki renklerde ne var anlamıyorum, gördüğüm an karnımı acıktırıyor, diyor. Böylece o an uçup gidiyor.

Hücreleri mikroskopta inceliyor, görüntülerini alıyor, her beş günde bir de içinde büyüdükleri ortamı yeniliyorlar. Onları otuz yedi derecede, yüzde beş karbonda, ideal nemde ve kusursuz sterillikte tutuyorlar; ikmal aracı iki hafta sonra Dünya'ya döndüğünde, hücreleri de onunla gönderecekler; insanlık için kendi yaşamlarından çok daha değerli olduğu-

nu kabullenmeleri gereken bir kargo o – ki, yaşamlarının o kadar da önemli olmadığı hepsine söylendi.

Bu hücrelere inkübatörde her ne oluyorsa, muhtemelen onların hücrelerine de olmakta; bu olguyu içselleştirmeye mecburlar.

Pek yüreklendirici bir düşünce değil, diyor Roman.

Eh, öyle, diyor Anton, sonra omuz silkiyor, Roman da öyle. Omuz silkmenin anlamı, uzaya yüreklendirilmek için gelmedikleri. Daha fazlasına, her şeyin daha çoğuna ulaşma dürtüsüyle geldiler: Daha çok bilgi ve alçakgönüllülük. Hız ve durgunluk. Mesafe ve yakınlık. Azın daha azı, çoğun daha çoğu. Burada buldukları şeyse çok küçük, hayır, bir hiç oldukları. Salt mikroskop altında görebildikleri bir avuç hücreyi *yapay ortamda* besleyip büyütüyor ve şu an hayatta olmalarının, kendilerinin atıp duran, âciz kalplerindeki tıpkı bunlar gibi hücrelere bağlı olduğunu biliyorlar.

Uzayda altı ay geçirdikten sonra, teknik açıdan, Dünya'daki birinden 0.007 saniye daha az yaşlanmış olacaklar. Ama başka bakımlardan beş ya da on yıl fazla yaşlanmış olacaklar ve bu da sadece şu an anlayabildikleri, öngörebildikleri açılardan. Görme gücünün zayıflayabildiğini, kemiklerin bozulabildiğini biliyorlar. Bunca egzersize karşın kaslar körelecek. Kan pıhtılaşacak, beyin sıvısının içinde yer değiştirecek. Omurga uzayacak, T hücreleri yeniden üremek için mücadele edecek, böbreklerde taş oluşacak. Buradayken yiyeceklerin tadını zar zor alabiliyorlar. Sinüsleri birer baş belası. Özduyum tekliyor – uzuvlarının yerini bakmadan anlamaları zor. Sıvıyla dolu, biçimsiz torbalara dönüştüler; üst bedende çok fazlası varken, belden aşağılarında yeterince yok. Gözyuvarlarının gerisinde sıvı birikiyor ve optik sinire baskı yapıyor. Uyku isyanlarda. Bağırsak mikrobiyomları yeni bakteriler üretmekte. Kanser riskleri artıyor.

Roman'ın dediği gibi, pek de iç açıcı düşünceler değil bunlar. Bir süre sonra Anton, bu durumun onu kaygılandırıp kaygılandırmadığını soruyor.

Hayır, diyor Roman. Asla. Peki ya seni?

Altlarında Güney Pasifik şimdi mutlak gecede kayıyor; sonu gelmez bir zifiri karanlık, artık gezegen de yok, salt atmosferin narin, yeşil çizgisi ve sayısız yıldız, insanı afallatan bir ıssızlık; her şey öyle yakın ve sonsuz ki.

Hayır, diye yanıtlıyor Anton da. Asla.

Bazen Dünya'ya bakıyor ve tüm öğrendiklerini silip sıfırlama, onun yerine şunun, şu gezegenin her şeyin merkezinde olduğuna inanma dürtüsüne kapılıyorlar. Öyle olağanüstü, vakur ve muhteşem ki. Tanrı'nın onu oraya, vals yapan evrenin tam ortasına kendi eliyle koyduğuna hâlâ kolayca inandırılabilirler; erkeklerin ve kadınların (dura kalka, ite kaka bir keşif yolculuğundan, onu izleyen inkârdan ve onu izleyen keşfin kendisinden ve onu izleyen örtbas etme çabasından oluşan bir süreç yoluyla) ortaya çıkardığı bütün gerçekleri ve Dünya'nın hiçliğin ortasındaki küçük, eften püften bir noktacık olduğunu unutabilirler. Şöyle düşünebilirler: Önemsiz, sıradan hiçbir şey bu kadar güzel parlayamaz, uzak bir köşeye fırlatılmış, beş para etmez hiçbir uydu şu birbirinden nefis şovları sergileme zahmetine girmez, hiçbir değersiz taş parçası mantarlar ve zihin kadar karmaşık, çetrefil bir düzen oluşturamaz.

Dolayısıyla bazen, Güneş merkezli yüzyılları geriye sarmak ve her şeyin –Güneş, gezegenler, evrenin bizzat kendisi– etrafında döndüğü kutsal ve devasa bir dünyaya inanılan yıllara dönmek işimizi kolaylaştırırdı, diye düşünüyorlar. Onu ehemmiyetsiz ve basit bulmanız için, Dünya'dan onlara göre katbekat fazla uzaklaşmanız lazım; onun kozmik yerini gerçekten anlayabilmeniz için. Öte yandan, bunun eskinin o haşmetli dünyası, uzayın devasa balo salonunda devinemeyecek kadar irikıyım ve azametli, Tanrı vergisi bir topak olmadığı da açık; hayır. Güzelliği yankılanıyor – güzelliği onun yankısı, çın çın öten, şarkı söyleyen hafif meşrepliği. Kıyıda değil ama merkez de değil; her şey değil, solda sıfır da değil, ancak herhangi bir şeyden çok daha fazlasıymış gibi görünü-

yor. Taştan yapılma, ama buradan bakıldığında parıltıdan ve lokmanruhundan oluşmuş gibi, üç yönde hareket eden, çevik bir gezegen – ekseni etrafında, hafif bir eğimle ekseninde ve Güneş'in etrafında dönüyor. Merkezden uzaklaştırılıp küme düşen, yan çizgilere yollanan bu gezegen, yumrusu olan Ay hariç, etrafında dönülen değil, başkasının etrafında dönen bir şey. Bu şey, giderek büyüyen merceklerini silip parlattığımız teleskoplardan bakıp nasıl giderek küçüldüğümüzü gören biz insanları barındırıyor. Ve bizler orada ağzımız açık öylece duruyoruz. Ve zamanla, evrenin yan çizgilerinde durmakla kalmadığımızı, bunun zaten yan çizgilerden oluşan bir evren olduğunu, bir merkezinin bulunmadığını, yalnızca vals yapan şeylerden oluşan delişmen, baş döndürücü bir kütle olduğunu, belki de kavrayışımızın tamamının kendi konu-dışılığımıza dair ayrıntılı ve sürekli gelişen bir bilgiden ibaret olduğunu anlamaya başlıyoruz; insan ırkının egosunun bilimsel araştırma araçları tarafından bir güzel pataklanması bu; ta ki ego içinden ışık geçirecek kadar parçalanmış bir mabede dönüşene dek.

Alçak Dünya yörüngesinde, mesafeyi koruyarak yol alıyorlar; görüş alanları yarıya indi. Düşünüyorlar: Belki insan olmak zor, belki de asıl sorun bu. Belki zor olan, her şeyin merkezindeki gezegeninin güvenli olduğunu düşünmeyi bırakıp aslında onun normal boyda, normal kütleye sahip, sayılamayacak kadar çok galaksiden birindeki, ortalama bir güneş sisteminde, ortalama bir yıldızın etrafında dönen ortalama bir gezegen olduğu ve tamamının er geç patlayacağı ya da çökeceği fikrine geçmek.

Belki insan uygarlığı tek bir ömür gibi – büyüyor, çocukluk ayrıcalığından çıkıp yüce normalliğe geçiyoruz; özel olmadığımızı kavrıyor ve bir masumiyet sarhoşluğuyla buna bayağı seviniyoruz. Özel değilsek, yalnız da değiliz. Bizimki gibi kim-bilir-kaç-tane gezegenli kim-bilir-kaç-tane güneş sistemi varsa, bu gezegenlerden birinde yaşayanlar da kesinlikle vardır; yoldaşların varlığı da önemsiz oluşumuzun tesellisi-

dir. Böylece, insanlık olanca yalnızlığı, merakı ve umuduyla dışa bakıyor ve bu canlıların belki Mars'ta, belki de diğer gezegenlerde bulunabileceğini düşünüp uzay sondaları yolluyor. Ne var ki Mars, göründüğü kadarıyla, yarıklardan ve kraterlerden oluşan donmuş bir çöl, bu durumda, belki de canlılar komşu güneş sisteminde, komşu galakside ya da ondan sonrakindedir.

Voyager uzay sondasını iyimser, hayalperest bir umut spazmıyla yıldızlararası uzaya gönderiyoruz. Dünyadan havalanan, her şey yolunda giderse –kim bilir– yüzlerce, binlerce yıl sonra bulunmayı bekleyen imgelerle, şarkılarla yüklü iki kapsül. Belki milyonlarca, milyarlarca yıl sonra; belki de hiçbir zaman. Bu arada kulak kabartmaya başlıyoruz. Radyo dalgalarının uzanabileceği tüm menzilleri tarıyoruz. Hiçbir yanıt alamıyoruz. Taramayı onlarca, onlarca yıl sürdürüyoruz. Hiçbir yanıt alamıyoruz. Kitaplar, filmler ve benzerleri aracılığıyla hem iyimser hem de korku dolu kestirimlerde bulunuyor, sonunda temas kurduğumuzda bu yabancı yaşam formunun neye benzeyeceğini tahmine çalışıyoruz. Ama o bizimle temas kurmuyor, işin aslı, içten içe asla da kurmayacağından kuşkulanıyoruz. Zaten orada değil ki, diyoruz içimizden; o aslında yok. Orada hiçbir şey yoksa ne diye bekleyip duruyoruz ki? Şu an belki de insanlık gecikmiş, ergence bir her-şeyi-parçala-gitsin sürecinde, bir kendine zarar verme ve nihilizm evresinde, çünkü hayata gelmeyi biz istemedik, koruyup kollamak zorunda olduğumuz bir gezegende yaşamayı biz istemedik, böyle tam anlamıyla, haksızca ve kasvetli bir biçimde yapayalnız kalmayı biz istemedik.

Belki bir gün aynaya bakacak ve bize geri bakan orta karar, dik duran kuyruksuz maymundan hoşnut kalacak, derin bir soluk alıp düşüneceğiz: Tamam, yalnızız, öyle olsun. O gün belki de çok yakın. Belki de varlıkların doğasının tamamı, güvenilmez bir belirsizlikten, varoluşun topluiğne başında sağa sola sallanmaktan, kendimizi gıdım gıdım düzeltmeye, iyileştirmeye çalışmaktan ibarettir; tıpkı yaşamda, kendi

boyutsuzluğumuzun sarsıcı, afallatıcı boyutunun çalkantılı ve dalgaların fırlattığı bir barış sunusu olduğunu anlamaya başladıkça yaptığımız gibi.

O zamana kadar, terk edildiğimiz bu yalnızlıkta kendimize dikkatle bakmaktan başka ne yapabiliriz? Dikkat dağıtan, sonu gelmez büyülenme nöbetleriyle kendimizi incelemekten, kendimize âşık olmaktan ve kendimizden nefret etmekten, kendimizden bir tiyatro, bir efsane ve kült yaratmaktan başka? Yapılacak başka ne var ki? Teknolojide, bilim ve anlayışta kusursuzlaşmak, bir türlü söndüremediğimiz bir başarma, tatmin olma arzusuyla yanıp tutuşmak, (hâlâ karşılık vermeyen) boşluğa bakmak ve yine de uzaygemileri inşa etmek, yalnız, kimsesiz gezegenimizin çevresinde sayısız tur atmak, yalnız, kimsesiz Ay'ımıza küçük keşif gezileri yapmak, ağırlıksız bir kafa karışıklığıyla ve mutat bir huşuyla bu tür düşüncelere dalmak. Zifiri karanlık bir odada ışıldağın vurduğu bir ayna gibi parıldayan Dünya'ya dönmek ve buralardaki tek yaşam belirtisi olan telsizlerimizin cızırtısına seslenmek. Alo? *Konnichiwa, ciao, zdraste, bonjour*; beni duyuyor musunuz, alo?

Onların yörüngesinden ve yeryüzü eğrisinden binlerce kilometre uzakta, Cape Canaveral'a yakın bir kumsal kulübesinde, bir başka astronot ekibinin dün boşalttığı dört yatak var. Dün sabah bu vakitlerde iki kadınla iki erkek uykularının son saatindeydi, alarm günün başladığını henüz haber vermemişti, Florida'da saat daha sabahın beşiydi; mideleri dün gece yedikleri mangal etiyle doluydu hâlâ, ilaçlı ve rüyasız bir uykuya sığınmışlardı. Dışarıda, soğuktaydılar; salya akıtmadılar, horlamadılar, vücutları seğirmedi, uyanmadılar.

Ay solmaya, uyku hapının yarattığı felç hafiflemeye başladığında, kadınlarla erkekler gözlerini açtılar ve düşündüler: Bugün bir şey olacak. Neredeyim? Bugün olacak olan neydi? Bu beklenti uykudayken durağandı, şimdi ansızın keskin, cırtlak. Ah, evet Ay – Ay'a gidiyoruz. Vay anasını,

Ay'a gidiyoruz yahu. Uzay giysileri ve roket onları bekliyor. Onlar için bir daha hiçbir şey aynı olmayacak. Ama dün bu vakit henüz uyanmamışlardı ve hâlâ kumsal-kulübesi karantinasındaydılar, etraflarındaki hava leş gibi sosis, kaburga ve ızgara alevinde pişirilmiş mısır kokuyordu. Bu son akşam yemeği güzel ve lezzetliydi, zihinlerini dağıtacak bir normallikti. Ne var ki Ay davetsizce araya girmişti. İşte oradaydı, öylesine küçük ve uzakta. Soğuk, sert ışığı aşağıya saldırdı ve iştahlarını baltaladı. Yarım yenmiş bir burger, doğru dürüst kemirilmemiş kaburgalar, içilmemiş, sıfır alkollü bira, bir son dakika bocalaması, yutulan ilaç, pelteleşmiş bacaklar, mırıldanılan bir dua ve erkenden yatağa.

Sırtına elli küsur yıldır insan ayağı basmamış Ay'ımız, parlak yüzünü özlemle ve insanın dönüşü umuduyla Dünya'ya dönüyor mu? Dönüyor mu; peki, diğer tüm aylar, gezegenler, güneş sistemleri ve galaksiler tanınmaya, bilinmeye can atıyor mu? İnsan denen bu yabancı, takıntılı yaratıklar yarın geç vakit yola çıkıp üç günden de kısa süren bir yolculukla yeniden onun tozlu yüzeyine ayak basacak; rüzgârsız bir dünyada bayrak dalgalandırmakta ayak direyen bu varlıklar, tek bir amacı olan bu muhallebi çocukları, gökyüzünün övüngen gemicileri bir de bakacaklar bayrak direkleri devrilmiş, bayraktaki yıldızlar ve şeritler yırtık pırtık. Bir yere elli yıl uğramazsan böyle olur, her şey sen olmadan kendince devam eder. Velhasıl, bu dört astronot, gözlerini açtıklarında yeni bir dönemin başlayacağını bilerek, kumsaldaki kulübede uyudular.

İşte şimdi geldi çattı, bu yeni dönem, artık kapıda. Astronotlar dün sabah yataklarından çıktı, hafif bir kahvaltı etti ve dakikası dakikasına düzenlenmiş günlerine başladı. Temizlikçiler geldi, törensel bir edayla az önce çıktıkları yatakları soydular, bulaşıkları yıkadılar ve mangalı temizlediler. Akşamüzeri saat beşte roket nihayet fırlatıldı. Dün gece tam gaz ilerlemeden önce, Dünya'nın çevresinde iki tam dönüş yapmışlardı, şimdi, fırlatma yakıtı yanmış, yardımcı roket

yükü atılmışken, her bir santiminin sayısal haritası çıkarılmış dört yüz bin kilometrelik bir yol boyunca, bir makaradan çözülen iplik misali, giderek hızlanarak ilerleyecekler; yarın gece Ay'a ulaşana dek bu şekilde gidecekler.

Dün akşam altı astronot burada parti ıvır zıvırlarını ortaya çıkardı, birkaç balon şişirdi, yaş günü flamaları astı ve gümüşi torbacık koleksiyonundan kendilerine becerebildiklerince bir kutlama yemeği hazırladı – üç beş paket çikolatalı puding, şeftalili tart ve vanilyalı krema paketçikleri bulmuşlardı. Roman oğlunun verdiği küçük, keçe ayı astı; yanında uzaya getirdiği birkaç eşyadan biriydi bu. Endişeyle karışık coşku, onunla karışık haset ve onunla karışık gurur duydular ve hepsinin sonu gerisingeri coşkuya vardı; sonunda alışkanlıklarını bozmayıp erkenden yattılar. Çünkü birileri Ay'a insin ya da inmesin, onlar sabah çok erken kalkacaktı. Onlar için gün her zaman, hep erken başlar.

İçlerinde bir de geri tepen bir his var, dile getirilmeyen, paylaşılmayan, onlar için bir anda gündelik, sıradan olup çıkan bir his. Dünyaya bağımlı, hiçbir yere ulaşamayan yörünge uçuşlarının tekdüzeliği; aynı döngüde dönüp durmak ve asla *çıkamamak*. Dün gece mütevazı güzelliğiyle onları çarpan bu sadık, tekeşli dönüş. Bir dikkat kesilme ve emre amade olma duygusu, bir tür tapınma. Her ne kadar yatmadan önce, Ay yolundaki astronotları görebilecekmiş gibi dışarıya bakmış olsalar da, beklenti, heyecan uykularını bölmüş olsa da, rüyalarına giren şey Ay değil, uzay aracının dışındaki, kendilerine ait, yabani uzay bahçesiydi – bir noktada hepsinin gezindiği o bahçe. Ve yeryüzünün her daim elektrik yüklü, mavi çekimi.

*

Sinir bozucu şeyler:
Önündeki arabanın kıçına yapışanlar
Yorgun çocuklar
Koşuya çıkma isteği
Yumrulu yastıklar

Acelen varken uzayda çişini yapmak
Takılan fermuarlar
Fısıldayarak konuşan insanlar
Kennedy'ler

Chie listelerini uyku bölümündeki depolama torbalarına klipsle tutturuyor, andaçlarını, üç beş kişisel eşyasını da burada saklıyor; ellerini acıtan vahim kuruluğa karşı küçük bir tüp cilt yumuşatıcı merhem, annesinin gençken, evlerinin yakınındaki kumsalda çekilmiş siyah beyaz fotoğrafı, amcasının son mürettebat paketiyle yolladığı, Chie'nin kapağını bile açmaya vakit bulamadığı, Japon dağlarına dair bir şiir seçkisi. Kitabın sonundaki boş sayfaları yırtıyor, listelerini gevşek, üstünkörü bir elyazısıyla bunlara yazıyor.

Güven veren şeyler:
Altımızdaki Dünya
Sağlam kulplu fincanlar
Ağaçlar
Geniş basamaklar
El örgüsü kazaklar
Nell'in şarkı söylemesi
Güçlü dizler
Balkabakları

Aşağıda, uzay aracının ayakucunda Pietro ile Nell'in geçen haftaki uzay yürüyüşü sırasında taktıkları ünite var; Dünya'nın ışımasını ölçen bir spektrometre. Araç yörüngede dönerken, gezegenin yetmiş kilometrelik bir kuşağını tarıyor, kıtadan kıtaya geçiyor, kuzeyden güneye kayıyor; ışığı gözleyen, toplayan, ölçen saplantılı bir göz.

Pietro'nun başka görevleri de uzay yürüyüşleri de oldu, uzaydaki dört yüz küsuruncu gününde bilmem kaç bininci deneyini yapacaktı ve bütün bunlarla arana akılcı, sağduyulu bir mesafe koyman gerekiyordu; deneyi gerçekleştiri-

yor ya da üniteyi takıyor ya da veri toplayıp aktarıyor ve bir sonraki göreve geçiyordun. Bir astronot olarak bir nakil hattından başka neydin ki –bir şeye yapışıp kalmayan, akışkan mizacın nedeniyle seçilmiştin göreve, belki bir gün senin işini yapabilecek, zaten de yapacak bir robot olacaktı; bunu merak etmeden duramıyordun. Evet, bazen merak ediyorlar. Bir robotun sıvı almaya, beslenmeye, dışkılamaya, uykuya ihtiyacı yoktur, bir robot insanı canından bezdiren beyin sıvılarından, menstrüasyondan, libidodan, tat alma duyusundan yoksundur. Ona bir roketle meyve göndermen ya da onu vitaminlerle, antioksidanlarla, uyku hapları ve ağrıkesicilerle doldurman gerekmediği gibi, ona kullanması için eğitimden geçirildiğin, hunili, pompalı bir tuvalet ve idrarı geri dönüştürüp içme suyuna çeviren bir cihaz tasarlaman da gerekmez; malum, robotun idrarı da suya ihtiyacı da yoktur, senden hiçbir şey istemez, talep etmez.

Peki ama, uzaya onu görecek gözleri de, korkacak ya da sevinçten havalara uçacak bir yüreği de olmayan tasarımlar göndermek nasıl olurdu? Bir astronot havuzlarda, mağaralarda, denizaltılarda ve simülatörlerde yıllarca eğitiliyor, her bir kusuru ya da zayıflığı saptanıyor, test ediliyor, ayıklanıyor, ta ki geride beyin, uzuvlar ve duyulardan oluşan mükemmele-yakın, soğukkanlı bir üçgenleme kalana dek. Kimileri zorlanırken kimileri o noktaya daha kolay ulaşıyor. Pietro kolay ulaşanlardan: O doğuştan astronot, çocukluğundan beri var olan bir denge hissine, yeni yeni yürüyen çocuklara has bok atma nöbetlerinin de ergenliğe has isyankârlıkların da çoğunu es geçmesini sağlayan, sıradışı bir rahatlığa ve aklı başındalığa sahip. Derin bir merak duygusu, süslemeli, incelikli mimariye sahip bir beyin, odaklanma yetisi, iyimserlik ve pragmatizm; daha bir astronotun ne olduğunu bile bilmezken, iliklerine kadar astronottu o. Ama bir robot? Hayır.

Bocalayan ve yalpalayan bir yürek var göğsünde. Pietro onun atışlarını yavaşlatıp sabitleştirebilir; korkuya, paniğe sebep olan ya da dürtüsel alışkanlıklarını bastırabilir, sıla öz-

lemiyle yanıp tutuşmasını engelleyebilir, insana hiçbir faydası olmayan şu terk edilmişlik halini dizginleyebilir. Sakin ve istikrarlı, sakin ve istikrarlı. Solukları ölçen metronom. Ama yine de, zaman zaman bocalıyor, yalpalıyor işte. İstediği şey için tutturuyor, umutlanıyor, ihtiyaç duyuyor, sevmek istediği şeyi seviyor. Astronotun kalbi robotluktan öylesine yorucu bir biçimde uzak ki, Dünya atmosferinden ayrılıp ileriye fırlıyor – yerçekimi yüklenmeyi, bastırmayı kesiyor, yüreğin karşı ağırlığı bir hayvanın parçası, canlı ve duyan, hisseden bir organ olduğunun ansızın farkına varmış gibi dışarıya doğru hamle ediyor. Salt tanık olmakla kalmayan, tanık olduğu şeye âşık olan bir hayvan bu.

Böylece Pietro, Dünya loşlaşıyor mu saptamaya yardım edecek olan spektrometreyi düşünüyor. Onu Nell'le ikisi taktıkları için, uyanınca ilk aklına gelen de mercekleri üç yöne, yeryüzüne, Güneş'e ve Ay'a bakan, Dünya yüzeyinden ve bulutlardan yansıyan ışığı ölçen o alet. Dünya yüzeyi, güneş ışığını gerisingeri uzaya yansıtan kirleticilerin havada bıraktığı partiküller yüzünden loşlaşıyor mu yoksa eriyen buz tabakası ve yüksek, parlak bulutların azalması yüzünden yeryüzü daha fazla güneş ışığı aldığından aydınlanıyor mu? Yoksa aynı anda ikisi birden mi gerçekleşiyor; eğer öyleyse, ne dereceye kadar? Gezegenin sıcaklığını belirleyen de, işte enerji alışverişi denen bu karmaşık sistem.

Pietro ikinci olasılığa kafa yoruyor – yeryüzünün daha çok ışık alması, uzaya daha az ışığın geri yansıtılması ihtimaline. Buradan aşağıya bakarken, daha az parıldayan, ışıması azalmış bir gezegen görmek nasıl olurdu? Bugünkü gibi bir günde, videoya da kaydettiği gibi, sabah aydınlığında bulutlarının oluşturduğu desenlerle ve okyanus mavisinin geniş spektrumuyla, karanlığın içinden yükselen şu üçboyutlu hologram. Işımanın ta kendisi. Bunu yitirmek nasıl olurdu? Sancak tarafında, güneşin yumuşak bir fırça darbesiyle perdahladığı nikel kaplamasıyla Akdeniz, Dolomitler'in ve Alpler'in kıvrımları, büklümleri, karanlık, karsız zirveler, çivit

mavisi vadiler, zeytinlikler, nehir yataklarındaki sonsuz akış, kendi ülkesinin güneydeki, yağmursuz bir yazın ardından turuncumsu kahverengiye dönmüş toprakları. Nereye bakacağını bilirsen, Vezüv'ü bile iyi kötü görebilirsin. Ekim başladı, ama ona söylendiğine göre yağmurlardan hâlâ haber yok. Buna rağmen, gezegen bir ışık şarkısı söylüyor; objektifine hapsettiği şu muhteşem, fotojenik şeyin yüreğinden, doğruca bağrından yükselen bir ezgi bu.

Doğu Avrupa kayarak geçiyor, onu Rusya ardından Moğolistan ve az aşağıdan Çin izliyor, hepsi yalnızca yirmi dakika sürüyor, Pietro şimdi tayfunun ortaya çıkmasını bekliyor. Hemen orada, biliyor, gezegenin bir sonraki kavisinin ötesinde, bu parlak mavi kıvrımın öteki yanına sinmiş; Pietro onu tastamam, neredeyse tam üstünden görecek. Bu onu her gün şaşırtıyor. Gezegenin uzaygemisi gibi böyle gözünün önünden geçip gitmesi öyle beklenmedik ve acayip ki. Belki de evrende böylesine gözlemlenen başka hiçbir nesne yoktur – kim bilir? Onu gözlemleyenler yalnızca onun ve müretteba tın gözleri ya da spektrometrenin mercekleri değil, istasyona monte edilmiş diğer Dünya-gözlem görüntüleyicileri, yüksek ve alçak yörüngede cirit atan, vızıldayan binlerce uydu, iletilen ve alınan milyarlarca radyo dalgası.

İşte o da, robot olmayan Pietro da burada; kamerası ve bir çift mükemmel gözüyle, Dünya'nın benzersizliği karşısında kabaran, tekleyen yüreğiyle. Filme çekerken, kaburgalarını güm güm döven yüreğiyle.

4. dönüş, alçalış

Elleri ya sızdırmaz deney kutularında, ya sağlamlaştırılmış üniteleri birleştiriyor ya da ayırıyor veya fare modüllerindeki, otomatik açılan gıda torbalarını yeniden dolduruyor; ayakları iş istasyonlarındaki kösteklere sokulu, tornavidalar, somun anahtarları, makaslar, kalemler başlarının ve omuzlarının etrafında şuraya buraya süzülmekte, bir cımbız kurtuluyor, havalandırma menfezlerine doğru uçuyor; menfezler algılaması zor emme güçleriyle, tüm kayıp eşyaların mola yeri.

Alçalarak Şanghay'ın üstünden geçiyorlar, gündüzleri Şanghay akla gelebilecek tüm renk tonlarını içeren bir kıtanın kenarındaki, insansız bir kıyı. Uyandıklarından beri Dünya yörüngesindeki dördüncü dönüşleri bu, her ne kadar yörünge rotaları doğu yönünde olsa da, yine de geçişin her tamamlanışında, Dünya'nın rotasyonu yüzünden rotaları batıya kayıyor, dolayısıyla onlar da –tıpkı tayfun gibi– sürekli içe, Pasifik'ten uzağa, Malezya ve Filipinler'e doğru hareket ediyorlar, tayfun da arkalarından bir hışım koşturuyor.

Yaptıkları iş her neyse bırakıp fotoğraf makinelerini alıyorlar. Art arda basılan deklanşörün şakırtısı, objektiflerin vızıltısı, Dünya'yı gören pencerelere üşüşen, gördükleri karşısında afallayan, popoları hafif hafif kurşungeçirmez camlara sürtünen mürettebatın havaya dikilmiş çoraplarının beyaz tabanları. Gördükleri şey, kesintisiz bir tayfun manzarası ve merkezindeki o derin, emici kuyu. Baştan sona fırıl fırıl dönen bulutlardan oluşan bir gezegen.

Karada insanlara evlerini boşaltmaları söyleniyor. Uzaydan görüntüler ulaşıyor, gökyüzünde burgaçlanan kuşların ve koşuşturan keçilerin çoktan bildiği şeyi doğruluyor: Tayfunun ısrarlı, bastıran bir hızla dört yüz seksen kilometrelik bir alana yayılacak yakıtı bulduğunu. Filipinler'deki herkese: Dışarıya çıkın ya da bir yere sığının. Doğudaki minicik adalara: Evlerinizden derhal çıkın. Pietro'nun aklında özellikle bir balıkçıyla ailesi var, hemen uzaklaşın, diye düşünüyor; aslında dün uzaklaşmanız lazımdı. İyi de nereye gidecekler? Ve nasıl? Bir balıkçıda eşyalarını koruma, onlardan ayrılmama güdüsü vardır, zira bunlar son tayfundan, ondan öncekinden, ondan da öncekinden kurtarabildiği, hâlâ elinde tutabildiği birkaç parça şeyden ibarettir. Tayfunun vurmasına yaklaşık on iki saat var, sen okyanusta, bir başka adadan uzakta, umutsuzca düşük rakımlı bir adadasın. Dolayısıyla, yapabileceğin tek şey çaresizce pusup beklemek. Öteki fırtınaları sağ salim atlattın. Tenekeden, mukavva ve suntadan, çubuklardan yapılma bir evin var, bugünlerde tayfunlar öyle sık ortaya çıkıyor ve öyle devasa oluyorlar ki, daha sağlam bir ev inşa etmenin hiçbir anlamı yok; bir şeyleri kaybedip durmaktansa hiçbir şeye sahip olmamak en iyisi.

Böylece, kalıyorsun. Yukarıya, sıradışı astronot dostunun günlerini geçirdiği, e-postayla sana Samar'ın, turkuvaz bir denizin ortasındaki bu adanın çılgın fotoğraflarını yolladığı, hareketli gece göğüne bakıyorsun. Burada olsaydı, sana adadan ayrılmanı söylerdi. Birazdan telefonuna bakıp, sana adadan ayrılmanı söyleyen mesajını göreceksin. Gerekirse, kaçmana yardımcı olacak birini ayarlayabileceğini söyleyecek sana.

Karın, ölçülü bir dille, *O iyi bir adam*, diyor; doğru bu. İnsanların en yardımseveri. Her ay sana çocukların okulu için para gönderiyor, üstelik sadece bir kez görüştünüz, o bir tüple dalış gezisindeydi (hem de balayında), sen de balıkçı teknendeydin. Misina kesme bıçağını düşürdün, anında dibi boyladı; sana on dolara patlamıştı, sağlam, keskin bir

bıçaktı. Sonra bir yunus sıçrayışı ileride, resiflerin arasında dalmakta olan astronotla karısı yüzeye çıktı, senin teknenin kenarından dikkatle suya baktığını gördüler. Yeniden daldılar, tam on beş dakika bıçağı aradılar, onu bulmadan çıkmaya yanaşmıyorlardı; kesinlikle çıkmayacaklardı. Önemli değil, dedin elini kaldırarak, uğraşmayın. Ama onlar uğraştı ve yirmi beş metre aşağıda, kayaların arasına sıkışmış bıçağı mucize eseri buldular.

Bir astronotla bir balıkçı. Böylesine farklı dünyaların çakışması. Akşam karısıyla birlikte yemeğe geldi, çocuklarını büyüledi, mukavvadan evinde bir büyü, bir şaşkınlık rüzgârı estirdi, o akşamüzeri uzaydan doğruca senin evine düşmüştü sanki; her ne kadar doğal kuşkuculuğundan tam anlamıyla kurtulamasa da, karının bile kalbini kazandı. Adamın çektiği aile fotoğrafında bile büyülü bir yan var – karın zayıf suratlı ve kederli, sen ciddi ve bir aslan gibi tetikte, (oturan, ayakta duran, şaşkın, şüpheli, sakin, sırıtan, yapışan) dört çocuğun, karman çorman, güzelim bir topluluk – çocuklarının ne kadar güzel olduğunu ilk kez fark etmeni sağladı.

Şimdi fotoğrafı eline alıyorsun. Eğer hep birlikte fırtınadan kaçacak olsanız, yanına alacağın tek şey bu olur, astronotun çektiği bu fotoğraf. Ama kaçacak değilsiniz. Nereye kaçacaksınız ki? O kadar kolay değil. Burada bir yaşamın var ve onu başka yere taşıyamazsın.

İleride *Terminatör* denen sınır, gün ile geceyi ayıran gezegeni çepeçevre saran o keskin çizgi. Papua Yeni Gine'yi tam ortadan ikiye bölüyor. Bir yarısı karanlık, diğer yarısı aydınlık.

Adanın gün ışığı alan yarısı yemyeşil ve ejderhaya benziyor, dağlar uzun süren ışıkta efsanevi, karanlıkta parlayan organizmaların aydınlattığı sahiller kıyıları belirginleştiriyor. Karanlıktaki yarısı muazzam mavilikteki suyun üzerinde bir gölge. Kıyıda bir ya da iki elektrik ışığı. Uzay aracı güneydoğuya, yoğun bir karanlığa kayıyor; Solomon Adaları, Vanuatu, Fiji uçuk sarı benekler adeta. Canberra, Sidney ve Bris-

bane narin, sırma işi bir kumaş misali sancak tarafına doğru zarifçe kıvrılıyor, derken Yeni Zelanda'nın mekik dokulu, güney denizlerini bir anlığına deliveren ucu dışında ortada pek bir şey kalmıyor.

Yılın bu zamanı, Antarktika'nın daha kuzeyde kalan bölgelerinde, altı saatlik mutlak gecelerin sayısı daha az; bunun dışında hep gündüz ve akşam alacasının farklı tonları. Şu an o kısa, yoğun gecelerden biri. Kuş göçlerini inceleyen bazı biyologlar Antarktika'daki bir araştırma üssünde, kuzey sumrularının bu yılki gelişini beklemek üzere kısa bir süre önce kamp kurdular. Bu küçük, cılız kuşlar bir kutuptan ötekine uçmuş olacaklar. Uzun mesafe atleti olabilmek ve on altı bin küsur kilometre kat edebilmek için kendi iç organlarından bazılarını mideye indirmiş olacaklar. Şimdi ekim başı, Güney Kutbu uzun, inatçı, azimli bir alacakaranlıktan kurtuluyor, küçük deniz kabukluları buzun altında kaynaşıyor. Bu biyologlar ak şimşekler belirene, gökyüzü gelen sürünün sivri suratları ve keskin ötüşleriyle dolana dek bekleyecekler. Ama onlar şu an, karanlığın verdiği bu kısacık arada, başka bir şeyi görmeye çıktılar. Orada olduğunu anlamak için başlarını kaldırıp havaya bakmaları bile gerekmiyor. Kamplarının çevresinde yeşil bir halka var. Marslılar geliyor, diyorlar. Kırmızı ışık Samanyolu'nu delip geçerken, Ay yüzeyine benzeyen, karla kaplı zemini ayaklarıyla dövüyorlar.

Roman buradan, pencerelerle kaplı kubbeden öylesine dışarıya bakarken, manzara başta muğlak. Konumunu anlamak bir dakikasını alıyor. Kışın hüküm sürdüğü, uçsuz bucaksız bir hiçlik, sedefli bulut örtüsü, sonra Güney Kutup Dairesi'nden usulca uzaklaşan buz tabakasının tanıdık ışıltısı. Sancak tarafında, küstahça parlayan, yedi kız kardeş de denen Ülker yıldız kümesi. Bazen, belli bir şeyi görmek için şiddetli bir arzu duyuyorlar – piramitleri, Yeni Zelanda fiyortlarını ya da kumullardan oluşan, parlak turuncu, tümüyle soyut, gözün kavrayamadığı bir çölü – bu imge kolaylıkla Petri kaplarında tuttukları kalp hücrelerinden birinin yakın

çekim görüntüsü olabilir. Bazen bir tiyatro oyunu, opera, Dünya'nın atmosferini, tan ağarması izlemek istiyorlar, bazen de Malezya kıyılarının açığındaki balıkçı teknelerinin kapkara okyanusu yıldızlar misali benekleyen ışıkları gibi küçücük şeyleri görmek. Ama şu an Roman orada olduğundan kuşkulandığı şeyin gerçekten de orada olduğunu görmeye başladı; varlığından hepsinin haberdar olduğu, orada bulunduğunu bir tür altıncı hisle bildiği şey, işte orada: Kutuplarda geceleri beliren, Aurora denen, hareketli ışıkların esneyen, biçim değiştiren, atmosferin içinde yılan gibi, tuzağa yakalanmış huysuz, sinirli ve muhteşem bir yaratık gibi kıvrılan yeşilleri ve kırmızıları.

Nell, diyor, çabuk gel! Modülün içinden geçmekte olan Nell hemen pencereli kubbeye yüzüyor. İkisi havada ayaklarını sallayarak dışarıyı seyrediyor.

Tan ağartısı tozlu, yeşilimsi bir sarı. Altında, atmosferle Dünya arasında, çalkalanmaya başlayan neon bir tüy yumağı var. Hafif hafif dalgalanıyor, sağa sola saçılıyor, püskürttüğü duman gezegenin suratına çarpıyor; buzun rengi yeşil, uzay aracının altında acayip, kasvetli bir tabaka. Işık köşelere, kol ve bacaklara sahip oluyor; katlanıyor, sonra açılıyor. Geriniyor, atmosferin iç cidarına bastırıyor, kıvranıyor, kasılıyor. Etrafa tüylü sorguçlar fırlatıyor. Floresan ışıkları yayıyor, daha da parlıyor. Sonra ışık kuleleri halinde infilak ediyor. Her şeyden sıyrılıp güçlü bir püskürtüyle atmosferden geçiyor, uzaya üç yüz yirmi kilometre yüksekliğinde ışık kuleleri dikiyor. Kulelerin tepesinde yıldızları gözden gizleyen, morumsu kırmızı bir kuşak var, yerkürenin çaprazındaysa yuvarlanan ışığın yanardöner uğultusu; kırpışan, titreşen, sel gibi akan bir ışık bu, uzayın derinliğinin ışıktan bir haritasını çıkarıyor. Şurada akan, kaplayan yeşil, burada neonların yılankavi kanatları, karşıda kırmızı, dikey sütunlar, arada alev alev kayan kuyrukluyıldızlar, dönüyormuş gibi görünen yakın yıldızlar, gökyüzüne sabitlenmiş uzak yıldızlar, onların ötesinde zar zor seçilebilen noktacıklar.

Artık Shaun'la Chie de geldi, Anton Rus modülündeki pencerede, Pietro da laboratuvarda; altısı da pervaneler misali ışığa çekildi. Yörünge dönüşü Antarktika'nın tepesinde tamamlanıyor ve kuzeye doğru tırmanışına başlıyor. Arkasında Aurora dalgaları bırakıyor. Kuleler tükenmişçesine yıkılıyor, manyetik alanda yeşil seğirmeler oluyor. Güney Kutbu çekiliyor, geride kalıyor.

Roman'ın yüzü bir çocuğun yüzü. *Ofiget*,[2] diye mırıldanıyor. Genzinden bir *vaaay* kaçıyor. *Sugoii*,[3] diye karşılık veriyor Chie, Nell de tekrarlıyor. Bunu anımsa, diyor hepsi de içinden. Bunu *anımsa*.

---

2 (Rus.) Vay canına, lanet olsun. (ç. n.)

3 (Jap.) Harika. (ç. n.)

5. dönüş, yükseliş

İki hafta kadar önce Anton çok yakında gerçekleşecek olan Ay'a inişle ilgili bir rüya gördü. İşin aslı iki gece üst üste iki rüya görmüştü, çok benzer rüyalardı bunlar (ki bu da beyninin tipik işleyiş biçimiydi, beyninin verimliliğini sınarcasına aynı rüyanın teknik tekrarlarını yapmak). Bunun sebebi, kozmonot olduğundan zaten Ay'la ya da uzayla ilintili rüyalar görmesi değildi – tam tersine, bir kozmonot olarak normalde son derece işlevsel rüyalar görürdü; yanan bir odadan çıkmasını sağlayacak küçük pencereyi açabilmek için somun anahtarını nasıl kullanacağı, gibi. Eğitici rüyalar. Ama son zamanlarda gecelerini imgeler dolduruyordu, rüyaları, gerçekte onun değil de başkasının rüyalarıymış gibi tuhaf ve özlem doluydu. Şimdi de bu yinelenen rüya; hiç kuşkusuz Cape Canaveral'dan dün ayrılan astronotlar yüzündendi. Rüyasında –onca şey dururken, bütün o kahrolası Amerikalı şeyler içinden – Michael Collins'in ta 1969'da, ilk başarılı Ay'a yolculuk görevinde çektiği meşhur fotoğrafı görmüştü: Ay yüzeyinden ayrılan Ay modülü, fonda Dünya.

Bu tür düşünceler hiçbir Rus'un zihnine bulaşmamalıydı. Onların tarafta bundan hiç söz edilmez, sessizlik mutlak bir kıskançlıkla doludur – on üçüncü, on dördüncü, on beşinci ve on altıncı Amerikalı ekip Ay'ın kutsal, tozlu kabuğuna konarken, henüz tek bir Rus botunun bile oraya değmemiş olması. Bir tane bile. Tek bir Rus bayrağı bile dikilmedi. Dolayısıyla hiçbir Rus beyni bunun, bu ilk Ay'a inişin rüyasını görmemeli; ne birincinin ne ikincinin ne üçüncünün ne dör-

düncünün ne beşincinin ne de altıncının; iyi de, insan rüyalarını nasıl engeller ki?

Collins'in çektiği fotoğrafta Armstrong'la Aldrin'i taşıyan Ay modülü görünüyor, hemen arkalarında Ay, dört yüz bin kilometre geride de Dünya var; karanlıkta asılı duran ve insanlığı barındıran o mavi yarımküre. Michael Collins'in o fotoğrafta yer almayan tek insanoğlu olduğu söylenir ve bu her zaman büyük bir eğlence konusu olmuştur. Onun dışında herkes, insanlığın bildiği kadarıyla o sırada sağ olan tüm insanlar bu imgede yer alıyor; yalnızca biri, bu imgeyi çeken kişi eksik.

Anton bu iddiayı tam olarak hiç anlayamadı – en azından bundan alınan hazzı. Peki ya, Dünya'nın öteki yüzünde yaşayan, kameranın göremediği insanlar ya da halihazırda geceyi yaşayan, uzayın karanlığınca yutulmuş güney yarımküredeki onca insan? Onlar da fotoğrafta mı? Aslında fotoğrafta hiç kimse yok, hiç kimse görünmüyor. Herkes görünmez – Armstrong'la Aldrin Ay modülünün içinde, buradan bakıldığında kolayca insansız sanılabilecek bir gezegendeki insanlar da zaten görünmüyor. Fotoğraftaki en sağlam, en tartışılmaz yaşam kanıtı, daha doğrusu tek yaşam kanıtı fotoğrafçının kendisi – vizöre yapıştırdığı gözü, deklanşöre basan, ılık parmağı. Bu bağlamda, Collins'in fotoğrafının asıl büyüleyici yanı, çekildiği anda fotoğrafın içerdiği *tek* insanın o olması.

Babasının bu olguya, fotoğraftaki tek insan varlığının, evrendeki tek yaşam formunun Amerikalı olmasına ne kadar bozulduğu Anton'un gözünün önüne geliyor. Sonra babasının anlattığı Rusların Ay'a iniş öykülerini anımsıyor; sırf babası anlattığı için gerçek kabul ettiği, oysa elbette birer masal olan, dönüp dolaşıp aynı şeyleri yineleyen, ayrıntılı, abartılı masallar. Bu masallar onu nasıl da derinden etkilemişti. Babasına büyüyünce Ay'a giden bir sonraki Rus ben olabilir miyim diye sorduğunda, babası evet demişti, gidebilirdi, gidecekti, bu onun yıldızlara yazılı kaderiydi. Ay'ın yüzeyinde, Rus bayrağının yanında küçük bir Korovka kutusu vardı,

bu Anton'un en sevdiği sütlü şekerlemeydi ve Ay'a son giden kozmonot tarafından bırakılmıştı. Kutunun üzerinde ismi yazıyordu ve bir gün o şekerlemeleri yiyecekti.

Bunların hiçbirinin doğru olmadığını ne zaman anladığını anımsayamıyor – hiçbir Rus'un Ay'a ayak basmadığını, orada bayrak da Korovka da bulunmadığını. Yine de, babasının öykülerinin bir kısmını gerçekleştirmeyi, bir gün oraya bizzat gitmeyi ne zaman kafaya koyduğunu da çıkaramıyor. Karısına, bunu yapacağını söyledi. Bunu mutlak bir güvenle, itirazları önceden engelleyen bir gururla, giderek kabaran ulusal, kişisel, kocaya, daha sonra da babaya has bir görev duygusuyla söyledi; oraya gidecek, Ay'a ayak basan ilk Rus olacaktı; ama sonuncusu değil. Karısına bunları söyleyeli yıllar oldu.

On beş gün önceki ilk rüyasında, öylece fotoğrafa bakıyordu – ya da fotoğraftaki imge onun gerçekliğiydi, sanki o Collins'ti ve tek başına oradan oraya sürükleniyordu, evrendeki tek insandı. Aynı sürüklenme, o dingin yalnızlık ikinci rüyaya da egemendi, derken kulağına belli belirsiz bir mırıldanmaya dönüşen, binlerce hatta milyonlarca insan sesinin fokurdayan mırıltısına dönüşen bir ses çarpıyordu, dikkatle dinleyince, Dünya hızla, kayarak yaklaştı ve sesler yükseldi, yaygara halini aldı ve tek bir ses oldu: Onun sesi. Kendini gördü ya da belki görmedi – kendi sesini gördü ya da kendi sesi *oldu* – yeryüzünün tam kenarında duruyor, uzaya ve alabildiğine uzakta duran, iri bir kum tanesi büyüklüğündeki Ay'a bakıyor, objektifin arkasında, uzaklardaki Ay'ın üzerinde ya da yakınında olan karısına bir şeyler haykırıyordu. Kadın onu duyamıyordu elbette ama kadının onu mercekten görebildiğini bir şekilde biliyordu; kocasının kurtarılmak ister ya da kurtarmaya çalışır gibi bağırdığını, el kol işaretleri yaptığını görebiliyordu; Anton amacının hangisi olduğundan emin değildi.

Nell bazen Shaun'a hem astronot olup hem de Tanrı'ya, böyle yaratıcı bir Tanrı'ya nasıl inandığını sormak istiyor,

ama yanıtının ne olacağını biliyor. Adam ona, astronot olup da Tanrı'ya nasıl *inanmazsın*, diye soracak. Bir çıkmaza girecekler. Nell iskele ve sancak pencerelerinin dışını, o sonsuz ve gaddar karanlığı gösterecek. Güneş sistemlerinin ve galaksilerin acımasızca serpiştirildiği yeri. Görüş sahasının alabildiğine derin ve çok boyutlu olduğu, öyle ki, uzayzamanının bükülüşünün neredeyse gözünle görebileceğin bir şey olup çıktığı yeri. Bak, diyecek. Şunu nefis, pervasız bir savurma kuvvetinden başka ne yaratmış olabilir?

Bunun üzerine Shaun iskele ve sancak pencerelerinin dışını, karanlığın sonsuz ve gaddar olduğu yeri gösterecek; tastamam aynı şiddetle saçılmış güneş sistemlerini ve galaksileri, uzayzamanının büküldüğü aynı derin ve çok boyutlu görüş alanını gösterecek ve, Bak, diyecek, şunu nefis, *basiretli* bir fırlatma, savurma kuvvetinden başka ne yaratmış olabilir?

Bakış açılarındaki tek farklılık bu mu yani – bir parça basiret? Shaun'un evreni belli bir tasarıma göre, özenle yaratılmak dışında onunkiyle tıpatıp aynı mı? Nell'inki bir doğa olayı, Shaun'unki bir sanat eseri mi? Aradaki fark hem eften püften hem de aşılamaz boyutlarda. Dokuz on yaşlarındayken bir kış günü babasıyla birlikte ormanda yaptıkları gezintiyi anımsıyor, kocaman bir ağaç vardı, tam yanından geçip gidecekken onun insan elinden çıkma olduğunu fark etmişlerdi, birbirine yapıştırılmış, budak, gövde, kabuk ve dal oluşturacak biçimde örülüp dokunmuş binlerce çubuktan yapılmış bir heykeldi. Onu öteki çıplak, kış ağaçlarından ayırt etmek olanaksızdı, ancak onun bir sanat eseri olduğunu anladığınız an, farklı bir enerjiyle, farklı bir atmosferle titreşiyor, nabız gibi atmaya başlıyordu. Onun evreniyle Shaun'un evrenini ayıran da bu sanki – doğanın elinden çıkma bir ağaçla bir sanatçının elinden çıkma bir ağaç. Arada hem neredeyse hiç fark yok hem de dünyadaki en derin fark var.

Ama adama bunların hiçbirini sormuyor, sonra, ikisi baş başa öğle yemeğindeyken Shaun durup dururken, Ay'a ilk

inişi bir pazar öğleden sonrası babam ve amcamla izlemiştim, babamın yaptığı bir kayıttan, diyor. Ve bak sana ne diyeceğim...

Mutfak bölümünde, çatalını dana göğüs eti torbasına batırarak masanın etrafında, havada gezinirken, aklına gelen bu düşünceyle duraksıyor, çatalı duruyor.

Bir kutlamaydı, diyor, yaş günü kutlaması, on ya da on bire basıyordum ve babam ve amcamla ilk kez böyle bir şey paylaşıyordum; bana onlardan biriymişim gibi davranıyorlardı. Bundan hiç hoşlanmadım. İşin gerçeği bu, hiç hoşuma gitmedi.

Bunları içinden bir akım geçiyormuş gibi havaya dikilen kısa saçları, düşük yerçekiminde şişen yanaklarıyla hep şaşırmış, afallamış gibi görünen Nell'e söylüyor. Kadın bir risotto torbasının tepesini kesiyor, risotto gereğince, güzelce ısıtılmamış, ama şu an elinde bu var, karnı da aç. Yerken havada bir denizatı misali asılı duruyor, hep kıpır kıpır; Shaun tam karşısında, o da hep hareketli. Derilerini sarmayan giysileri hafif hafif dalgalanıyor.

Bundan önce, diyor adam, tüm çocuklar gibi ne kadar uzay kitabı varsa okumuştum, Uzaymekiği Programı'yla ilgili kitapları falan, duvarlarım *Apollo*, *Discovery* ve *Atlantis*'in afişleriyle kaplıydı. Hayalimdi sanırım. Ama babam ve amcamla ilk Ay'a inişin filmini izlediğim gün, şey, beni asıl etkileyen babamın suratı oldu. Bu ukdeyle yanıp tutuşur gibiydi, amcam da öyle; ikisinin de yaşamını aynı anda hem boşaltan hem de tıka basa dolduran bu eksiklikti sanki. Hoşuma gitmedi. Beni rahatsız etti. Babamın yüzünü öylesine aç ve yoksun görmek.

Nell bunu, bu ifadeyi tanıdığını düşünüyor; erkeklerin spor, örneğin futbol izlerken, bir takımı desteklerken suratlarında beliren ifade bu; tuttukları takım kazanarak onları onayladı, ama hemen ardından da dışladı, çünkü zafer o takıma ait, divanda oturan ve böyle bir takımda asla yer alamayacak olan erkeklere değil.

Shaun yemeyi bırakıyor, çatalını havada süzülmeye bırakıyor, sonra yakalıyor, süzülmeye bırakıyor, sonra yine yakalıyor.

O gün şunu düşündüm, diyor, çok iyi anımsıyorum – kim astronot olmak ister ki? Ansızın bana ahmaklık gibi geldi, Amerika'nın tüm hüsrana uğramış, acınası erkeklerinin izdüşümüydüler adeta.

Fanteziler, diyor Nell.

Fanteziler, diyor Shaun.

Nell başıyla doğruluyor. Shaun gülüyor, Bir de şimdiki halimize bak, dercesine.

Çocukluğumda *Challenger*'ın fırlatılışını izlerken, diyor Nell, işte bu tam bana göre diye düşündüm. Ay'a iniş değil, *Challenger*'ın kendisi. Uzayın gerçek olduğu, uzay savaşının gerçek olduğu, gerçek insanlar tarafından sürdürüldüğü, insanların bu uğurda öldüğü kafama dank etti. Benim gibi gerçek, kanlı canlı insanlar bunu pekâlâ yapabilirdi; bunu yaparken ölürsem de sorun yoktu, bu uğurda ölebilirdim. Böylece bu bir hayal olmaktan çıktı ve bir – bir hedefe dönüştü. Bir amaca. Ölen astronotlara takıntı derecesinde ilgi duymaya başladım. Benim için her şey galiba o zaman başladı.

O anı öyle net anımsıyorum ki, diyor Shaun. Fırlatışı izleyişim bugün gibi aklımda. Ödümü koparmıştı.

Benim de ödüm kopmuştu, diyor Nell.

Normalde bu tür konulara girmezler. İstasyondaki işlemlerden ya da rotalardan, kenetlenme sızıntılarını saptamak ve onarmak, bakteri filtresini temizlemek, hava giriş pervanesini ya da ısı eşanjörünü değiştirmek gibi eylemlerden ibaret sohbetlerine renk katıyor. Bunların dışında daha ziyade çocukken izledikleri televizyon programlarından ya da sevdikleri kitaplardan konuşuyorlar; beş farklı kıtada yaşamalarına karşın, hepsinin de *Winnie-the-Pooh* çizgi filminin şu ya da bu uyarlamasına aşina olduğu ortaya çıkıyor. Winny-Puh l'orsetto, Pooh-san, Vinny Pukh: Adları farklı olsa da, yüreklerinin bir köşesine taht kurmuş aynı küçük anime ayı-

cık. Ama iş onları buraya neyin, hangi güdülerin ve arzuların getirdiğine gelince, her şey geride kalıyor. Buraya geldiler, buradalar, tek düşündükleri bu. Buraya geliyorsun ve hayatın yeniden, sıfırdan başlıyor, yanında getirdiğin her şeyi kafanın içinde getiriyorsun, ihtiyaç duymadığın sürece kafanda kalmayı sürdürüyorlar, çünkü senin için bir tek şimdi, şu an var. Burası yuvan, memleketin.

Shaun kendine kahve yapıyor, Nell söylemeye niyetlendiği şeyi söyleyip söylememeyi tartıyor. Adamın taktığı zincirin ucundaki haç çenesinin altında birden ortaya çıkıyor; Nell'in ona ikide bir dinini sormak istemesinin nedeni de böyle çarpıcı bir biçimde, her daim göz önünde olan bu haç. Adam cebinden karışık bir kuruyemiş paketi çıkarıyor, açıyor, içinden bir fındık alıp havaya atıyor ve açık ağzıyla bir alabalık gibi ona yaklaşıyor.

Challenger'da can veren o yedi astronot var ya, diyor Nell, yaşamlarıyla ilgili her şeyi bilirdim, hepsini.

Shaun plastik bardağın emziğinden kahve emiyor – komik bir görüntü; oyuncak çiçek sulama kabından içmek gibi.

Daha yedi yaşındaydım, diyor kadın. Duvarımda hepsinin fotoğrafı vardı, tüm mürettebatın. Yaş günlerinde mum yakardım, bunu sanırım üç dört yıl kadar sürdürdüm.

Cidden mi? diyor Shaun.

Cidden.

Pekâlâ.

Babam bunu engellemeye hiç kalkışmadı, neden acaba?

Shaun o ölçüp biçen tavrıyla başını ağır ağır sallıyor; ölen astronotlar için mum yakan bu çocuğun imgesini tartıyor, özümsemeye çalışıyor; mum yakmak mı, yüce Tanrım! İyi de, astronotlar için. Öte yandan, neden olmasın; kız kardeşi içeriye dalmasın diye odasının etrafına fiberoptik tuzaklar kurmaz mıydı? Bütün çocukların türlü türlü huyu vardır.

Dehşet içindeydim, diyor Nell. Bir an buradayken bir an sonra, yetmiş saniyede yok olmaları beni dehşete düşürmüştü. Ölüp gitmeleri.

Eh, haklısın yani, elbette, diyor Shaun.

Yetmiş saniyede yok oluyorsun.

Üstelik bütün dünya seni izlerken, diyor adam. Çocuklar seyrederken.

Herkes izliyordu, herkes – Nell, bir uçurumun başına gelmiş gibi duraksıyor. Çocukken bu düşünce uykularımı kaçırırdı, diyor. Her şeyin nasıl bir anda altüst olabileceğini düşünmek. Babamsa bütün bunlara göz yumdu. Bir keresinde beni avutma girişimiyle, Mumlar iblisleri uzak tutar, dedi – işte birini hatırladığında bu yüzden mum yakarsın, iblisleri ondan uzak tutmak için. Babam nadiren saçmalardı, ama bu cidden saçmaydı. Beş bin parçaya bölünen bir uzaymekiğinin içindeysen, bulunduğun bölüm yirmi kilometre yüksekten, saatte yüzlerce kilometre hızla yere çakıldıysa ve okyanusta parçalandıysa iblislerden korunsan ne olacak korunmasan ne? Diyelim iblisler var, yapacaklarını yapmadılar mı zaten?

Şunu çok net anımsıyor; mutfak dolabında birkaç yaş günü mumu ve mumluk bulmuş, bunları oyun hamuruna sokmuş ama yasak, tehlikeli bir işe kalkıştığını bildiğinden, belki de avuçlarında patlayabileceklerini düşündüğünden, kibriti çakmaya saatlerce cesaret edememişti.

Shaun cevap vermiyor ama ilgisizliğinden değil. Görünüşe bakılırsa, düşünüyor. Nell de öyle. Enkazla astronotların cesetleri bir ay sonra denizin dibinden çıkarılırken nasıl ağladığını ve henüz tam olarak kavrayamadığı bu derin acıyla, kendini nasıl da bir saplantıya gömdüğünü düşünüyor. Babasına kalırsa, o şu an bile o saplantının pençesinde.

Shaun kısacık bir an, Benim burada, boşluktaki bu ince tenekenin içinde ne işim var yahu, diye düşünüyor. Teneke kutudaki teneke adam. Ölümle arasında on santimlik titanyum var. Sırf ölüm de değil, hiç var olmamışsın gibi bir siliniş, yok oluş.

İnsan bunu neden yapar? Asla gelişip serpilemeyeceği bir yerde yaşamaya çalışır? Seni isteyen, dört dörtlük bir dünya

tam altında dururken, ne diye evrenin seni istemeyen noktalarına gitmeye uğraşırsın? İnsanın uzaya duyduğu şehvetin meraktan mı yoksa nankörlükten mi kaynaklandığından asla emin olamıyor. Bu acayip, yakıcı özlem onu kahraman mı yapıyor yoksa ahmak mı? Hiç kuşkusuz bir parça ikisi de.

Düşünceler bir duvara tosluyor ve son buluyor. Sonra, Ay yolundaki o dört insan için, meslektaşları ve dostları için bugün yüzüncü kez ani bir korkuyla yeniden doğuyor.

Moralini yüksek tut, demişti karısı bir keresinde, oralarda can verirsen, milyonlarca parçan Dünya'nın yörüngesinde dönüp duracak; fena fikir değil, ha? Sonra pis pis sırıtmıştı. Ve hep yaptığı gibi, adamın kulakmemesine dokunmuştu.

Selam, farecikler, diye fısıldıyor Chie. Selam.

Üniteyi deney sehpasından alıyor, içindeki modüllerden birini çekip çıkarıyor, modüldeki fare korkuyla sinip geri geri kaçmaya çalışıyor. Chie hayvanı parmaklarıyla tutup kaldırıyor. Çevresinde, istasyonun radyosu yağmurdan kabarmış bir dere gibi çağıldıyor, Ay'la ilgili bir şeyler söylüyor, artık öğleden sonra olduğunu, Amerika'nın çoktan uyandığını falan geveliyor. *Ay'a ilk gidecek kadın astronot, insanoğulları ve kızları için büyük bir atılım.*

İçlerinde sekizer fare olan beş ünite var – onları buraya getiren roketi saymazsak bilimin elinin hiç değmedikleri; kasları zayıflamasın diye düzenli olarak iğne yiyenler ve yerçekimsiz bir yaşama uymaları için zaten geliştirilmiş olarak, iri cüsseli ve formda doğanlar.

İlk üç gruptaki, hiç dokunulmamış olanlar günbegün çaptan düşüyor. İkmal aracıyla gelişlerinden sonraki bir hafta içinde ruhları çöküverdi sanki. Kara gözleri, küçülen, büzülen bedenlerinden dışarı fırlıyor; büyük ve işe yaramaz ayakları anormal, evrimleşmemiş bir şeymiş gibi görünmelerine sebep oluyor.

Dördüncü gruptaki, yapay reseptör iğnesi yiyen fareler daha iri ve sağlam bünyeli. Chie onları teker teker çıkarıyor,

başparmağını sertçe enselerine bastırıyor, böylece mücadele etmemeyi, donup kalmayı öğreniyorlar; gözlerini asla kestirilemeyecek bir şeye dikiyorlar. Keçeli, kıvrık, yarasa benzeri kulakları bile kıpırdamıyor. Chie'nin öteki başparmağı nazikçe, yavaşça şırıngayı boşaltıyor. Serbest bırakılan her fare onun elinden doğruca kafesine kayıyor.

Ne var ki, beşinci gruptaki genetiği değiştirilmiş fareler çok daha cesur, şişirilmiş ebatlarının onlara büyük bir üstünlük ve güç sağladığını içgüdüsel olarak biliyorlar sanki. Chie sıkıştırılmış, çubuk biçimindeki yemlerini yenilemek için elini uzatınca öne atılıyor, cıyaklıyor ve onlardan çok da büyük olmayan bu elle ilgileniyorlar. Oysa işlem görmemiş, kasları dumura uğramış fareler Chie'nin avcuna erik misali sığıyor. Ağzını kulaklarına yaklaştırıyor. Özür dilerim, diye fısıldıyor, ama hiçbiriniz buradan sağ çıkamayacaksınız. Ne küçük olanlarınız ne de büyük olanlarınız. Hepinizin başı belada. Bunu söylediğim için üzgünüm.

Fareler bu haberi bir ölçüde metanetle karşılamış gibi. İşte aynen böyle olmalısınız, diyor kadın. Her zaman metin. Başparmağıyla sivri, belirgin bir omurgayı okşuyor. Annesiyle paylaştığı kemik ayıklama törenini özleyecek; ölünün yakılmasından sonra, kalan kemik parçalarını bulmak için külleri birlikte tararlardı. En zoru da bu özleme dayanmak olacak. Bulmaktan en hoşlandığı kemik, kolun iç tarafında uzanan dirsek ya da önkol kemiğiydi; annesi Chie'nin saçlarını yıkayıp tararken annesinin bileğinin iç tarafında gördüğü şu uzun, göze çarpan kemik, onun tıpkı bir kasnak gibi esneyen, devinen mekanizması. Chie'nin genç beyni için tam bir robot kusursuzluğundaydı. İşte o kemiği ya da ondan kopmuş, küçük bir parçayı istiyor. Belki dayısından onu bulmasını ister.

Mutfak bölümünde Pietro peynirli makarnadan ibaret öğle yemeğini yiyor. Daha doğrusu makarna dedikleri, peynir dedikleri şeyi. Dünya'dan ayrılmadan önce, ergen kızı sormuştu: Gelişme sence güzel bir şey mi? Evet, elbette, de-

mişti Pietro, düşünmeye bile gerek görmeden. Tanrım, hem de nasıl güzel. Peki ya atom bombasından, şu neydi adı, hani uzaya yerleştirecekleri, şirket logosu biçimindeki yapay yıldızlardan, yüzey tozunu kullanarak Ay'a dikecekleri binalardan ne haber? Ayda bina istiyor muyuz? diye eklemişti kızı. Ben Ay'ı böyle, olduğu gibi seviyorum. Evet, evet, dedi Pietro, ben de öyle, ama bütün bu gelişmeler çok güzel, çünkü güzellikleri iyiliklerinden, erdemli oluşlarından falan kaynaklanmıyor, sen gelişme iyi midir diye sormadın ki; bir kişi iyi olduğu için güzel değildir, insanlar güzeldir çünkü canlıdırlar, bir çocuk, örneğin. Canlı, meraklı ve doyumsuzdur. İyiliği boş ver. İnsanlar güzel, çünkü gözlerinde ışık var. Bazen yıkıcı, bazen zararlı, bazen bencil, ama yine de güzeller, çünkü canlılar. İşte gelişme de böyledir; doğası gereği canlıdır.

Hepsi güzel hoştu, ama bunları söylerken uzay şartnamesine uygun, yenmeye hazır peynirli makarnayı düşünmüyordu tabii; yemek ne iyiydi ne de güzel, dahası yapıldığı malzemelerin hiçbirinin yaşama isteğine sahip olmuş olması imkân dahilinde değildi. Bir keresinde, ikmal gemisiyle gelen taze sarımsaktan bir baş ekleyerek yediğine lezzet katmayı denemişti. Her şeye katabileceği yağlı bir macun elde etmeyi umarak, ezip yağla karıştırdığı sarımsakları eski bir içecek torbasında ısıttı. Ama torba aşırı ısındı, patladı ve fırın, küçük mutfakları, yatakhane bölümü, laboratuvarlar günlerce, hatta haftalarca leş gibi koktu. İşin aslı (havanın sürgit dönüştürüldüğü, tamamen yalıtılmış bir araçta kokuların gidebileceği bir yer olmadığına göre), büyük ihtimalle hâlâ da kokuyordur.

Radyoyu zar zor duyabiliyor. Avcı takımyıldızı Orion'la, *Artemis*'in erkek kardeşiyle, Ay astronotlarının uzay aracıyla, üç günlük yolculukları ve Ay'a inişle ilgili bir şeyler. Artemis, Ay tanrıçası, ok yağdıran avcı tanrıça. En ileri teknolojinin, çığır açıcı bilimin bile kendini mitolojik tanrı ve tanrıçalarla markalaştırması çok tuhaf. Ancak her şey bir yana, buradakilerin hangisi adını o çıldırmış-tanrıdan alan

uzay aracındaki astronotlardan birinin yerinde olmayı istemez ki? Dünyaya ait olmayan bir kaya parçasının üzerinde durmak; bir şeyden uzaklaştıkça onunla ilgili perspektifinin genişlediği savı doğru olabilir mi? Muhtemelen çocukça bir düşünce bu, ama Pietro'nun aklından, Dünya'dan yeterince uzaklaşırsan onu nihayet anlayabileceğin de geçmiyor değil – onu bir nesne olarak, küçük, mavi bir nokta, kozmik ve gizemli bir şey olarak kendi gözlerinle görmek. Mesele onun gizemini çözmek değil, onun gizemli bir şey olduğunu kavramak. Onu matematiksel bir küme, bir koloni olarak görmek. Katı cisim halinin üzerinden kayıp düştüğünü görmek.

Roman bu öğle molasında paket radyoyu çalıştırmak için uğraşıyor, ama Avustralya'nın ortasındaki ücra arazilerin üstündeler; burada bırakın amatör radyocu bir erkeği ya da kadını, tek bir insan bile yok. Hafif bir çıtırtı gelince şaşırıyor, ama net, belirgin değil. Merhaba? diyor. *Zdraste?* Rus mutfağındaki duvara Velcro'yla[4] Sergey Krikalev'in bir fotoğrafını yapıştırdılar: Ay istasyonu için ilk keşif gezisine çıkan ilk Rus ve istasyonun inşasına yardım edenlerden biri; ondan önce SSCB tarafından uzaya gönderilen ve *Mir*'le yörüngedeyken SSCB ortadan kalktığı için evine dönemeyen ve planlanandan neredeyse altı ay daha uzun bir süre yörüngede kalan adam. Bir yıl boyunca her gün paket radyodan Kübalı bir kadınla konuştu, kadın ona çöken ülkesiyle ilgili haberler iletti. Krikalev, Roman'ın kahramanı. İdolü. Bu sessiz, hep göz ardı edilen, zeki ve mülayim adam.

Eh, her şeye birden sahip olamazsın, diye düşünüyor Pietro çatalını temizlerken. Yörüngede yemeklerin pek tadı tuzu yok, taze ekmek bulamıyorsun, sarımsak deneyi de geri tepti, tat ve koku alma duyun zaten tahrip olmuş durumda, ama yumuşacık bir sinsilikle çıkıp gelen, en sıkıcı anlarda

---

4 Her türlü kanca ve halka bağlantı elemanını ifade etmek için kullanılmasına rağmen ürünlerini rakiplerininkinden ayırt etmek için Velcro şirketi tarafından kullanılan tescilli bir marka. (ed. n.)

seni bulan müthiş bir coşku, aşırı bir sevinç var; böyle anlarda aracın metal kabuğunun diğer yanındaki güney yarımküre yıldızlarını hissedebiliyorsun. Bakmana bile gerek kalmadan nasıl da bol miktarda ve kümelenmiş olduklarını hissediyorsun. Kızı ona gelişmeyi sorarken haklıydı, keşke öyle mutlak bir kesinlikle ve laf kalabalığıyla sorunun önünü kesivermeseydi, çünkü o saf, kirlenmemiş bir zihinden gelen, aynı saflıkta bir yanıt için yalvaran bir soruydu. Pietro'nun, Bilmiyorum, aşkım, diye cevap vermesi gerekirdi. Doğruyu söylemiş olurdu. Çünkü kim insanın gezegene nevrotik saldırışına bakıp bunu güzel bulabilir ki? İnsanoğlunun kibri. Öyle muazzam bir kibir ki, ancak aptallığıyla eşdeğer. Uzayı delen şu fallik gemilerse kesinlikle kibrin zirvesi; kendini beğenmişlikten kafayı yemiş bir türün totemleri.

Kızına asıl söylemek istediği –dönünce söyleyeceği– şey, gelişmenin bir olgu değil bir duygu olduğu; midede başlayan, güçlenerek yukarıya, göğse tırmanan (çoğunlukla da kafada, kötü sonuçlanma eğilimi gösterdiği yerde son bulan) bir serüven o, bir genişleme, yayılma hissi. Pietro'nun burada, hem en önemli hem de en sıradan anlarda, içinde neredeyse sürekli taşıdığı bir his o: Şeylerin derin güzelliğini ve onu buraya, bu yıldız yoğunluğunun ortasına fırlatan o beklenmedik, inanılmaz lütfu midesinde-göğsünde hissetmek. Kumanda panolarını ve hava menfezlerini vakumla temizlerken, öğle yemeklerini ayrı ayrı, akşam yemeklerini hep birlikte yerken, çöplerini Dünya'ya gönderilecek ve atmosferde yanıp yok olacak kargo modülüne yüklerken, spektrometre gezegeni incelerken, gün geceye döner, sonra hızla gündüzleşirken, yıldızlar ortaya çıkarken ve yok olurken, kıtalar altlarından sonsuz renklerle kayarken, bir sıkımlık diş macununu havada diş fırçasıyla yakalarken, saçlarını tararken, her günün sonunda yorgun argın, hiçbir yere bağlı olmayan, ne baş aşağı duran ne de doğru tarafı yukarı bakan uyku tulumuna tırmanırken (beynin zamanla tartışmadan kabullenmeyi öğrendiği bir olgu olarak, burada doğru taraf diye bir şey yok),

dışarıda güneş kesik kesik fasılalarla doğup batarken onlara dayatılan yapay gece boyunca, herhangi bir kara parçasının dört yüz kilometre yukarısında uyumaya hazırlanırken, hissettiği hep aynı güzellik. İşte Pietro'nun kızına tarif etmeyi, daha da iyisi onunla paylaşmayı arzuladığı şey bu (kızının onunla birlikte buraya gelmesini nasıl da isterdi): Her iki görev uçuşunda da ona yol gösteren bütün bu güzelliklere böyle tatlılıkla, apaçık tanık olmak. Velhasıl kızına fazla kesin bir yanıt vermiş olabilir, tamam, gelgelelim insanlığın kısa ama çetin faaliyet sürecinde, kendini onca yer dururken burada, gelişmenin güzelliğini yadsıyamayacağın tek yerde bulmuşken, aksi mümkün müydü?

Sizinle bir anlaşma yapalım, diyor Chie farelere. Uçmayı öğrenme çabanızı sürdürürseniz, bu akşam sizi yeniden görmeye geleceğim. Kalan ömrünüzü, ki söylemek zorundayım, pek uzun sayılmaz, kafesin çubuklarına yapışarak geçiremezsiniz. Birkaç ay sonra Atlantik Okyanusu'na çakılacaksınız, bunu sağ salim atlatırsanız da bir laboratuvarda incelenip hızlıca bilime kurban edileceksiniz. Kendinizi salmanız gerek, bari hemen şimdi yapın şunu. Yerçekiminden kurtulmak çok hoşunuza gidecek, korkunuz geçecek. Hayat kısa (özellikle de sizinki). Bırakın kendinizi, cesur olun.

İşte oradalar, yıldızlar Anton'un laboratuvar penceresinden görebildiği manzaranın tam kenarında. Erboğa takımyıldızı ve Güney Haçı takımyıldızı, Sirius ya da Akyıldız ile Süheyl. Yaz geceleri görüldüğünden bu adı alan Altair, Deneb ve Vega'nın oluşturduğu ters Yaz Üçgeni. Anton bazen onu duygulandıran, bazen heyecanlandıran, bazen de hüzünlendiren bir iştahla büyümekte olan buğdayıyla ilgileniyor, ama afallatıcı bir karanlık onu durduruyor. Asılı duran, fırıl fırıl dönen bir gezegenin o teatral ihtişamı değil bu, diğer her şeyin, *Tanrı bilir nelerin* gürleyen sessizliği. Michael Collins Ay'ın karanlık yüzünü tek başına turlarken aynen böyle söylemişti – Aldrin, Armstrong, Dünya ve insanlık, hepsi oradalar; burada ise kendisi ve Tanrı bilir başka neler.

Shaun yer mürettebatı aracılığıyla, Ay yolculuğundaki astronot arkadaşlarıyla iletişim kuruyor. Birbirleriyle, her astronotun yaptığı gibi hafifseyen, geçiştiren bilgiler paylaşıyorlar. *Yükselirken biraz sarsıldık, ama şimdi yağ gibi kayıyor. Dışarıdaki manzara gerçekten nefis.* Keşke ben de sizinle olsaydım, diyor Shaun; bu hem doğru hem yalan. Bunu dünyadaki her şeyden çok istiyor, ama aynı zamanda karısını özlüyor, dolayısıyla onun bulunduğu yerden daha da uzaklaşma fikrine katlanamaz. Ay kambur, tombulluğu görkemli. Atmosfere yakın olduğundan, alt yarısı sıkıştırılmış, çok oturulan bir minder gibi biçimsizleşmiş. Zirvesi karlı, bulut-nezaretindeki And Dağları'nın üstünden kuzeye doğru yükselirlerken, ışık soluk; derken bulutlar seyreliyor ve aşağıda Amazon beliriyor; alev alev yanan, fiske fiske kabarmış, açık bir yara.

Merhaba? diye sesleniyor Roman paket radyosundan, Avustralya ve Güneydoğu Asya adalarının oluşturduğu, giderek kaybolan kıtaya. *Zdraste?*

Ve paraziti, cızırtıyı aşmaya, kendini duyurmaya çalışan bir ses duyuyor. Orada mısın? Selam, orada mısın?

5. dönüş, alçalış

Dünya döngüsel sistemlerden oluşan bir yer: Büyüme ve çürüme, yağmur ve buharlaşma; kıtaların çevresinde hava durumunu değiştiren, çevrimsel hava akımlarıyla capcanlı.

Bunu biliyorsunuz elbette, ama uzaydayken gözle görebiliyorsunuz. Döngülenen hava durumu. Nell bunu bütün gün izleyebilir. Astronot olmadan önce araştırmacı meteoroloji uzmanıydı, dolayısıyla bir gözü hep hava durumunda. Dünyanın havada sürüklenişi. Ekvatordaki bulutların, Dünya'nın dönüşüyle yukarıya ve doğuya sürüklenişi. Ekvatoral okyanuslardan buharlaşarak yükselen bütün o nemli, ılık hava, onun bir kavisle kutuplara çekilişi, serinlemesi, çökmesi ve batıya bakan bir büklümle gerisingeri aşağıya çekilişi. Kesintisiz devinim. Gerçi bu sözcükler –sürüklenme, çekme, asılma– bu devinimin yalnızca gücünü tanımlıyor, zarafetini değil; onun – neyini değil? Eşzamanlılığını/akışkanlığını/ahengini değil. Bunların hiçbiri doğru sözcük değil. Dünya bir şey, hava durumu başka bir şey değil ki, onlar aynı şey. Dünya sahip olduğu hava akımlarının kendisi, hava akımları Dünya'nın kendisi; tıpkı bir yüzün, takındığı ifadelerden ayrı olmaması gibi.

Şu an gördüğü yüz ifadesi hangisi o zaman? Bir doksan dakika daha büyümüş olan bu tayfun? Şu son doksan dakikada gözünü iyice karartmış, karaya daha da yaklaşmış. Bu, insanların dediği gibi öfke değil. Evet, buradan bakıldığında bunun öfkeyle hiçbir ilgisi yok. Daha çok meydan okuma, dayanıklılık, zindelik; *haka* dansında takınılan, gözler-pörtlek, dil-dışarıda savaşçı suratı.

Tayfunun yaklaşışının fotoğrafını çekiyor. Alize rüzgârlarını oluşturan hava büklümlerini böyle açık seçik görebilmesi öyle sıradışı ki; ekvator boyunca batı yönünde oluk oluk akmaları, okyanus yüzeyindeki sıcaklığı çalkalamaları. Bunun sonucunda oluşan sütun biçimindeki bulut kümelerinin okyanustan yakıt çekişi; okyanus ne kadar sıcaksa fırtına da o kadar büyük oluyor. Bunlar Nell'in bildiği şeyler, ama böyle gözünün önünde sahnelenişine hiç tanık olmadı.

Bu tayfun bayağı heybetli, diyor yanına gelen Pietro. Filipinler, Tayvan ve Vietnam kıyısında yoğunlaşmasını seyrediyorlar. Sarmallanma gücü, bulutları delgeçle açılmışa benzeyen, hortum kadar derin bir gözün çevresine, yüzlerce kilometre öteye fırlatıyor.

Filipinler korkutucu derecede kırılgan görünüyor, değil mi, diyor Pietro. Ön cepheye dizilmiş küçük kara parçacıkları. Her an suya kapılıp gidecek gibiler.

Nell başıyla doğruluyor. Orada defalarca daldım, diyor.

Ben de balayımı Filipinler'de geçirdim, diyor Pietro. Tubbataha resifinde açık deniz dalışı yaptım, hayatımda bundan daha inanılmaz bir görüntü görmedim, hayalini bile kuramayacağım biçimler, renkler, yaratıklar vardı. Samar adasının hemen açığında da daldım, bir balıkçıyla dost oldum, ailesi karımla beni akşam yemeğine davet etti.

Halkı müthiş, diyor Nell, öyle sıcakkanlı ve içten insanlar ki. Ben de Coron Körfezi'ne gemi enkazlarının arasında dalmaya ve Barracuda Gölü'ne ve Malapascua'ya gittim – bir gün şafakta gittik ve dev manta vatozları, sapan denen köpekbalıklarından gördük; oranın köpekbalıkları oraklara benzer, cilalı çelik gibidirler, o küçük, kaygılı suratları sayılmazsa sanki insan elinden çıkmışlar; bir de hareketleri – hiç hareket etmezler sanki, suda hiçbir kıpırdanma olmaz. Onları görmedim ama şu balina köpekbalığı denenlerden bir tane gördüm, diyor Pietro – sana denk geldi mi? Hayır, ama görmeyi gerçekten çok istediğim bir şey gördüm, bir kurbağa balığı. Ben de, diyor Pietro, aman Tanrım, delice, fantastik bir şeydi, parlak,

sapsarı. Bir de sardalye bulutu. Ah evet, diyor Nell, yanından kayarak bir deniz canavarı geçiyor sanki. Saf ışık, diyor Pietro, suyu yararak ilerleyen bir ışık. O mavi rengin derinliği, diye katılıyor Nell. O ışık, renk, canlılar, mercanlar, sesler, kısacası her şey. Pietro onaylıyor: Kısacası her şey.

Şaşırtıcı şeyler:
Hayal gücü
Jackie Onassis'in ölüm biçimi (kasıkta yumru)
Dinozorlar
Kırmızı kapaklı mavi tükenmezkalem
Yeşil bulutlar
Papyonlu çocuklar

Chie annesinin ölümünü duyar duymaz, yörüngede yanında olan Dünya'dan gelen az sayıdaki eşyasından birini eline aldı: Buraya gelmek üzere evden ayrılırken annesinin verdiği fotoğraf. Fotoğrafta annesi, aile evinin yakınındaki kumsalda ayakta duruyor. Gençlik hali. Yirmi dördünde, Chie'yi doğurmamış, yeni evlendiği ve deniz kıyısındaki eve taşındığı zamanlar. Üzerinde kalın, yün bir ceket var, oysa aylardan temmuz, hava iyice sıcak olmalı. Fotoğrafın arkasında babasının elyazısıyla *Ay'a İniş Günü, 1969* yazıyor. Annesi kaşları çatık, göğe, hızla uçtuğu belli olan martıya bakıyor. Martı bulanık, annesiyse çok net, kıpırtısız, zayıf ve ufak tefek. Kuşu görmek için mi yoksa *Apollo* uzaygemisinin olabileceği gökyüzünün kendisine mi kaş çatıyor, belli değil.

Çocukken bu fotoğrafın Chie'nin üzerinde anlamadığı gibi sorgulamadığı da bir gücü vardı. Görünmeyen Ay'ın, görünmeyen inişin, ilan edilen o büyük günün nihayet gelmesi ama olayın bir başka yerde gerçekleşmesinin çekiciliği. Uzaklığı nedeniyle efsanevi. *Ay'a İniş Günü.* Küçükken, annesinin kumsalda durup baktığı şeyin bu olduğuna inanırdı; Ay'da bir şeyler oluyordu, annesi de onu çıplak gözle görebiliyordu. Ya da annesi bir şekilde bu olayın bir parçasıydı.

Chie bir zamanlar böyle düşündüğünü unutup gitmişti, ta ki göreve çıkmadan önce annesi ona bu fotoğrafı verene dek; o zaman, yeniden zihnine saldırdıklarını, geçmişin tazyikini, gücünü ve geçmişin geleceği nasıl da sinsice şekillendirdiğini hissetti – çünkü geriye dönüp baktığında, uzayı aklına ilk düşüren şeyin bu fotoğraf olduğundan emin.

Fotoğrafın arkasında, *Ay'a İniş Günü, 1969*'un altında, bu kez annesinin elyazısıyla şöyle yazıyor: *Bir sonraki ve gelecek tüm Ay'a iniş günleri için.* Chie bunu okuyunca, bunun hiç de annesinin tarzı olmadığını düşünüyor, yoksa annesi bir şey mi biliyordu, öleceği içine doğmuştu da gitmeden önce duygusallıkla araya böyle bir şey mi sıkıştırmıştı? Bu olasılık Chie'yi allak bullak ediyor. Annesini özlüyor. Onun dayanıklılığını, açıksözlülüğünü, mesafeli tavrını özlüyor. Ona kalırsa annesi türünün tek örneği. Bir atom bombası patladığında kaç kişi portatif yatağında yatmayı sürdürür? Çok değil. Başka kaç kişi annesini korkunç bir ağustos günü o bomba yüzünden kaybetmiştir? Annesi Chie'nin tam aksine sakin ve durağan bir yaşam sürmüştü. Şimdi düşününce, şu kumsaldaki fotoğraf o yaşamın kusursuz bir simgesi, diyor içinden; o kıpırdamadan dururken, Dünya bulanık bir leke halinde yanından geçip gidiyor. Ancak, yaşamları ne kadar zıt olursa olsun, Chie olanca cesaretini annesine borçlu. Direnci, kolay etkilenmeyişi ve ister çetin ister acı verici isterse tehlikeli olsun, her şeye hazır oluşu. Zor ve tehlike karşısındaki yürekliliği, aldığı haz. Ona uçabileceğini düşündüren, uçma fikriyle, uçma hayaliyle soluk alıp verdiren o test-pilotu beyni. Ölümle sportmence sürdürdüğü rekabet, şimdilik kazandığı, kendini yenilmez, hatta yara almaz hissetmesini sağlayan çekişme. Beklenmedik anlarda, usul usul gelen bir pervasızlık.

Yenilmez olmadığını biliyor. Ama çatlaktan, tarihte açılan incecik gedikten sıyrılıp geçen, dünya yerle bir olurken kendine çıkış yolu bulan bir soydan geliyor. Büyükbabası bombanın patladığı gün iyi değilmiş, işten hastalık izni almış, evde

bebekle baş başa kalmış, büyükannesi ise pazara gitmiş. Büyükannesinden geriye hiçbir şey kalmamış. Büyükbabasının çalıştığı Nagasaki cephane fabrikasından geriye birkaç ceset kalmış; o gün hastalanmasaydı, o da orada olacaktı. O dönem, yıllardır süren savaş yüzünden Japonya'daki herkesin sağlığı bozuktu. Herkes yarı açtı ya da bedenlerinde tedavi umudu olmaksızın dırdır edip duran kolerayla, dizanteriyle, sıtmayla ya da eski virüslerden herhangi biriyle boğuşuyordu – büyükbabası epeydir bu virüslerin birinden mustaripti ve o gün ilk kez işe gitmemişti. Neden o gün? Fabrikada olsaydı ölürdü. Evde kalmasaydı, bebek de evde, onun yanında kalamazdı; bebek –Chie'nin annesi– o gün annesiyle birlikte pazara gider, kısa ömrü oracıkta sona ererdi, dolayısıyla daha sonra Chie de doğamazdı. Aile, yazgısındaki bu incecik çatlaktan yan yan, sürünerek geçip gitmişti.

Chie dikkatle fotoğrafa bakıyor. Evde duvarlardan birinde asılıydı; annesinin parmağıyla onu gösterdiğini anımsıyor. Bak, Chie-chan, bu benim, insanların Ay'a gittiği gün. O *Ay'a İniş Günü*'nde annesinin kumsalda ne gördüğünü bugün bile bilmiyor; sahnenin tuhaflığından, imgeyle başlığın bağdaşmazlığından nasıl bir anlam çıkaracağını bilmiyor. Annesinin yüzünü inceliyor, neye işaret ettiğine dair bir ipucu elde etmek için kaş çatışını sorguluyor, ama hiçbir şey anlayamıyor. Yapabildiği her yorum iş işten geçtikten sonra yapılan yakıştırmalardan, sonradan yapılan eklemelerden, kısacası gerçeğe dair tahminlerden ibaret. Chie çocukken bu fotoğraf neden duvarda sergileniyordu? Onu bu kadar özel, etkili ya da anlamlı yapan neydi? Bir anne kızına şunu mu söylemeye çalışıyordu: Şimdi sana hayatında nelerin mümkün olabileceğini, insanın dolayısıyla senin yapabileceklerinin neredeyse sınırsızlığını göstereceğim. İyi ama, o zaman neden kaşları çatık, neden yüzünde olasılıkları ya da umudu dışa vuran bir anlam yok? Yoksa şöyle mi diyordu: Bak, burada Ay'a ulaşan erkekleri görüyorsun – aralarında beyaz olmayan, Amerikalı olmayan bir kadın şöyle dursun, tek bir kadın olduğunu

gördün mü, duydun mu hiç; bunun, roketleriyle, iticileriyle, taşıma kapasitesi ince ince hesaplanmış uzaygemileriyle maskülenitenin doruğuna ulaşmış, bütün dünyanın gözünü diktiği bir erkekler topluluğu olduğunun farkındasın, değil mi – dünya dediğin de bu zaten, erkekler için bir oyun bahçesi, bir laboratuvar; sana, hiç rekabete girme, çünkü her rekabet girişimin şevkinin kırılmasıyla, kendini yetersiz, ikinci sınıf ve ezilmiş hissetmenle sonuçlanacak, asla kazanamayacağın bir yarışta niye koşasın, neden başaramayacağını bildiğin bir işe kalkışasın diyen bir yer – şimdi senden ricam, kızım, değersiz, ikinci sınıf olmadığını bilmen; bunu yüreğinde gururla taşı ve ne kadar önemsiz olursa olsun yaşamını insan olmanın onuruyla yaşa; hatırım için yapar mısın bunu?

Belki de şunu söylüyordu: Ay'a giden şu erkeklere bak ve insanların yapabileceklerinden kork, çocuğum, çünkü bunun ne anlama geldiğini hepimiz biliyoruz, değil mi, öncülük eden, çığır açan insan ruhunun kopardığı tantanayı ve övüngenliği biliyoruz, atomu parçalama mucizesini, bu ilerlemelerin nelere mal olacağını biliyoruz; büyükannen tanımadığı bir gürültü, hem çok uzak hem de çok yakın, adeta kafasının içinde gerçekleşmiş gibi görünen bir parlama üzerine kaldırıma çıktığı an bunu o kadar iyi anladı ki, o şaşkın, sersemlemiş haliyle zihnine, sonunun geldiğini söyleyen bir bilgi çekirdeği düştü, bu bilgi anında gözünün önüne beni, ilk ve tek çocuğunun imgesini getirdi, gördüğü son şey de bu oldu, işte sana, ilk ve tek çocuğuma söylemeye çalıştığım da, Chie, Ay'da yürüyen adamlara hayranlık besleyebilirsin, ama bu şan şöhret anı için insanlığın ödediği bedeli asla unutmamalısın, çünkü insanoğlu ne zaman duracağını bilmez, bugünlük bu kadar yeter demez, dolayısıyla sana söyleyeceğim tek şey, uyanık ol, gözünü dört aç.

Chie'ye annesi ne pahasına olursa olsun, bu tahmini mesajlardan ilkini benimsemiş gibi geliyor, içlerinde en kötü dillendirilmiş, en az güvenilir ileti olsa da, Chie'yi gidebildiği yere kadar götürdü sanki; annesinin kastettiği bu olmayabi-

lir, ancak Chie onu seçti ve işte burada. Ona kalırsa annesi şunu demek istedi: Ay'a ayak basan şu adamlara bak, arzu, inanç ve fırsatın neleri mümkün kıldığına bak, istediğin takdirde bunların hepsi senin, onlar yapabiliyorsa sen de yapabilirsin, *hem de* her şeyi. Her şeyi. Böyle mucizevi bir biçimde verilmiş yaşamı çarçur etme, çünkü ben, senin annen, o gün o minicik koşullardan birkaç tanesi farklı olsaydı, pazara annemle gidebilir, atom bombasının en genç kurbanlarından biri olabilirdim, hayatımı kaybederdim, sen de hiç doğmamış olurdun. Ama doğdun, işte buradayız, Ay'da dolaşan erkekler de burada, gördüğün gibi sen kazanan taraftasın, kazanıyorsun, dolayısıyla pekâlâ bunu onurlandıran ve daha da ileriye taşıyan bir yaşam sürebilirsin; anlıyorsun, değil mi? Chie annesinin sessiz isteğini sessizce yanıtladı: Evet, anlıyorum.

Uyku bölümünde, kendi kendine, sessizce başını sallıyor; gerçi anladığından da pek emin değil; her şey bir yana annesini hiç mi hiç tanımıyor. Elinde bir tek yakıştırmalar ve varsayımlar var, tamamı yanlış olabilir.

6. dönüş

SADECE RUS KOZMONOTLAR, yazıyor Rus tuvaletinin kapısında.

Buna karşılık ABD tuvaletinin kapısındaki yazı şöyle: SADECE AMERİKALI, AVRUPALI VE JAPON ASTRONOTLAR. *Süregiden politik ihtilaflar nedeniyle lütfen kendi ulusal tuvaletinizi kullanın.*

Ulusal tuvalet fikri mürettebata eğlence çıkardı. Gidip ulusal çişimi yapayım bari, diyor Shaun. Ya da Roman: Beyler, ben Rusya'nın içine etmeye gidiyorum.

Rus Uzay Ajansı, Bundan böyle tuvalet tesisatımızı kullanma parası ödeyeceksiniz, demişti Amerika, Avrupa ve Japonya'ya; bu ajanslar da kibarca karşılık vermişti: Hiç durmayın, bizim tuvalet sizinkinden çok daha iyi zaten. Egzersiz bisikletimizi de kullanamayacaksınız. O zaman sizin de bizim gıda depomuza erişiminiz olmayacak. Durum bir yılı aşkın bir süredir böyle.

Bu görevden sorumlu yer kontrol ekibi, geminin iç kameralarından mürettebatı izlerken bu yönetmelikleri açıkça yok sayıyor, zaten durumu değiştirmeye çalışmak da yararsız. Astronotlarla kozmonotlar kedilere benzer, kararı onlar verir. Korkusuz, kayıtsızdırlar ve öyle bir sürü gibi güdülemezler.

Hepimiz yolculuk edip duruyoruz, diye düşünüyor mürettebat, bir yere doğru düzgün bir dakika bile yerleşemeden, yıllardır dolaşıyoruz; hepimiz çantalarla, kiralık yerlerde, otellerde, uzay merkezlerinde, eğitim tesislerinde kalarak, iki eğitim kursu arasında, yarı yoldaki şehirlerde arkadaş-

ların kanepelerinde uyuyarak yaşıyoruz. Azmimiz ölçülsün diye mağaralarda, denizaltılarda, çöllerde kalıyoruz. Tek bir ortak yanımız varsa, o da bu noktaya, bu neredeyse efsanevi araca ulaşabilmek için hiçbir yere ait olmadığımızı ve her yere ait olduğumuzu kabullenmemiz. Ulusları olmayan, sınırları olmayan, biyolojik yaşamın limitlerini zorlayan bu en ileri karakola ulaşabilmek için. Bir tuvaletin bütün bunlarla ne ilgisi olabilir ki? Hassas bir tarafsızlık yörüngesine kenetlenmiş bir uzay aracında diplomatik oyunlar neye yarar?

Peki, biz? Biz biriz, bir bütünüz. En azından şimdilik, yekvücuduz. Burada sahip olduklarımızın tamamı yeniden kullandığımız ve paylaştığımız şeyler. Bölünemeyiz, işin gerçeği bu. Bölünmeyeceğiz çünkü bölünemeyiz. Birbirimizin geri dönüştürülmüş idrarını içiyoruz. Birbirimizin dönüştürülmüş nefesini soluyoruz.

Laboratuvarda sağa sola sürüklenirken, kafalarına bir sanal gerçeklik kulaklığı takılı; yumuşak, cana yakın bir ses talimat veriyor: Görüş alanınızda mavi bir karenin belirdiği saniyeleri sayın. Tahminen sekiz saniye, diyorlar. Bunu dizüstü bilgisayara kaydedin. Otuz altı saniye. Yirmi saniye. Üç saniye. Yirmi dokuz saniye. Teşekkür ederim, diyor ses, teşekkürü gerçekten içten sanki. Harikaydı, diyor. Bir sonraki göreve hazır mısınız? Hazır olduğunuzda Başlat'a basın.

Şimdi o mavi kareyi verilen süreler boyunca görüş alanlarında tutmaları gerekiyor: beş saniye, on dokuz, dört, otuz sekiz. Ardından tepki süreleri; mavi kare belirdiğinde, bilgisayar ekranındaki düğmeye ne kadar hızlı dokunabiliyorlar? Harikaydınız, diyor ses. Bir sonraki göreve hazır mısınız? Hazırsanız Başlat'a basın. Bugün Amerika iskele tarafında ilk kez, pırıl pırıl bir kuşluk vaktiyle görüntüye giriyor, çok geçmeden yuvarlanarak uzaklaşıyor.

Bir dakika sayın ve bitince ekrana dokunun.

Doksan saniye sayın, bitince ekrana dokunun.

Dakika, sonra doksan saniye yarı yolda yitip gidiyor gibi,

fazla hızlı sayıyoruz, diye düşünüyorlar, sonra fikir değiştiriyorlar, hayır, fazla yavaş; kırk ikiden doğruca kırk beşe geçiyorlar, anında pişman oluyor ve ellide oyalanıyorlar. Harikaydı, diyor ses.

Onlar mavi karelere bakarken, ekvator geçildi, şimdi nöbet değişimi oluyor; kuzey yarımküre geliyor, Ay döndü bile. Sol halesindeki güçlenen ışık şimdi sağında. Bir gözleme tavada çevrildi sanki. Yıldızlar seyreliyor. Güney göğünün Samanyolu'nun merkezine bakan yıldız-yoğun sahası yok artık; şimdi görebildikleri yıldızlar uzaklara yayılmış, Samanyolu'nun dış sarmallarına fırlatılmış; burada galaksi yığılan ışık yıllarıyla birlikte solup gidiyor, yerini daha aza, o da hiçliğe bırakıyor. Sonra gece yeni bir güne teslim oluyor. Venezuela'nın üstündeyken ufukta, Güneş olduğunu çok iyi bildikleri, o ilk göz kamaştırıcı aydınlanma beliriyor. Parlıyor, sönüyor, parlıyor sönüyor. Derken yer kıvrımının sağ tarafı ışıldayan bir palaya dönüşüyor. Gümüşi bir ışık fışkırıyor, yıldızlar sürgün ediliyor ve karanlık okyanusa bir anda gün doğuyor.

Harikaydınız, diyor ses. Her seferinde yanıldınız! Mavi kare on beş saniyeliğine oradayken, sizin on diye bildirmeniz kötü oldu; dakika sayışınız olması gerekenden uzun sürdü – bir buçuk dakikayı buldu, bazen daha da uzun sürdü. Bunca zamandır havada sürükleniyor, süzülüyor olmanız sizin için çok kötü tabii, diye avutuyor ses, hücrelerinizdeki saatlerin temposu bozuldu. Sabah uyanınca, eğilip bakmadan kolunuzun nerede olduğunu bilememeniz, ağırlığın geribildirimi olmaksızın uzuvlarınızı unutmanız sizin için çok kötü. (Şu kolu nereye koymuştum ben? diyor panikleyen beyin. Nerede bıraktım yahu?) Kol ve bacaklarınızın uzayda yitip gitmesi, uzayda yitirilen şeyin zamanda da yitirilmesi sizin için çok kötü. Kavrayışınızı kaybedişiniz. Yanınızdan uçarak geçen bir kerpeteni yıldırım hızıyla kapmaya çalıştığınızda, sizin o bir salisenizin aslında gayet hantal iki ya da üç salise olması; sizi çevreleyen zamanın aylak ve tombul bir şeye dönüşmesi. O eski kıvrak, zehir gibi halinizden eser

kalmaması. Bileğinizdeki Omega Speedmaster saatin, kısacık zaman aralıklarını kaydeden kronografına, hareket süratini ölçen takimetresine, eş eksenli eşapmanına rağmen, bu sabah uyandığınızdan beri bunun Dünya'nın çevresindeki yedinci dönüşünüz olduğu olgusunu, güneşin mekanik bir oyuncak gibi batıp-çıktığını-batıp-çıktığını algılayamaması sizin için çok kötü. Dünyanızın esnekleşmesi, tepetaklak olması, sağının solunun karışması ne kötü; şu an baharken yarım saat sonra sonbahar olması, biyolojik saatinizin afallaması, duyularınızın yavaşlaması, aşırı-hızlı, üst-insan algılı astronot benliğinizin az da olsa laçkalaşıp gamsızlaşması, suyosunu ya da gemi enkazı gibi yüzüp durması ne kötü. Sonraki göreve hazır mısınız? Hazırsanız Başlat'a basın.

Saniyeler çözünüyor, giderek az, daha az anlam ifade ediyor. Zaman küçülüyor, boş, bembeyaz bir alandaki bir nokta kadar kalıyor, kendine özgü ve anlamsız, sonra şişiyor, köşelerini, biçimini kaybediyor. İstendikçe, bir gayret imleçlere basıyorlar; şimşek hızıyla, hiç mi hiç hızlı değil. Avrupa altlarında bir ikindi pusunun içinde kayıyor, bulutlar kıyı şeritlerini belirginleştiriyor. İngiltere'nin güneybatıdaki ayakucu gevşekçe Kuzey Atlantik'i tekmeliyor, işte Manş Denizi, gözünü kırptın ve kaçırdın, işte, görünmez bir mürekkeple grimsi yeşil bir keçenin üzerine çizilmiş olsalar da, işte Brüksel, Amsterdam, Hamburg, derken Berlin, işte bir yunus misali Norveç'le İsveç'e doğru zıplayan Danimarka, Baltık denizi ve Baltık ülkeleri, ansızın Rusya. Avrupa geldiği gibi gitti. Bir göründü bir yok oldu. Ne yazık, diyor ses hâlâ aynı samimiyetle, hem tüm zaman dilimlerinde hem de hiçbirinde yaşamanız, bu koca metal albatrosta boylamdan boylama geçmeniz, beyninizden yapabileceğinin daha fazlasının istenmesi. Her şeyin bu kadar çabuk olup bitmesi sizin için ne kötü. Bir kıtanın bitip yerini bir başka kıtaya bırakması, o çok sevilen Dünya'nın bir türlü avuçlarınızda durmaması. Hayatınızın en önemli yolculuğunun göz açıp kapayıncaya kadar bitecek olması; tıpkı yaşamın, yaşlanan ve yavaşlayan

beyne her şeyin çok daha hızlı geçip gidiyormuş hissi vermesi gibi. Daha ne olduğunu anlamadan kendinizi ısı kalkanlı, paraşütlü iniş kapsülünde bulacak olmanız, alevlerle sarılmış bir halde atmosferden geçecek ve ardında bir plazma izi bırakarak alçalıp kısmetse görüş alanından daha geniş bir düzlüğe inecek, pipo temizleme çubuğuna benzer bir cihazın kıskaçlarıyla kapsülden çekilip çıkarılacak ve bir zamanlar konuştuğunuz dile ait, tek heceli bir şeyler saçmalayacak olmanız ne kötü.

Kıtanın kıyısında ışık soluyor. Deniz dümdüz, yansıyan güneşte bakır rengi, bulutların suya vuran gölgeleri uzun. Asya geldi ve gitti. Avustralya artık platine dönüşmüş ışığın bu son soluğunda karanlık, biçimden yoksun bir kütle. Her şey kararıyor. Daha az önceki şafakta ışığın gedik açtığı ufuk siliniyor. Karanlık onun keskin çizgisini yutunca Dünya dağılıp gidiyor sanki; gezegen mora dönüyor, bulanıklaşıyor; akıp giden suluboya bir resim gibi.

7. dönüş

Yörünge kuzeye doğru salınıyor. Orta Amerika'ya yaklaşırlarken, bir nevi aydınlanma çemberi olan *Terminatör* alttan, sabahı peşi sıra sürükleyerek bir hışım ilerliyor. Güneş bugün yedinci kez hızla ve tostoparlak doğarken, ışık Dünya'dan önce onlara ulaşıyor; uzaygemisi şimdi alev alev yanan bir kurşun.

Her nasılsa, diye düşünüyor Nell, uzayda bir kez yürüdün mü, bir daha eskisi gibi pencereden uzaya bakamıyorsun. Bu, parmaklıkların arasından, bir zamanlar birlikte koştuğun bir hayvana bakmak gibi. Bir lokmada mideye indirmek yerine, seni o böğür-titreten egzotik yaban hayatının nabzına dahil etmeyi seçmiş bir hayvana.

Geçen haftaki uzay yürüyüşünde, başta, yüksek bir yerden düşüyormuş duygusuna kapıldı. Anlık, korkunç bir histi. Kapı açıldığında, hava geçirmez kabinden geçip uzaya çıktığında ve debelenmeyi bırakıp kendini koyverdiğinde, evrende sadece iki nesneyi görebiliyorsun – uzay istasyonu ile Dünya. Aşağıya bakma, dendi sana; uyum sağlayana dek ellerine odaklan, bir de görevine. Nell aşağıya bakmıştı elbette, nasıl bakmazdı ki? Dünya altında hızla taklalanıyordu. Çıplak, şaşırtıcı Dünya. Buradan bakıldığında sağlam, somut bir şeyin görüntüsünden yoksun, yüzeyi akışkan ve ışıltılı. Sonra ellerine bakmıştı, eldivenlerin içinde iri ve hayalet beyazıydı elleri, sonra önünden giden astronot arkadaşını görmüştü, Pietro zifiri karanlığın içinde kayıyor, takmayı planladıkları spektrometre de yanı sıra süzülüyordu; hayal bile edilemeyecek bir özgürlüğe kavuşmuş bir kuştu adeta.

Bağlandığın ipleri kontrol et; geminin çevresinde dönerken parmaklığa tutun; yanında götürdüğün ekipman her neyse özenle korumak zorundasın, giysine tutturulmuş bataryaları, anteni, üniteyi ya da takılacak yeni panoyu; bağlantılarına kesinlikle dolanmamalısın, ancak giysinin içinde hareket etmek zor, uzay giysisinin kütlesi senin ağırlık merkezini sarsarken yönünü ayarlamak zor. Suda aldığın eğitimi, eğitim havuzundaki durgun suyun seni uzayın aksine nasıl güzelce dengede tuttuğunu hatırlıyorsun, uzayın bir azgınlığı olduğunu ve seni (kötü niyeti yok elbette, onda bomboş kayıtsızlıktan başka hiçbir şey yok) yana yatırmak, ters çevirmek, yok etmek istediğini düşünüyorsun, ona direnmemen, onunla savaşmaman gerektiğini anımsıyorsun, tek yapman gereken ona uyum sağlamak, ayak uydurmak. Bu bakımdan daha çok sörf yapmaya benziyor, işte o zaman Dünya'nın ve denizlerinin salt hayal ya da serap olmadığından emin olmak istercesine aşağıya daha rahat, alenen bakabiliyorsun, işte orada, Dünya; maviye çalıyor, çevresinde rüzgârın sürüklediği bulutlar, etrafında dolandığın aracın çelik gövdesine kıyasla inanılmayacak kadar yumuşak. Artık hiç korkutucu değil, aksine öyle muhteşem bir görüntü ki, duyularını delip geçiyor, dört bir yana savuruyor. Bağlantı ipin sallanıyor, ayakların sarkıyor, giysin dirseklerine sürtünüp canını acıtıyor, geminin gövdesine tırmanırken kendini makaralara kenetliyorsun. Uzakta, sol tarafta bir iletişim uydusu yörüngesinde dönüp duruyor.

Nell saatlerdir dışarıdaydı – ona söylendiğine göre, yaklaşık yedi saattir. Buradayken zamanın geçişinden tamamen bihabersin. Neyi takmakla, onarmakla görevlendirildiysen, onu takıyor, onarıyorsun; kapakların, harici araç gerecin fotoğrafını çekiyorsun, atıkların, molozların en göze çarpanlarını seçiyorsun, safrası atılmış ya da infilak etmiş uyduların, fırlatma aracı iskelelerinin ve uzay araçlarının geride bıraktığı on binlerce kalıntıdan birkaç tanesini uzaydan çekip alıyorsun; insan nereye gitse, arkasında şöyle ya da böyle bir yıkım

bırakıyor, belki de yaşamın doğası bunu gerektiriyor. Akşam alacası usulca üstüne çullanıyor, Dünya şimdi gök mavisi, eflatun ve yeşil bir morartı, güneş siperliğini kaldırıyor, başlığındaki ışığı yakıyorsun; karanlık yıldızları ortaya çıkarıyor, Asya mücevherlerini takıp takıştırmış senin altından geçiyor, ışığının oluşturduğu halede çalışmayı sürdürüyorsun, ta ki güneş bir kez daha arkandan doğana ve tanımlayamadığın bir okyanusu perdahlayana dek. Gün ışığı yavaşça görüntüye giren büyük, karlı bir kara parçasına mavi lekeler sıçratıyor; Dünya'nın çeperi karanlığa karşı açık, parlak bir leylak rengi şimdi, ani bir coşku içine bir sancı gibi saplanıyor. Gobi olması muhtemel çöl altına serilirken, yer mürettebatı yatıştırıcı talimatlar veriyor, ortağın uzay giysisinin koluna tutturulmuş kullanım kılavuzunun sayfalarını çeviriyor, güneş siperliğinin gerisindeki yüzünü zar zor görebiliyorsun, bulunduğun manzaranın muazzam bilinmezliğinde sakin, oval bir insan çehresi bu; bu arada solar paneller güneşi kana kana içiyor, ta ki hava yeniden kararana dek, ortağın arkasındaki günbatımı yüzünden şimdi kapkara; gece Dünya'nın alt tarafından sürünerek çıkıyor ve onu sarıp sarmalıyor.

Nell çocukken, daha sonra ergenliğinde de rüyasında sık sık uçabildiğini görürdü. Ötekiler de öyle, her biri. Çalkantılı uçuşlarla dolu kısa rüyalar, keşiflerle dolu uzun, durgun rüyalar; her halükârda özgür kalmakla ya da özgür olmakla ilintili rüyalar. Rüyalarında görmüş oldukları, hâlâ da gördükleri o uçuşlar, uzaydaki yürüyüşlerine çok benziyor; rüyalar bu uzay yürüyüşleriyle aynı ağırlıksız özgürlüğü, aynı mucize hissini paylaşıyor, çünkü kanatsız, ağır bir gövdenin böylesine serbestçe ve pürüzsüzce kayması olanaksız, ama işte tam da bunu yapıyorsun ve yapmak için doğduğun şeyi nihayet yaptığın duygusuna kapılıyorsun. İnanması güç. Aynı zamanda, bunun dışında başka bir şeye inanmak da zor. Günün aydınlattığı, olanca ışığı emen dünyayı saran, uzayın tamamı olan bu karanlığın niteliğine inanmak zor – öte yandan bu karanlığın dışında herhangi bir şeye inanmak

da zor; canlı, nefes alan ve sana el eden bir karanlık bu. Nell bir zamanlar hiçlikten korkmuş olsaydı bile, bir kez onun içine girince, açıklanamayan bir teselli buldu ve (eğer buradayken, herhangi bir şey için yanıp tutuştuysa) bağlantı ipinin boşalıp, o hiçliğin içinde amaçsızca, binlerce kilometre uzağa sürüklenme arzusuyla yanıp tutuştu.

Kabzalı matkapla, tork çarpanıyla ve sökmek için gereken kütleçekim kuvvetinden yoksun olduğun için çekip çıkaramadığın, sıkışmış, eski cıvatalarla cebelleşirken, başını eğip gemi donanımından sarkan bedenine bakıyorsun ve dertop olmuş yerkürenin de ayaklarının dört yüz kilometre altında, bir sanrı gibi asılı durduğunu görüyorsun; ta merkezine kadar girebileceğin, ışıkla ve ışıktan yapılmış bir şey bu; şu an onu tanımlayacak tek sözcük *doğaüstü* sanki. Gerçek olması mümkün değil. Bildiğin her şeyi unut. Geriye, uzay istasyonunun devasa genişliğine bakıyorsun ve şu an yuvanın Dünya değil de orası olduğunu hissediyorsun. Diğerleri, o dört kişi gemide. Ama burada, dışarıdayken bildiğin her şeyi unut. Uzayda, Dünya atmosferiyle tahmin edilemeyecek kadar ilerilere uzanan güneş sistemi arasında çarpan yegane yürekler onunkiyle Pietro'nunki. İkisinin de kalbi bu boşlukta huzurla, hızla atıyor, aynı yerde asla ikinci kez bulunmuyor. Aynı yere asla geri dönmüyor.

Daha sonra altısı birden uzay yürüyüşlerinden söz ederken, hissettikleri dejavuyu tarif ediyorlar – orada daha önce de bulunduklarını *biliyorlar*. Roman bu duyguya rahimden kalma, daha önce hiç temas edilmemiş anıların yol açabileceğini söylüyor. Uzayda süzülüp durmanın bende yarattığı duygu bu, diyor. Henüz doğmamış olmak.

İşte, sabah pembeliğiyle Küba.

Güneş okyanus yüzeyinin her tarafından geri sekiyor. Karayipler'in turkuvaz sığlıkları, Atlas Okyanusu'nun yüzeyi bol yosunlu kısımlarını kendine çağıran ufuk.

Dışarıda olmak, diye düşünüyor Nell, şununla aranda hiçbir camın ya da metalin bulunmaması. Yalnızca güneş ısısına karşı soğutucularla doldurulmuş bir uzay giysisi. Sadece giysi, bir parça ip ve sınırlı yaşamın.

Kıtaya doğru sarkan, sallanan ayakları; sol ayağı Fransa'yı sağ ayağı Almanya'yı kapatıyor. Eldivenli eli Çin'in batısını gözden gizliyor.

Başta geceleri ortaya çıkan görüntüye hayran kaldılar – şehir ışıklarından oluşan muhteşem kabuğa, insan yapımı şeylerin göz kamaştırıcı yüzeyine. Dünyanın gece halinde, kalın, bol işlemeli kentsel dokumalarında öyle körpe, duru ve kasıtlı bir yan vardı ki. Avrupa kıyılarının neredeyse her kilometresi mesken tutulmuş, kıtanın tamamı çok ince bir işçilikle ve kesinlikle çizilmiş, şehir kümeleri yolların altın ipliğiyle birbirine bağlanmış. Aynı altın şeritler, genellikle karlı, grimsi maviler halinde uzanan Alpler'i geçiyor.

Geceleri, memleketlerini gösterebiliyorlar – işte Seattle, Osaka, Londra, Bolonya, St. Petersburg ve Moskova. Moskova dev boyutlu bir ışık beneği; cırtlak, berrak bir gökteki Kutup Yıldızı gibi. Gecedeki elektrik aşırılığı nefeslerini kesiyor. Yaşamın böyle alabildiğine yayılması. Gezegenin uçsuz bucaksız boşluğa kendini ilan etme biçimi: Burada bir şey, biri var. Ve her şeye rağmen, bir dostluk ve barış hissinin baskın oluşu, zira Dünya'nın tamamında, geceleri bile insan elinden çıkma yalnızca bir sınır çizgisi var; Pakistan ile Hindistan arasındaki uzun ışık hattı. Medeniyetin bölünme namına gösterebileceği tek şey, ne var ki gündüzleri o bile siliniyor.

Kısa bir süre sonra işler değişiyor. Şehirlere duyulan huşuyla geçen bir ya da iki haftanın ardından, duyular genişlemeye, derinleşmeye başlıyor ve Dünya'nın gündüzünü sever oluyorlar. Karayla denizin insansız yalınlığı. Gezegenin soluk alıp verir gibi görünme biçimi; başına buyruk bir hayvan. Gezegenin kayıtsız uzayda kayıtsızca dönüp durması ve yerkürenin tüm dilleri aşan kusursuzluğu. Pasifik'in karadeliğinin

altın rengi bir tarlaya dönüşmesi ya da aşağıdaki benek benek Fransız Polinezyası, hücre numunelerine benzeyen adacıklar, mercan adalarının opal baklava desenleri; sonra Orta Amerika'nın altlarından kayıp giden iğin yerini almak üzere hızla görüş alanına giren Bahamalar, Florida ve Karayip Levhası'ndaki dumanı tüten volkan yayı. Bir aşıboyası ve kahverengi bolluğu ortasında Özbekistan, Kırgızistan'ın karlı dağlarla dolu güzelliği. Tarifsiz mavilikleriyle tertemiz ve pırıl pırıl Hint Okyanusu. Belli belirsiz birbirine karışan, sonra ayrılan dere yatağı çizgileriyle izi sürülen, kayısı rengindeki Taklamakan Çölü. Galaksideki o nabız gibi atan, çaprazlama patika; uzak duran, sakınan ıssızlıkta bir davetiye.

Derken uyuşmazlıklar ve ayrışmalar başlıyor. Eğitim sırasında uyumsuzluk sorununa karşı uyarıldılar. Dikiş izlerinin belli olmadığı, kusursuz yeryüzüne tekrar tekrar maruz kalınca olacaklar konusunda uyarıldılar. Onu sık sık, karayla deniz arasındakiler hariç, sınırlardan yoksun bir bütün olarak göreceksiniz, dendi onlara. Hiç ülke görmeyeceksiniz, yalnızca yuvarlanan, bölünemez bir küre; bırakın savaşı, ayrışma olasılığı bile olmayan bir yeryuvarı. Ve aynı anda iki farklı yöne çekildiğiniz duygusuna kapılacaksınız. Neşe, kaygı, esrime, ruhsal çöküntü, şefkat, öfke, umut, çaresizlik. Çünkü savaştan bol bir şey olmadığını, insanların sınırlar uğruna öldüğünü ve öldürdüğünü biliyorsunuz elbette. Buradan, yukarıdan bakıldığında küçük ve uzak bir karasal kırışıklığa benzeyen şeyin ulu bir dağ sırasına, ince bir damarın pekâlâ görkemli bir ırmağa işaret ettiğinin farkında olsanız da, hepsi bu kadar. Ne duvar var ne de bariyer – kabileler yok, savaşlar yok, yozlaşma yok, korkmak için belirgin bir neden yok.

Çok geçmeden, hepsi bir arzunun pençesine düşüyor. Şu hem devasa hem de minicik Dünya'yı koruma arzusu bu – hayır, (şevkin ateşlediği) bir ihtiyaç. Böylesine büyüleyici ve tuhaf bir güzellik timsali. Eldeki seçenek kıtlığı nedeniyle, tartışmaya yer bırakmaksızın yuvaları. Hiçbir şeye bağlı ol-

mayan bir küre; havada asılı, insanı sersemletecek kadar parlak bir mücevher. İnsanlar huzuru birbirinde bulamaz mı? Peki ya Dünya'da? Sevecen bir dilek değil bu, huysuz bir talep. Yaşamlarımızın bağlı olduğu bu biricik şeyi kasıp kavurmayı, mahvetmeyi, yağmalamayı ve çarçur etmeyi kesemez miyiz? Ama işte haberleri duyuyorlar, yaşanmışlıkları var; dolayısıyla umutları onları dünyadan habersiz, saf bireyler yapmıyor. Öyleyse ne yapmalı? Hangi adımları atmalı? Peki, sözcüklerin ne yararı var? Onlar ilahi, tanrısal bir görüntüye bakan insanlar, buysa hem bir lütuf hem de bir lanet.

Haberleri okumamak, dengede kalmayı kolaylaştırıyor gibi. Kimileri okuyor kimileri okumuyor, ama okumamak daha kolay. Gezegene baktıklarında, haber kaynaklarındaki o pespaye, saçma sapan siyaset pantomiminin sahnelendiği yer olduğuna inanmak, hatta onun izini bile görmek çok zor; bu pantomim her şeyin olup bittiği o yüce, görkemli sahneye bir hakaret, onun şefkatine bir saldırı adeta; değilse de, dert edilmeyecek kadar önemsiz. Bazen haberleri dinlediklerinde, içlerine anında bir bıkkınlık ya da tahammülsüzlük çöküyor. Aynı anda hem çok yalın hem de aşırı karmaşık bir dili olan, her sabah gözlerini açar açmaz gördükleri o havada asılı gezegenden yayılan tek, duru ve çınlamalı notaya kıyasla çoksesli, çokdilli bir öykü dizisi bu; bir suçlama, korku, öfke, iftira ve skandal nakaratı. Dünya her tam dönüşüyle onu sırtından atıyor. Diyelim ki radyoyu açtılar, sadece müzik dinliyorlar, onun dışında bir tek zararsız ya da kesinlikle yansız, suya sabuna dokunmayan yayınlara kulak veriyorlar, komediler, spor programları gibi; bir şeylerin önemsendiği, sonra önemsenmediği, olayların yaşandığı ve hiçbir iz bırakmadan geçip gittiği, oyun vasfı taşıyan şeyler. Gerçi bunları bile giderek daha seyrek dinler oldular.

Sonra bir gün, bir şey değişiyor. Bir gün Dünya'ya bakıyor ve gerçeği görüyorlar. Keşke siyaset pantomimden ibaret olsaydı. Keşke siyaset bulunduğu yeri çoğunlukla bir şekilde devrimci, algısı güçlü ya da bilge görüşlü olduğundan de-

ğil, daha çok bağırdığı, daha iri, daha gösterişçi olduğu, güç oyununu çevresindekilerden daha ilkesizce, ahlaki değerleri hiçe sayarak oynadığı için elde eden karakterlerin sergilediği, maskaraca, anlamsız, zaman zaman da deli saçması bir eğlence olsaydı; mesele bundan ibaret olsaydı, onlara bu kadar kötü gelmezdi. Ne yazık ki, bunun bir pantomim olmadığını, daha doğrusu bundan ibaret olmadığını görmeye başladılar. Karşılarındaki öylesine büyük bir güç ki, yeryüzündeki her şeyi, akıllarına gelen her şeyi biçimlendiren o; buradan bakıldığında nasıl da insana rağmen, insanın aleyhine.

Kirlenmiş, hızla ısınan, aşırı avlanılmış Atlantik'te girdap gibi dönen neon rengi ya da kırmızı her alg patlaması,[5] büyük oranda siyasi ellerin ve insan seçimlerinin ürünü. Eriyen, erimiş ya da kopan, parçalanan her buzul, daha önce karın hiç erimediği dağlardaki her çıplak, granit yamaç, kavrulmuş ve cayır cayır yanan her orman ya da çalılık, küçülen her buz tabakası, yanan her petrol sızıntısı, Meksika'daki, arıtılmamış atıksudan beslenen susümbüllerinin istilasıyla rengi değişen su rezervuarı, Sudan, Pakistan, Bangladeş ya da Kuzey Dakota'da taşkınla kabarmış, şekli bozulmuş bir ırmak, buharlaşmış göllerin uzayan pembeliği, Gran Chaco'nun bir zamanlar yağmur ormanı olan düzlüğüne sızan sığır çiftliklerinin kahverengiliği, jeotermal tuzlu sularından lityum madeninin çıkarıldığı, buharlaşan göletlerin giderek genişleyen, yeşilimsi mavi geometrisi ya da Tunus'taki tuzlaların *cloisonné*[6] pembesi, denizin bin bir zahmetle metre metre doldurulduğu, çok, daha çok insanı iskân etmek için arsaya dönüştürüldüğü kıyı şeridinin değişen, bozulan dış çizgisi ya da toprağa ihtiyacı olan insanların gittikçe artmasını hiç umursamayan denizin metre metre işgal ettiği bir kıyı şeridinin değişen, bozulan

---

5 Balık ölümleri, şehirlerin su kaynaklarının kesilmesi veya balık çiftliklerinin kapatılması gibi sonuçlar doğurabilen alg (suyosunu) popülasyonundaki hızlı artış, birikme. (ed. n.)

6 (Fr.) Metal yahut porselen yüzeylere uygulanabilen bir çeşit el sanatı, minecilik tekniği. (ed. n.)

dış çizgisi. Mumbai'de yok olan bir mangrov ormanı, İspanya'nın güney ucunun tamamını güneş yansıtıcısına dönüştüren, yüzlerce dönümlük seralar; hepsi.

Buradan, onlara geniş görüş sağlayan bu noktadan bakıldığında, siyasetin eli öylesine açık seçik görünüyor ki başta nasıl olup da gözden kaçırdıklarına inanamıyorlar. O el, görüntünün her ayrıntısında kendini ayan beyan ortaya seriyor, tıpkı yerçekiminin yontma, şekil verme gücünün gezegeni bir küre yapması, kıyıları biçimlendiren gelgitler yaratması gibi, politik oyunlar da her yeri yontmuş, biçimlendirmiş ve geride kendi kanıtlarını bırakmış.

Açgözlülük politikalarını görür oldular. Büyüme ve ele geçirme siyasetleri, daha fazlasını elde etme dürtüsüyle milyarlarca dış değer, sömürülecek yeni kaynak bulma çabası; artık aşağıya bakınca görmeye başladıkları şeyler, bunlar. Aslında aşağıya bakmaları da gerekmiyor, çünkü onlar bu dış değer bulma çabasının bir parçası zaten, hem de herkesten çok – iticileri, kalkış sırasında bir milyon arabaya eşdeğer yakıt harcayan bir roketin içindeler.

Gezegeni insan talebinin mutlak, akıl almaz gücü şekillendirdi; bu da her şeyi değiştirdi, ormanları, kutupları, su rezervuarlarını, buzulları, ırmakları, denizleri, dağları, kıyıları, gökleri; hatlarını talebin çizdiği, peyzaj düzenlemesini talebin yaptığı bir gezegen bu.

8. dönüş, yükseliş

Nereye bakacağını bilirsen, elinde geniş bir zum objektifi varsa ve anında odaklarsan, Arizona Çölü'ndeki insan yapımı kraterleri görebilirsin; Ay'a benzesinler diye dinamitle açıldılar. Altmışlı yıllarda Armstrong ve Aldrin burada Ay'a iniş eğitimi aldı, ancak bu kraterler şimdi aşınmaya yüz tuttu.

New Mexico, Teksas, Kansas; Güneybatı Amerika kuşağının geniş, kuru köselesindeki, sınırı olmayan eyaletler ve görünmez şehirler. Rüzgârın çarpıttığı bulutlar, kurdelemsi ve hareketli. Şurada burada anlık bir ışık çakımı, bir uçağın gövdesinden yansıyan güneşe işaret ediyor; uçak görülemiyor, sadece parıltısı. Bu engin, meşinimsi düzlükte boydan boya bir röntgen filmindeki gibi anlamsız, koyu renk çizgiler, yüzeyde açılmış çentikler, çukurlar var; bunlar akarsular elbette ama akmıyorlar. Kuru, statik, rasgele ve soyut görünüyorlar. Kopmuş uzun saç tellerine benziyorlar.

Dünyanın hızla yaklaşan kavisinde hafif, yosunu andıran bir renk var, daha az çorak bir toprak; sonra siyahın yoğunlukta olduğu mavi bir parmak. Michigan Gölü, Superior Gölü, Huron Gölü, Ontario Gölü, Erie Gölü. Merkezleri, ikindi güneşinde dövülmüş çelik.

Geçmiş geliyor; ardından gelecek, geçmiş, gelecek. Hep şu an, şimdi; şimdi diye bir şey yok, asla.

Dönüp duran uzay aracında saat öğleden sonra beş. Altlarındaki Dünya'da, Toronto'nun görüntüye girdiği yerde hâlâ öğlen. Dünyanın öteki yüzünde yarın oldu bile, Dünya'nın öteki yüzü kırk dakika sonra görünecek.

Orada, yarında, tayfun saatte iki yüz doksan kilometre hızla esen rüzgârları toplamakta. Kuzey Mariana Adaları'nı bir uçtan diğerine kudurmuşçasına geçiyor. Adaların sahillerindeki deniz seviyesi ılınan suyun genleşmesiyle çoktan yükseldi, şimdi, rüzgârların denizi havzasının batı kenarlarına doğru itmesiyle su daha da yükseliyor ve beş metrelik bir fırtına dalgası Tinian ve Saipan adalarını kuşatıyor. Adalara misket bombaları yağdı sanki – pencereler patlıyor, duvarlar bel veriyor, mobilyalar uçuyor, ağaçlar birbirine yapışıyor.

Bu kasırganın bu kadar hızlı büyüyeceğini kimse öngöremedi; yirmi dört saat içinde, okyanusun ortasında saatte yüz kilometrelik süratle, hafif bir çarpışma sürdüren bir müfrezeden karayı kuşatan bir hücum taburuna dönüştü. Görüntülerini inceleyen meteoroloji uzmanları şimdi seviyesini Kategori Beş'e çıkarıyor, içlerinde aklından "süper-tayfun" terimini geçirenler de var; en yakın zamanda Filipinler'de yere ineceğini varsaymaktan başka yapılacak bir şey yok. Yerel saatle sabah onda, buradaki saate göre öğleden sonra ikide.

Bütün bunlar Dünya'nın öteki yüzündeki gelecekte, henüz başlamamış bir günde olup bitiyor. Mürettebat son görevlerini tamamlamaya çalışıyor. Anton ikindi rehavetini üstünden atmak için bir enerji barı yiyor. Shaun duman detektörünün değiştirilmesi gereken köşebendindeki dört cıvatayı söküyor. Chie bakteri filtrelerini kontrol ediyor. Rotalarında şimdi Amerika'nın üstüne yükseliyor, üstünden geçiyor ve onu geride bırakıyorlar; Atlantik kadim bir çağa ait sanki, toprağın altından kazılıp çıkarılmış, bir broşun yumuşak başlı, gümüşi renginde. Bu yarıküreye dinginlik egemen. Bu yalnız gezegenin çevresinde tantanaya mahal vermeksizin, bir turu daha tamamlıyorlar. İrlanda kıyılarının dört yüz seksen kilometre kadar açığına varıyorlar.

Nell laboratuvardan geçerken dışarıya bakıyor ve soluk, ıslak ufuktan el eden Avrupa'yı görüyor. Nedense dili tutuluyor. Sevdiklerinin orada, o azametli ve göz kamaştırıcı kürede olduğu gerçeği dilini bağladı; baştan beri bir kral ya

da kraliçenin sarayında yaşadıklarını şu an keşfetti sanki. İnsanlar orada *yaşıyor* yahu, diye düşünüyor. *Ben* orada yaşıyorum. Bu durum bugün ona inanılmaz geliyor.

*

Roman, Nell ve Shaun buraya üç ay önce vardı; iki kişilik çadır boyutundaki bir modüle iki büklüm sığışmış üç astronot. Uzay istasyonuna kenetlendiler ve kapsülün sondası uzay aracının yakıt ikmal girişine düzgünce oturdu. Yumuşak bir kilitlenme. Bir çiçeğe giren arı. Uzaygemisinin sekiz mekanik kancası modülü içeriye sabitledi. Sert kilitlenme, onaylandı, sert kilitlenme tamamlandı. Modülün içinde hareketsizlik ve bir anlık duraksama. Roman, Shaun ve Nell birbirlerine döndüler, havada salınan, yerçekimsizliğin ne olduğunu henüz çözememiş elleriyle "çak" yaptılar. Roman oğlunun verdiği, yol boyunca önlerinde bir maskot misali asılı duran, şu an aşağı yukarı sallanan keçe Ay'ı hafifçe avuçladı. Uzayın ihtişamı karşısında maskot bile azami vakarını takınmıştı. Her şey bir olasılık, bir gizilgüç barındırıyordu. Doğru dürüst konuşamadılar.

Artan hareketsizlik, sürüp giden hareketsizlik ve müretteba tın yüreğine işleyen bir dinginlik. Coşku verici bir hızda geçen altı saat ve şimdi bir hiçlik. Artık limandalar. Daha altı saat önce yeryüzünde, toprağın üzerindeydin; nasıl olur! Katlanmış bacaklarını aç, yörünge modülündeki koltuğundan güçbela kalk, gerin, bükülmüş sırtını dikleştir.

İki saat kadar orada tutuldular, sızıntı kontrollerinin tamamlanmasını ve araçlar arasındaki basıncın eşitlenmesini beklediler. Yolcu kapısının öteki tarafında oraya üç ay önce varan, onları bekleyen ekip vardı. Anton, Pietro, Chie. Kapıya tak-tak vurdular, buna bir dizi vuruşla karşılık verildi. Buraya kadar gelmeyi başarmışlardı ve aylarca yuvaları olacak uzaygemisinin içinden kırk beş santim uzaktaydılar, bunca zamandır hedefledikleri her şeyle aralarında yalnızca kırk beş santim vardı. Ama işte bu küçük, adeta ruhani bir his uyandıran odacıkta beklemek, beklemek zorundaydılar;

dünyayla ahiret arasında kısa bir mola. O iki saat boyunca bazı bakımlardan, en azından bildiğin, tanıdığın anlamda yoksun. Şu ana kadar deneyimlediğin hiçbir şey yeryüzünden bu kadar uzakta deneyimlenmedi; deneyimlemek üzere olduğun hiçbir şey de henüz tam anlamıyla bilinmiyor. Üstelik daha önce hiç hissetmediğin bir bitkinlik hissediyorsun. Ve mikroyerçekimine, genizden gelen, seninkine hiç benzemeyen sesine inanamıyorsun.

Cıvanın basıncın eşit olduğunu göstermesini sabırla beklediler – kapıyı açmadan önce yedi yüz kırk altıyı, yedi yüz kırk yediyi göstermesi lazım. Roman gözlerini basınç göstergesinden alamıyordu. Sonra manivela kolunu taktı, yavaşça çevirdi, o kapıyı iterken kapının arkasındakiler de çekti, kapı hatırı sayılır bir direnç homurtusuyla, zıtlaşırcasına açılırken mürettebatın seslerini duydu, *işte böyle, oldu, açılıyor işte*, mide bulandırıcı bir vecit dalgasının içine çekildi. Hepsi çekildi. Kararsız gülüşmeler duyuldu, derken yüzler göründü; Pietro, dostum; Chie, sevgili Chie *moy drug*;[7] Anton, kardeşim. Artık uçuş simülasyonlarından hepsinin çok iyi tanıdığı modüldeler, gövdeleri sarsılarak kapıdan geçti, altısı bir anda aynı küçük mekânda buluştu; şaşkınlık içinde bir canlı kitlesi. Telaşlı, coşkulu tokalaşmalar, uzun kucaklaşmalar, selam'lar ve hoş geldin'ler, *aman Tanrım, buna inanabiliyor musun, başardık, başardınız, dobro pozalovat*,[8] *hoş geldin, hoş geldin, tekrar hoş geldin* mırıltıları. Islıklar. Anton Rus konukseverlik geleneğine uyup yanında ekmekle tuz getirdi. Daha doğrusu tuzlu krakerle minik tuz küpleri. Bölüştüler, hep birlikte yediler.

Bu yalnızca üç beş dakika sürdü, daha ne olduğunu anlamadan kendilerini kulaklık ve mikrofon takmış, ailelerinin ağzı kulaklarında onlara baktığı ekranın karşısına geçmiş buldular. Ne var ki, bu senin ailen değil, arka planda gördüğün oturma odası senin değil, onlar şu an sana muğlak bir anı gibi gelen, bir başka hayattan aklında kalan şeyler.

---

7 (Rus.) Dostum, arkadaşım. (ç. n.)

8 (Rus.) Hoş geldin. (ç. n.)

Ağızlarından çıkar çıkmaz bellekten silinen bazı sözcükler kekelediler, ama zihinleri gasp edilmişti, taklalar atıyordu adeta, yorgunluktan doğru dürüst göremiyorlardı, kolları ve bacakları kuşkulu, işkilliydi. Buraya daha önce iki kez gelmiş olan Roman bile aynı durumdaydı. Alışmak, uyum sağlamak zaman alır. Bu arada vücudun yumruklanır. Dünyanın o ilk, sersemletici görüntüsü karşındadır; irice bir turmalin taşı, hayır bir kantalup kavunu, bir göz; leylak turuncu badem eflatun beyaz mora çalan kırmızı renkte çürümüş, kıvamlı, gomalak cilalı bir ihtişam abidesi.

O gece hezeyanlı uykusunda Roman'ın keçe Ay'ı önünde fırıl fırıl döndü. Oğlunun muhtaç halde ya da tehlikede olduğu imgeler gördü. Alnına balta misali bir ağrı saplandı, kusarken çıkardığı seslerin diğerlerini uyandırmasından korktu. ABD bölümünde Shaun da aynı kaygıyla boğuşuyordu.

Sabah her şey ama her şey yeniydi. Giysileri pakette buruşmuştu, diş fırçaları ve havluları selofan torbalarındaydı. Gıcır gıcır ayakkabıları kanı çekilmiş ayaklarına bol geliyor, ayaklarındaki kan, çehrelerine hiç silinmeyen, uykulu bir şaşkınlık ifadesi vermek üzere yukarıya doğru yol alıyordu. Dışarıdaki dünya o gün yaratılmıştı, bir yandan da evrendeki en eski şeydi. Zihinleri darphaneden yeni çıkmış para gibi pırıl pırıldı. Halsizlik, mide bulantısı geçmişti, sistemleri arıtılmıştı sanki. Roman daha önce buraya hiç gelmemiş olan Nell'le Shaun'a devinim sanatını öğretti. Bedeniniz havada süzülebilir, uçabilir; artık insan bedeni değil o! Sersem sepelek olsa da, havayı yüzerek yarabilirsiniz. İlerlerken şu mantrayı tekrarlayın yeter: Yavaş kolaylaştırır, kolay da hızlandırır; yavaş kolaylaştırır, kolay da hızlandırır. Böylece, günbegün zincirleri, yaşamlarındaki köstekler teker teker kırıldı, artık her halleri onlar için yeni bir buluştu. Burada durum böyle, demişti Pietro bir keresinde Roman'a, o da katılmıştı, burada durum böyle.

Burada birkaç hafta geçirmek bile renginizi soldurur, sizi zayıflatır. Pietro merak ediyor: İnsan uzayda yeterince uzun kalsa, sonunda hem suda hem karada yaşayabilen, amfibi bir form alabilir mi? Artık neredeyse altı aydır burada, üç ayı

daha var. Bir iribaşa dönüştüğü duygusuna kapılıyor, safi kafa, gövde yok. Bedenin körelmesi, dumura uğramasıyla hayat onu eskisi gibi aniden dürtmüyor. Acıktığını hissedince yiyor, sinüsleri öyle tıkalı ki, yiyeceğin tadını alamıyor; her neyse, zaten gerçek bir iştahı da yok, gerçek anlamda yok. Mecbur olduğu için uyuyor, fakat uykusu genellikle hafif, tereddütlü; yeryüzündeki gibi derin ya da sağlıklı değil. Bedenindeki her şey, hayvansı yaşamının amaçlarına teslim olmaya direniyor, sanki sistemleri soğutan, gereksiz parçaların faaliyetini etkili bir biçimde düşüren bir şey var. Bu yavaşlama ve soğuma sırasında düşüncelerini daha iyi duyabiliyor; kafasının içinde teker teker çalan, sesleri belli belirsiz duyulan çanlar onlar. Yörüngedeyken yaşam algısı daha yalın, daha insaflı ve daha bağışlayıcı; düşünceleri değişmiş değil, ama şimdi daha az ve daha açık seçikler. Eskisi gibi çığ halinde bastırmıyorlar. Geliyor, onu gerektiği kadar meşgul ediyor, sonra da gidiyorlar.

Geldiğinin birinci ayında, karısını delice ve acı verici bir özlemle düşündüğü geceler oldu; onun kemikli çıplaklığını, bikini izini, koltukaltındaki koyu renk kılları, derisini geren kaburgalarını, birleşmiş bileklerini, siesta sıcağında göğüslerini kaplayan teri düşündü. Düşünceler –geçici de olsa– gücenmiş ve özlemden sersemlemiş halde kalakalmasına neden oluyordu. Bundan bir hafta sonra Nell'le uzay yürüyüşüne çıktı ve ertesi gece Nell rüyasına girdi; Dünya'da, tanımadığı bir ortamda, zifiri karanlık bir odadalar, oda onda daracıkmış, duvarları da lambri kaplıymış izlenimi bırakıyor, ancak Nell'in sesi çok çok uzaktan geliyor, oysa vücutları birbirine değiyor. Nell'i orada bulmak öylesine şaşırtıcı ki, içini, yüreğini bir esrime yalıyor. Göremese de, bir parti veriliyor – müziği duyabiliyor ama geldiği yeri çıkaramıyor. Nell'i kendine çekiyor, boynunu öpüyor, huşu içinde adını yineliyor. Tek anımsayabildiği buydu, öyle utanmıştı ki ertesi gün kahvaltıda kızın yüzüne bakamadı.

Rüya tekrarlamadı, o zaman Pietro'ya vücudundaki cinselliğin son notası da susmuş gibi geldi. Boşuna olduğunu anlamıştı sanki, bir şalter indirilmiş, her şey durulmuş, yatışmıştı.

8. dönüş, alçalış

Nell serbest dalışa gittiğinde, düşünürdü: Belki de astronot olmak böyle bir şeydir. Şimdi, burada bazen gözlerini kapayıp düşünüyor: Dalmaya benziyor. Bedenin o ağır, muallakta devinme biçimi, sudaymış gibi oradan oraya sakince, telaşsız taşınması. Uzaygemisinin labirentinde gezinme biçimleri de, bir gemi batığının çevresinde dolanmaya benziyor – kısıtlı boşluklar, dar tüplere açılan küçük kapılar, neredeyse birebir aynı desenlerle şu ya da bu tarafa uzanan borular, o borular ki yola nereden çıktığını karıştırır, dışarıya bakınca Dünya'nın nerede olduğunu çıkaramaz hale gelene dek uzanıyorlar. Dışarıya baktığında da, varsa eğer, klostrofobin bir anda agorafobiye dönüşüyor ya da aynı anda her ikisine birden kapılıyorsun.

Nell kargo torbalarını bir yerden ötekine taşıyor. Yakılabilir her şey, Dünya'ya dönmemesi gereken her şey depoya konuyor: Yiyecek artıklarıyla, çerçöple, kullanılmış kâğıt mendillerle ve tuvalet kâğıtlarıyla, ıslak mendillerle, pantolon, tişört, çorap, iç çamaşırı, havlu, haftalarca tere batan spor kıyafetleri, boşalmış diş macunu tüpleriyle, yedikleri her yiyeceğin, içtikleri her şeyin poşetiyle, kesilen saç ve tırnaklarla dolu torbalar; tamamı haftaya uğrayacak ikmal aracına yüklenecek, iki ay sonra ayrıldığında da hepsi atmosferde yanacak, kalan molozlar da Dünya yörüngesindeki uzun yaşamına başlayacak. Bu görev, büyük kargo bloklarına üçboyutlu bir yapbozda manevra yaptırmak, gözü kapalı yapabileceği bedensel bir işe dönüştü. Burası bir karavana benziyor;

çok az yer var, her köşesi tıklım tıkış, kargoyu ayaklarınla yere bastırıyor ve havalanmasına izin vermeden, hızla, kayışlarla bağlıyorsun. Bir kapının eşiğinde Anton'la karşılaşınca, ikisi de yan dönüyor, yüz yüze, birbirlerinin yanından kayarak geçiyorlar; Nell'in burnu adamın hafif şişkin göbeğine sürtünüyor.

Annesinin ölümünden pek de eski olmayan bir tarihte, karavanla bir tatile çıkmışlardı. Dört ya da beş yaşlarında olmalıydı. Onun şu an yaptığı gibi, annesi karavanda ne tarafa gitse ayağıyla torbaları ittiriyordu, torbalar her yerdeydi; dolaplarının laminesi soyulmuş minik mutfakta, masanın etrafındaki sıra koltukların altındaki sandıklarda, yatak odasındaki minicik dolapta, mıknatıslı kilit dillerinin çıtırdadığı başüstü yüklüklerinde (tüm gün duyulan o çıt-çıt-çıt'lar); tatilde değil de yeni eve taşınıyormuş gibi sessizce, harıl harıl çalışan annesi. O sıralar sıkça ev değiştirdiler, babasının daha sonra ifade ettiği gibi "iki ev arasında" geçirdikleri bir zaman da oldu (nerede, peki? Nell hep bir uzak akrabanın ya da bir dostun evinde kaldıklarını düşünür), ama babası bir karavandan hiç söz etmemişti, eğer karavanda yaşamış olsalardı, süresi ne olursa olsun, Nell mutlaka anımsardı.

Dışarıda hafif bir aydınlık – geç ikindiye özgü bu ılımlı ışığın Avrupa'nın kuzeyi olduğunu anında anlıyor; bulut karmaşasının altında, kahverenginin sayısız tonu. İrlanda'nın güney sahili –kocasının bulunduğu yer– iskele tarafında da İngiltere; Avrupa'nın ortasından güneye ilerlemeden önce bu kıyıların hemen altından kayıp gidiyorlar. Yörüngede dönme biçimlerinde öyle bir kararlılık, şaşmaz bir amaç var ki; sürekli Dünya'nın solgun zirvesine doğru tırmanmaya çalışıp bir türlü ulaşamaz gibiler. Ama yine de büyük bir sabırla ve azimle yola devam ediyorlar. Güneye doğru çaprazlama inerken, renkler değişiyor, şimdi kahverengiler daha açık, renk paleti daha az iç karartıcı, dağlık tarafın karanlığında beliren nehirli ovaların zümrüdünden denizin ördekbaşına varana dek yeşilin envai çeşidi. Geniş Nil deltasının doygun,

morumsu yeşili. Kahverenginin yerini kayısı, onun yerini de erik rengi alıyor; Afrika o soyut batiğiyle tam altlarında. Nil dökülmüş, lacivert bir mürekkep.

Kocası, Afrika'nın uzaydan bakıldığında, Turner'ın geç dönem resimlerine benzediğini söylüyor; kalın yağlıboya tabakalarıyla resmedilmiş, neredeyse biçimden yoksun manzaralar, ani ışık parlamaları. Bir keresinde Nell'e, senin yerinde olabilseydim, Dünya'nın çıplak güzelliği karşısında hissettiğim âcizlikten, tüm zamanımı gözyaşları içinde geçirirdim, demişti. Ama Nell'in yerinde asla olamayacak, çünkü o sağlam toprağa basma gereksinimiyle en çok da kendini hayal kırıklığına uğratan bir erkek. İçinde de dışında da istikrara ve onu boğmasın, bunaltmasın diye yaşamını basitleştirmeye ihtiyaç duyuyor. Onun gibi insanlar var (öyle diyor), aynı anda çok fazla şey hissederek, kördüğümlerle yaşayarak içsel yaşamlarını karmaşıklaştıran, bu nedenle de dıştaki her şeyin basit, sade olmasına ihtiyaç duyanlar. Bir ev, bir tarla, birkaç koyun örneğin. Bir de, içsel yaşamlarını bir şekilde, mucizevi bir varoluşla basitleştirmeyi başaranlar var, böylece dışsal eylemleri hırslı, tutkulu ve sınırsız olabiliyor. Bu tür insanlar bir uzaygemisine karşılık evini, evrene karşılık tarlasını anında gözden çıkarabilir. Bu ikinci gruptan olmak için tek bacağını feda etmeye hazır olsa da, bu, bir bacakla takas edebileceğin türden bir şey değil – hem zaten sınırsızlığa sahipken, onun bacağını kim ister ki?

Kimse sınırsızlığa sahip değildir, demişti Nell. O zaman kocası, yolculuğun en az üç yıl süreceğini ve hiç geri dönemeyebileceğini bilsen yine de Mars'a gider miydin, diye sormuştu. Bir an duraksamadan evet demişti Nell; birinin aksini seçebileceğini aklı almıyordu. Ben de bunu istemeyi *isterdim*, dedi adam. Mars'a gitmek isteyen türde biri olmak isterdim, ama yolda çıldırırdım, ilk kafayı sıyıran ve görevi tehlikeye atan ben olurdum, yüce amaçları uğruna bana ötanazi uygulamak zorunda kalırlardı. Hadi ama yapma, demişti Nell tatlılıkla (oysa içten içe adamın büyük ihtimalle haklı olduğunu düşünüyordu).

Bugün taşınacak kargo torbalarının sonuncusunu hava geçirmez kabine, uzay giysilerinin –uzayın arılığından etkilenmiş, hayaletimsi, uçuşan şeyler– yanına koyuyor. Şunlardan birini giyip yine dışarıya çıkabilecek mi? Uzaygemisinin dışında olmak, gerçekten de serbest dalışa benziyordu. Bir keresinde gece vakti dalış yapmış, karanlıkta parlayan canlıların arasında yüzmüştü – dört bir yanında ışıldayan yıldızlar. Ciğerlerin havayla dolu, vücudun ve su eşitleniyor, birbirinin devamı oluyor, zihnin dingin ve derli toplu.

Kocasıyla neredeyse her gün birbirlerine fotoğraf yolluyorlar; bazen adamın körfez, dağ ve kan kırmızısı günbatımı görüntüleri, bazen bir buz saçağı, koyun kulağı, çiçek ya da kapı sövesinin yakın çekimi, bazen deniz ya da ıslak kumda yansıyan bulutlar, bir keresinde gece göğü ve uzay araçlarının boydan boya geçtiği, daire içine alınmış bölge – fotoğrafta görünmüyor elbette, ama bir altyazı var: *Buradasınmıydın*. Bu eline ulaşıncaya kadar, diye yazmıştı mesajında, Dünya'nın etrafında sekiz ya da dokuz kez daha dolanmış olacaksın. Bunun zor olduğunu itiraf etmelisin, diyordu, tepende, saatte yirmi yedi bin küsur kilometre hızla uçup duran bir karının olması. Nerede olduğunu, onu nerede bulacağını asla bilememek.

Buna karşılık Nell de ona Dünya'nın, yıldızların ve Ay'ın, yatakhanenin, ekipteki dostlarının, akşam yemekleri ve modüllerin fotoğraflarını yolluyor. Her daim, en azından kısmen, bulutlarla örtülü İrlanda'nın. Onu sürekli uyaran, çiğ, floresan ışıkta bisikletinde, karman çorman kabloların, tellerin, deney sehpalarının, kameraların, bilgisayarların, boruların, hava menfezlerinin, kol demirlerinin, kapıların, düğme ve şalterlerin, panoların arasında gösteren fotoğraflar. İşin doğrusu, karısını ne zaman nerede bulacağını gayet iyi biliyor o. Nell'in tam konumu halka açık ve yakından izlenip haritalandırılan bir bilgi, önceden belirlenmiş, milisaniyesine kadar öngörülmüş bir yörünge uçuşu. On yedi modülden herhangi birinde olabilir, ama başka bir yerde olamaz.

Dışarıya, uzaya çıktığı o tek sefer dışında – gerçi onda bile yüzlerce kişi tarafından izlendi, gemiye yakından bağlıydı.

O, tabiri caizse, kapana kısılmış durumda. Asıl adamın nerelerde olduğunu kestirmek güç; herhangi bir yerde olabilir. Altı yıllık ilişkilerinin beşini evli geçirdiler; bu beş yılın dördünde Nell eğitim gören bir astronottu; o dört yılda ancak birkaç ayı bir arada geçirdiler, onun da üçte birinde adamın ailesinin İrlanda'daki evindeydiler, ev ona miras kaldı, geçen yıl eşyalarını bir bavula doldurup o eve taşındı, çünkü yaşamının büyük bölümünde yalnız kalacaksa, Londra'da bahçesi, boş alanı ya da kendini dinleme olanağı olmayan bir apartman dairesi yerine burada kalmayı yeğlerdi. Dolayısıyla, şimdi Nell'in doğru dürüst tanımadığı bir ülkede yaşıyor; Dünya'nın görselleri ona ne kadar efsanevi geliyorsa, o topraklar da Nell için o kadar efsanevi. Sazlıkların, bataklıkta yetiştirilen pamuğun, dikenli katırtırnağının ve küpeçiçeğinin diyarı. Kocasının fotoğrafı kendi arazisinde, alazıyla onu bir siluete, yokluğa indirgeyen bir günbatımında çekilmiş. (Fotoğrafı kim çekmiş?)

Bu yüzden, Nell ona sordu: Asıl bilinemez olan kim? Kocasının yanıtı şöyle: İkimiz de birbirimiz için farklı biçimde ama aynı oranda bilinmeziz. Senin zihnin sözcüklerin baş harflerinden oluşan kısaltmalarla, benimki koyun hastalıklarıyla dolu. Evet, ikimiz de karşıdaki için eşit ölçüde bilinmeziz.

9. dönüş

Merhaba? diyor Roman telsize. *Zdraste?* Merhaba?
Merhaba?
Zdraste, selam.
Sen misin gerçekten? Uzay mı orası? Astronot musun?
Kozmonotum, *zdraste*, merhaba.
Pardon?
Nasılsın?
Ben Tony.
Ben de Roman.
Tony dedim.
Anladım.
Seni duyamıyorum.
Ben Roman.
Cızırtılar var, ses de biraz kısık.
Adım Roman, kozmonotum.
Nasılsın?
İyiyim, sen?
Ben Tony.

Helyosferi aşıp yıldızlararası uzay içerisinde hızla yol alan iki garip araç var, büyük kahve değirmenlerine benzeyen, yolu izi olmayan karanlığı burgulanarak delen bu aletler *Voyager 1* ve *Voyager 2* diye biliniyor. Çok yüksek kazanımlı antenler, düşük manyetik alan ve yüksek manyetik alan manyetometreleri, hidrazin iticileri, kozmik ışınlar, rotadan çıkmalar ve kendi ekseninde dönmeler ile Dünya'dan yirmi

bir milyar kilometre uzakta, sonsuzluğa doğru salınmaktalar. İkisinde de, elektronik cihazları içeren veri yoluna takılı altın bir disk var, levha ya da portal şeklinde olsa da aslında bir fonograf bu, Dünya'nın sesleriyle dolu bir plak.

Gelecek beş yüz milyar yıl içinde bir gün, uzay sondaları Samanyolu'nun çevresinde bir tam tur atmayı tamamladığında, belki zeki yaşam formlarına rastlayacaklar. Kırk bin yıl kadar sonra, iki uzay sondası bir gezegen sistemine yeterince yakın yol alırken, belki, sadece belki, zeki bir yaşam formuna ev sahipliği yapan bir gezegene denk gelecek; bu canlılar göz yerine ne kullanıyorlarsa artık onlarla, sondayı saptayacak, teleskopunu sabitleyecek, merak duygusunun karşılığı onlarda her neyse, onun itkisiyle bu yakıtı bitmiş, ıskartaya çıkmış eski sondayı alıkoyacak, tek haneli rakamlar yerine artık ne kullanıyorlarsa o hesap sistemiyle pikap iğnesini (zaten takılı olan) plağın üzerine indirecek ve Beethoven'ın Beşinci Senfonisi'nin şu ünlü da-dada-daa'sını özgür bırakacak. Senfoni farklı bir keşif sahasında gümbür gümbür yankılanacak. İnsanın müziği Samanyolu'nun dış menzillerine nüfuz edecek. Chuck Berry ve Bach, Stravinsky ve Blind Willie Johnson, *didgeridoo*, keman, *slide* gitar ve şakuhaçi duyulacak. Balinaların şarkıları Küçükayı takımyıldızının içinde yankılanacak. Belki AC+793888 yıldızının gezegenlerinden birinde bir varlık 1970'te kaydedilmiş koyun melemelerini, kahkahaları, ayak seslerini ve bir öpücüğün yumuşak şapırtısını dinleyecek. Belki dönen traktör tekerlerinin ya da bir çocuğun sesini duyacaklar.

Fonografta hızla, peş peşe patlayan çatapatların ve infilakların kaydını dinlediklerinde, bu seslerin beyin dalgalarını simgelediğini anlayacaklar mı? Kırk küsur bin yıl önce bilinmeyen bir güneş sistemindeki bir kadının, beyin elektrosunu çeken bir cihaza bağlandığını ve düşüncelerinin kaydedildiğini anlayabilecek, böyle bir çıkarım yapabilecekler mi? Soyut sesleri geriye doğru işleyip onları yeniden beyin dalgalarına tercüme etmeyi ve bu beyin dalgalarından, kadının aklından

geçen düşünceleri anlamayı becerebilecekler mi? Bir insanın zihnini okuyabilecekler mi? Onun genç, âşık bir kadın olduğunu anlayacaklar mı? Beynin elektriksel faaliyetlerini inceleyen cihazdaki inişli çıkışlı örüntüden, onun aynı anda, birbirinin devamıymış gibi, hem Dünya'yı hem de sevgilisini düşündüğünü çıkarabilecekler mi? Zihinsel senaryosuna bağlı kalmaya, aklına Lincoln'ü, Buz Devri çizgi filmini, Antik Mısır'ın hiyerogliflerini falan, işte Dünya'yı biçimlendiren, uzaydaki izleyicilere aktarmak istediği bütün o muhteşem şeyleri getirmeye çalışsa da, her düşüncenin hızla sevgilisinin kara kaşlarına ve mağrur burnuna, ellerinin olağanüstü anatomisine, onu nasıl bir kuş gibi, dikkatle dinlediğine ve nasıl sık sık, hiç dokunmadan birbirlerine dokunduklarına kayıverdiğini görebilecekler mi? Sonra, aklına o olağanüstü İskenderiye şehri, nükleer silahsızlanma ve yeryüzündeki gelgit senfonisi ve sevgilisinin köşeli çenesi ve ağzından her çıkan karşısındaki için bir aydınlanmaya, bir keşfe dönüşecek şekilde pırıl pırıl bir netlikle konuşması ve sevgilisinin her gün yaşayıp durduğu aydınlanma *oymuş* gibi bakışı ve erkeğinin ona ne yapmak istediğini düşününce gümbürdeyen yüreği ve bedenini basan sıcak dalgası ve göç sırasında Utah'taki bir düzlüğü geçen bizonlar ve bir geyşanın ifadesiz yüzü ve bulacak kadar talihli olduğuna hiç inanmadığı o şeyi Dünya'da bulduğunun kafasına dank etmesi, yani iki zihinle iki bedenin akıl almaz, mutlak bir güçle birbirine atılması, bunun üzerine kendi yaşamının bir anda yana kayıvermesi ve raptiyeyle tutturulmuş tüm planlarının uçup gitmesi ve kendini özlemin, sekse ve yazgıya dair fikirlerin, aşkın eksiksizliğine, Dünya'nın inanılmazlığına, adamın ellerine, boynuna, çıplak sırtına ilişkin düşüncelerin tutuşturduğu bir yangının ortasında kalakalmış bulması geldiğinde sesinde ani bir tizleşme.

Bütün bu düşüncelerin çıkardığı ses, belirli aralıklarla radyo dalgaları, ses ve ışık gönderen bir pulsara benziyor. Bir vurmalının hızla, soluksuzca dövülüşü gibi. Bırakın o altın diski çalmanın bir yolunu bulmayı, beyin dalgalarının an-

lamını çözmeyi, herhangi bir yaşam formunun onu bulma ihtimali nedir? Ölçülemeyecek kadar küçük bir ihtimal. Sıfır ihtimal. Ama yine de disk ve ona kaydedilenler, sonsuzluğa hapsolmuş bir halde Samanyolu'nda dönüp duracak. Beş milyar yıl sonra, Dünya çoktan ölüp gitmiş, güneşler sönmüşken, hepsinden de uzun yaşayan bir aşk şarkısı duyulacak. Aşk-basmış bir beynin bu sesli imzası Oort Bulutu'nun, güneş sistemlerinin, son hız savrulan göktaşlarının içinden süzülüp şu an var olmayan yıldızların kütleçekim kuvvetine yakalanacak.

Dün Ay roketinin rahat ve sorunsuzca geceye girişini seyrettiler. Ateş topunun ansızın doğan bir güneş gibi yükselen bir ışık çemberi oluşturduğunu, roket hızlandırıcıların havayı yırttığını, dumandan oluşan sütunu gördüler. Sonra roket kendini bu fırlatma tantanasından kurtardı ve zahmetsizce, huzurla gökyüzüne yükseldi.

Ay astronotlarının her adımını izlemişlerdi, neler yaşadıklarını biliyorlardı, neler hissettiklerini kısmen biliyor, kısmen de tahayyül ediyorlardı. Cape Canaveral'daki kumsal kulübesinde uyanınca, birkaç saniyelik uyum bozukluğu, bunu izleyen ayılma, gerçeğin kafaya dank etmesi; sonra doğrulup oturmuş, bacaklarını yataktan sarkıtmış olmalıydılar. O andan itibaren düşünceleri berrak ve yalın olacak, son kez yıkanacaklar, son kahvaltılarını edecek, kulübeden çıkıp denize bakacak, fazla konuşmayacaklardı.

Elektrikli, canavar gibi bir araba onları almaya geldi. Fırlatma rampasında duran roketlerini, onun üç hızlandırıcısını, yirmi yedi motorunu, beş milyon librelik itiş gücünü ilk gördüklerinde yüzlerinde beliren, etin kokusunu alan bir sokak köpeğinin keskin, mest olmuş ifadesiydi. Aileleri onlara şans dilemeyi reddediyordu, şansın falan hiçbir öneminin kalmadığı bir noktaya ulaştıklarının farkındaydılar; fırlatma gününe özgü izlek ve protokol süreci başlamıştı, hava durumu bilgilendirme toplantısı, uzay tutmasına karşı birer

hap, birer tane de ağrıkesici; giysi teknisyenleri hazır, bekliyor. Eldivenler giyildi. Üçboyutlu yazıcıda basılmış başlıklar takıldı. Eski moda, süper kahraman tarzı, diz boyu çizmeler giyildi. Giysilerin sızdırmazlık kontrolleri yapıldı. Kapsüllerinin basıncının düşme olasılığına karşı, giysiler Dünya'yı taklit eden, son teknoloji ürünü bir baloncukta alev-almaz, sesgeçirmez hale getirildi, hava boşluklarından arıtıldı – ama basın fotoğraf çekerken harika görünecekler; üzerlerine jilet gibi oturan, aşağıya doğru daralan bir smokin giymiş gibi. Sen artık James Bond'sun, Yıldız Savaşları'ndaki imparatorluk askerlerinden, Stormtrooper'lardan birisin, Kaptan Marvel'sin, Yarasa Kız'sın. Fırlatma rampasına git, arkaya yatan, bir heykel gibi özenle yontulmuş, hava akım borusunun uyluğuna denk geldiği koltuğa otur. İletişim kontrollerini, kapı-kapak sızıntı denetimlerini yap, tüm röleleri, devrelerin tamamını ve tüm donanımları test et. Bir daha test et.

Kumsaldaki kulübede insandılar, kadın, erkek, eş, anne, kız, koca, baba ve oğuldular; farkında olmadıkları, bilinçsiz bir kaygıyla haç çıkardılar, tırnaklarını tıklattılar, dudaklarını ısırdılar. Ama rampaya ulaştıkları an birer Hollywood yıldızıydılar; bilimkurgu, *Space Odyssey* ve Disney kahramanları; hayal edilmiş, kurgulanmış, markalaşmış ve hazır. Roket yeni, gıcır gıcır kaplamasıyla, lekesiz, göz alıcı beyazlığı ve yeniliğiyle uçmaya, gökyüzü ise görkemli, muhteşem maviliğiyle fethedilmeye hazır.

10. dönüş

En az yüz yirmi milyon kilometre uzakta, Güneş kükrüyor. Taş çatlasa on-bir-yıl-alan döngüsünü doldurmak üzere; sık sık patlıyor, yanıp sönüyor, bakınca kenarlarının şiddetli ışık çakımlarıyla soyulduğunu, yüzeyinin lekeli-bereli olduğunu görebiliyorsun. Oluşan muazzam güneş parlamaları yeryüzüne doğru proton fırtınaları gönderiyor, onları izleyen jeomanyetik fırtınalar da dört yüz seksen kilometre yükseğe çıkabilen ışık gösterilerini tetikliyor.

Orası tam bir radyoaktif çorba; kalkanları arızalansa, çalışmasa bir anda pişerler, bunu biliyorlar. Ancak Güneş böylesine aktifken tuhaf bir etkime oluşuyor, yaydığı (görece ılımlı ve dayanılabilir) radyasyon, zehir püskürten yılanlarla dolu bir torba olan kozmik radyasyonu uzağa itiyor ve içinde yüzdükleri çorba böylece ılınmış oluyor. Kalkanlarının saptıramadığı şeyi Dünya'nın manyetik alanları saptırıyor, laboratuvardaki radyasyon miktarını ölçen dozimetre doğru dürüst oynamıyor bile. Güneş'in parçacık bulutları kabarıyor, alevler fışkırıyor ve tam sekiz dakika içinde hızla Dünya'ya doğru savruluyorlar, enerji nabız gibi atıyor, infilak ediyor; devasa bir füzyon ve gazap topu bu. Güneş'in bu müthiş gazabının ortasında onlar, her nasılsa, akıl almaz bir biçimde, bir kozanın içindeymişçesine korunuyorlar; Güneş adeta bir ejderha, onlar da olağanüstü bir şans eseri, kendilerini onun egemenlik sahasında ve korumasında bulmuşlar sanki.

İşte şu an bu rüzgâr altı sığınaktalar; akşamın erken saatleri: Shaun çöp torbalarını topluyor, Roman Rus tuvaletini,

Pietro ABD tuvaletini, Anton hava arıtma sistemini temizliyor, Chie siliyor, dezenfekte ediyor, Nell havalandırma menfezlerini vakumluyor; bir kalem, bir cıvata, bir tornavida, bir tutam saç, birkaç tane de kesik tırnak buluyor.

Sonra o nadir amaçsız anlardan biri geliyor. Chie havada süzülerek iskele tarafındaki pencereye gidiyor, yörüngelerinin şu an Japonya'dan alabildiğine uzak olduğunu biliyor; bir kez daha önünden geçmelerine en az dört saat var. Annem orada, diye düşünüyor. Annemden geriye ne kaldıysa, orada, yakında yakılacak ve yok olacak. Afrika'nın en batı kısmını, Moritanya ve Mali'yi teğet geçiyorlar, hemen ardından Nijerya, Gabon ve Angola'yı; bugün bu ülkeleri ikinci kez görüyorlar, ama sabah yükselen yörüngedeydiler, şimdiyse kıyıyı dönmek için alçalıyor ve Umut Burnu'nun alt tarafından, şu eski zaman gemileri gibi, geniş bir kavis çiziyorlar.

Ok başına benzeyen Dakar Yarımadası'nın üstünden ekvatoru geçince, günün kapanış dakikaları başlıyor; Kongo Irmağı'nın her iki yanındaki Brazzaville ile Kinşasa'nın ışıkları günbatımında donuk. Mavi eflatuna, eflatun çivit rengine, o da siyaha dönüşüyor; Afrika'nın güneyinin tamamına gece çöküyor. Boya sıçratmalı, mürekkep lekeli, kırışmış satenli, sağına soluna ufalanmış pastel zerreciklerle, kaotik kusursuzluğa ulaşmış bir kıta; ağzına kadar dolu, karışık meyve sepeti; tuzlaların, kırmızı alüvyonlu taşkın yataklarının, yayvan nehirlerin oluşturduğu sinir ağı şebekesinin, düzlüklerden küf oluşumları gibi yemyeşil ve kadifemsi, ansızın ortaya çıkan dağların yurdu. Bir kıta daha kayıp gitti, sıra yine, saydam bir dul duvağından farksız, yıldız-çarpmış bir başka gecede.

Roman'la Anton Rus modülündeler, Roman gevşeyip makastan kurtulduktan sonra, başının etrafında bir yerde dönüp duran vidayı bulmaya çalışıyor; Anton pencerede, bacakları havada, baş aşağı dışarıya bakıyor. Aşağıda Cape Town'ın gözden yiten ışıkları, okyanusun üstünde fırtınalar. Gece Dünya'nın üstündeyken, neresinde olursanız olun, daima nabız misali yumuşacık, düzensizce atan şimşekler görü-

yorsunuz. Bu elektrikli, gümüşi mavi, suskun çiçekler açıyor ve kapanıyor. Şurada, karşıda, tam burada.

Anton parmaklarını dalgın dalgın, son on beş günde boynunda beliren, polo yaka tişörtünün yakasını kaldırıp gizlemeye çalıştığı yumruda gezdiriyor. Uzayda ihtiyaç duyacağın son şey, hastalanmak. Endişelenir, seni memlekete yollarlar, tek başına uçamayacağın için iki kişinin sana eşlik etmesi gerekir, bu iki meslektaşının görevini yarıda kesmen de ömür boyu bağışlanmaz. Uçuş cerrahına ya da ekip arkadaşlarına hiçbir şey söylemeyecek, yumrunun fark edilmemesini umacak. Kiraz boyutundaki şişlik, boyun çukurunun en alt kısmında ve hiç mi hiç acımıyor.

Karısı evde, onun sağlığı da uzun zamandır pek iyi değil; Anton çocuklarına aileden kimsenin başına kötü bir şey gelmesine izin vermeyeceğini söyledi, sanki bu onun elindeymiş gibi. O bütün aileyi taşıyan, karanlıktan geçiren araç; bunun ağırlığını da yıllardır, yıllardır hissediyor. Ancak kendisi de karanlığın mağduru, karanlık onun da içini kemiriyor; hepimiz gibi. Onlara bunu nasıl söyleyeceğini hiç bilemedi. Karısına dostça, tatlılıkla söylemek istediği şeyi söylemenin yolunu bir türlü bulamadı: *Zabudem, ladno?* Boş verelim gitsin, tamam mı? Bu kadarmış, diyelim. Birbirimizi artık sevmiyoruz, bu kadar basit bir şeyi ne diye karmaşıklaştıralım? Yumruyu ilk hissettiğinde, aklına ilk gelen sözcükler bunlardı. *Zabudem, ladno?* Kafasından geçirirken sıradan, kolay laflardı; münasebetsiz bir sohbete son vermeyi öneriyordu sanki. Hafif sözcüklerdi, Anton'un içinde onlarca yıldır süren mücadeleyi bitirmişlerdi ve şimdi bunları söylemeyi başardığında hepsinin –kendisinin, karısının, çocuklarının– özgür kalacağından, onları koruması gereken ancak asla koruyamayacağı karanlıktan kurtulacağından emin.

Evliliğinin sevgisizliği yavaş yavaş farkına vardığı bir gerçek; usul usul, peş peşe gelen küçük aydınlanmalar. Okyanusu yaran gemilerin yarattığı akış hatlarını, Bolivya'daki parlak turuncu Laguna Colorada Gölü'nün kadim kıyı çiz-

gilerini, patlayan bir yanardağın kırmızı sülfür lekeli ucunu ya da Kebir Çölü'ndeki rüzgârın oyduğu kaya katmanlarını bir teleskopun merceğinden ilk kez gördüğünde, her görüntü yüreğine matkapla bir delik açmıştı sanki; her seferinde bir çatlak. Yüreğin ne kadar büyük, geniş bir şey olduğundan haberi yoktu. Ya da bir kaya parçasına âşık olabileceğinden; işte bu, bu aşkın gücü, canlılığı geceleri onu uyutmuyor. Sonra, boynundaki yumruyu ilk keşfettiğinde, yumru ona –nedenini tam olarak söyleyemese de– tüm o aşamalı aydınlanmaların, kavrayışların, karısıyla birbirlerini sevmedikleri ve hayatın fazla geniş ve fazla kısa olduğu idrakinin mantıklı sonucuymuş gibi geldi. O andan beri de kendini içinde bir şeyleri çözmüş, yeni ve can alıcı bir bilgiye ulaşmış biri gibi hissediyor. Dünyaya dönünce karısına *Zabudem, ladno?* diyecek, kadın da hızla, hiç şaşırmadan, kısa bir baş sallamayla karşılık verecek, *Ladno, proekhali.* Tamam, hadi. Bir gün soracaklarını bile bilmedikleri bir sorunun yanıtı işte bu kadar kolay. Tişörtünün yakasını sertçe, iyice yukarıya çekiyor.

Nell Cape Town'ın ışıklarını görünce, çocukken oraya gidişi geliyor aklına. O yolculuğun büyük kısmını anımsamıyor, bir tek, tuhaf ama iri, yassı taş döşeli bir meydanda, sıcağın altında, omzunda küçücük bir maymunla duruşunu anımsıyor, maymun tasmalı. Gerçek bir anı mı bu? Omuzdaki maymunun gerçek olduğundan emin, Cape Town'a gittiğini de biliyor, fakat bu ikisinin bağlantılı olup olmadığını çıkaramıyor.

Pietro tayfunun menzilini öğrenmek için haberlere bakıyor; onu izledikleri rotadan artık göremez oluşları sinirlerini bozuyor. Meteoroloji uzmanları ona süper-tayfun deme konusunda anlaştılar; tüm hazırlıkları boşa çıkaran hızlı, ani şiddetlenişinden ve böylesi fırtınaların giderek sıklaştığından söz ediyorlar. Işıldayan denizin ve hilalle dolunay arasındaki, her şeyi perdahlayan, fırçalayan ve parlatan Ay'ın fotoğraflarını çekmek için gözlem kubbesine gidiyor. *Tanrı üst katta-*

ki odalarının kirişlerini[9] *sular üzerine yığıyor.* Bir keresinde Shaun'dan duyduğu, bilmem kaçıncı mezmur. Bu bazen ona doğru olabilirmiş gibi geliyor; denize ışık döken oda fikri. Yüzlerce fotoğraf çekiyor.

Karısıyla balayındayken tanıştıkları Filipinli çocuklar, balıkçının çocukları ne durumda acaba? O hızlı, dişlek gülümsemeleri, yara bere içindeki dizleri, ipeksi ciltleri, atletleri, şıpıdık terlikleri ve kirli ayak parmakları, tekdüze gevezelikleri, güzelim gözlerinin dipsiz kahverengisi, akşam yemeğine gelen ve gösterdikleri uzay giysili kişilerin fotoğraflarıyla, Armani tişörtlü, bol kaslı kahraman astronot Buzz Lightyear'la ağızlarını açık bırakan, ebeveynlerinin bilmediği (ya da görmezden gelmeyi seçtiği) şeyleri biliyormuş, gözleriyle görmüş gibi davranan bu işgalci bireylere duydukları cılız güven. Yani durum hiçbir zaman tersine dönmeyecek; bu Lightyear'la o uzun boylu, güzel kokulu, gebeliği neredeyse belli olmayan karısının geldiği evren artık hangisiyse, onu asla göremeyecekler, onlara asla geri ödeyemeyecekleri cömert, yardımsever bir lütufta bulunulmadığı sürece lüks bir tatile çıkıp bu işgalcilerin evinde, doğacak o çocukla birlikte akşam yemeğine oturamayacaklar. Ve her şeye, olanca kuşkularına rağmen hep bir kabullenme, tam bir kucak açış, taşkın bir vericilik, armağanlar: Buldukları deniz kabukları, yeşil bir beyzbol kepi (ki Lightyear'ın karısı bütün akşam başından çıkarmadı), doğduğunda bebeğe verilmek üzere eşek biçiminde, plastik bir düdük. O çocuklar şimdi nerede; güvenli bir yerdeler mi?

Günlük deneyler tamamlanınca altısı da son görevlerine, kendilerini titizce belgelemeye geçiyorlar: iştah raporları, ruh halinin denetlenmesi, nabız ölçümü, idrar numunesi alma. Uçuş cerrahının tahlil etmesi için kanlarını alıyorlar. Shaun kanla dolu flankonları saklama amacıyla santrifüje koyar-

---

9 Yazar bu mezmurda geçen ve hem ışık hem kiriş anlamına gelen "beam" sözcüğüyle bir kelime oyunu yapıyor. (ed. n.)

ken, bu devir de kapanmak üzere, diye düşünüyor. Bu güvenilir uzaygemisinin günleri artık sayılı, diyor içinden. Dünyadan dört yüz *bin* kilometre yukarıya çıkabilecekken, ne diye dört yüz kilometre yüksekteki bir yörüngeye saplanıp kalasın ki? Üstelik bu daha başlangıç. Şimdilik sadece Ay. Sonra Ay'ın çevresinde bir yerleşim üssü, derken Ay'ın üzerinde bir yerleşim üssü, orada geçirilen, süresi giderek uzayan zaman, uzun erimli uzaygemileriyle yakıt ikmali. Çok da uzak olmayan bir tarihte, sapan tekniğiyle Dünya yörüngesinden uzağa, daha da uzağa fırlatılan erkeklerle kadınlar olacak; onların şu an bulunduğu yerin çok çok ötesine, Mars'ın çağıran, yanıp sönen kırmızı işaret ışığına doğru.

Bu altı kişi ve onlardan önce buraya gelenler, her şeyi mümkün kılan deney fareleri. Onlar araştırmanın numuneleri ve nesneleri; kendini aşmanın yolunu bin bir emekle açanlar. Bir gün uzaya yaptıkları yolculuklar altı üstü bir otobüs gezintisi sayılacak, parmaklarının ucunda açılan olasılık ufukları yalnızca kendi önemsizliklerini ve faniliklerini doğrulayacak. Mikroyerçekiminde, sürekli izlenen, küçük balıklar gibi yüzüyorlar. Yetiştirdikleri, ürettikleri kalp hücreleri bir gün uzaya fırlatılan, Mars yolcusu astronotların hücrelerini yenilemekte kullanılacak. Ölmeye yazgılı kendi hücrelerini yenilemek için değil. Kan, idrar, dışkı ve tükürük örnekleri alıyor, kalp atış hızını, kan basıncını ve uyku düzenini izliyor, en küçük bir sancıyı, ağrıyı ya da alışılmadık duygulanımı belgeliyorlar. Onlar birer veri. Her şeyden önce, oldukları şey bu. Bir sonuç değil bir araçlar.

Bu düşünce, tüm çıplaklığıyla uzayın yarattığı yeise –burada olmanın yapayalnızlığı ve buradan ayrılmanın endişesi– karşı bir rahatlama sağlıyor. Aslında mesele hiçbir zaman onlar değildi, şimdi de –onların ne istediği, ne düşündüğü, neye inandığı– değil. Buraya gelişleri ve Dünya'ya dönüşleri de değil. Hepsi şu an Ay'a doğru yol alan dört astronot için; onlardan sonra gelen erkekler ve kadınlar için, bir gün yeni bir Ay istasyonunda yaşayacak erkeklerle kadınlar, uzayın

daha da derinlerine gidecek, on yıllar boyunca arkalarından gelecek erkekler ve kadınlar için. İşin aslı, onlar için bile değil, her şey sadece gelecek ve öteki dünyaların o cazip, baştan çıkarıcı çağrısı uğruna; gezegenler arası yaşam kurmak, insanlığı onu köstekleyen dünyadan koparmak ve özgür bırakmak gibi soyut, debdebeli bir hayal uğruna; boşluğun fethi için.

Buradaki altı kişi bu hayali kuruyor da olabilir kurmuyor da; bunu hayal ediyorlarsa da hiçbir önemi yok, rollerini kabullendikleri ve yerine getirdikleri sürece hiç fark etmez. Onlar da bunu her gün seve seve yapıyorlar zaten. Algı güçlerini, kavrayış güçlerini ölçüyorlar. Göğüslerini sıkan, soluk almayı zorlaştıran kayışlarla ve monitörlerle uyuyorlar. Elektronik cihazlarla beyinlerini tarıyorlar. Pamuklu kulak çubuğuyla genizlerini sıyırıyorlar. Aşırı kullanılmış damarlarından şırıngaları kendi elleriyle çekiyorlar. Hepsini seve seve yapıyorlar.

Delirten şeyler:
Unutkanlık
Sorular
Her on beş dakikada bir çalan kilise çanları
Açılmayan pencereler
Uyuyamamak
Tıkalı burun
Boru ve filtrelerdeki kıllar
Yangın alarmı tatbikatları
Güçsüzlük
Gözde sinek gibi uçuşan benekler

Rus bölümünde, masanın üstünde uçuşan bir şişme yerküre var; duvarda Urallar'ın bir resmi, kozmonot Aleksey Leonov'la Sergey Krikalev'in fotoğrafları; masa Velcro'yla alelacele tutturulmuş el aletleriyle karman çorman, boş tonbalığı konservesi içinde bir çatal, Roman'ın amatör telsiz teçhizatı. Yirmi beş yılı aşkın bir sürenin ve son sürat atılan yaklaşık

yüz elli bin yörünge turunun ardından, modül eskimeye, çatırdamaya yüz tuttu; uçuş güvenliği azaldı. Geminin dış kabuğunda bir çatlak belirdi. İnce ama kaygı verici.

Burada Batı'nın o kapitalist, ışıltılı uzay hayallerinden eser yok; hayır, gri, tamamen fayda odaklı, iriyarı bir kütle bu, sağlam mühendisliğin ve yararcı, işlevsel dehanın elinden çıkma bir tapınak. Sovyet-sonrası yıllara ait bir zaman kapsülü, miadı dolmuş bir yüzyılın son yankıları. Burayı bir yuvaya çevirme çabası var, bu bir zemin, şu bir tavan, bu taraf yukarıya bakacak deniyor; amaç aşağı, yukarı, sol, sağ kavramlarının ortadan kalktığı diğer modüllere egemen olan boşluğun uçsuz bucaksızlığına karşı koymak. Fakat sıcak, rahat bir ortam yaratma çabaları nafile; Velcro'lu duvarlarda, kilometrelerce uzunluğundaki kablolarda, tekdüze, cızırdayan ışıkta rahatlıktan, samimiyetten eser yok; sonuçta burası ne uzay çağına özgü ne de evcimen bir yer, onlara konfor sağlamayı başaramasa bile, yine de büyük bir muhabbet besledikleri bir yeraltı sığınağına benziyor daha çok.

Akşam yemeği için toplanıyorlar, altısı birden; Roman'la Anton kilerden aldıkları erzakı paylaşıyor: kuzukulağı ve borç çorbası, *rassolnik*,[10] balık buğulama, zeytin, çökelek peyniri ve kurutulmuş, lokma lokma doğranmış ekmek.

İstasyonu bir çiftlik evine benzetmeyi bu sabah mı konuştuk biz? diyor Pietro. Sanki iki dakika önceydi, aslında beş yıl önce de olabilir tabii, karar veremiyorum. Belki de nedeni tayfundur, diyor. Onun altımızda eski çağlardan kalma bir yaratık gibi, paldır küldür ilerleyiş biçimi.

Gözlem penceresine yakın olan Anton içgüdüsel olarak dışarıya bakıyor, ama görülecek bir tayfun yok. Nerede olduklarını bilmiyor, her yer okyanus, bir de mavi ve gümüşi bir gece. Sancak tarafında iğne başı gibi bir ışık seçince, Taz-

10 Salatalık turşusu, şehriye, domuz ve sığır böbreklerinden yapılan geleneksel Rus çorbası. (ed. n.)

manya olduğu sonucuna varıyor ve ne kadar güneye indiklerini anlıyor. Geminin robot kolunun silueti, görüş alanını verevine kesiyor.

Nell kocasının son ikmal gemisiyle gönderdiği bir paket çikolata kaplı bal peteği getiriyor; fena halde sert, kaşıkla değil katır kutur ısırarak yiyebileceği bir şey çekiyordu canı; kocası da bunlardan üç paket gönderdi, Nell onları küçük parçalara bölerek, lokma lokma yiyor, yine de hızla tükeniyor olmalarının acısı, yerken aldığı zevke neredeyse baskın çıkıyor. Son paketi mürettebata bölüştürüyor; benim bu pespaye istifçiliğim hiç hoş değil, diye düşünüyor. Özledikleri şeylerden söz ediyorlar: halka şeklinde taze şekerli çörekler, taze çırpılmış krema, fırında patates. Çocukken yedikleri tatlılar.

Çocukken *dagashiya* dediğimiz şekerci dükkânına gidişimi öyle iyi anımsıyorum ki, diyor Chie. Okuldan çıkınca hep birlikte giderdik, bambaşka bir dünyaydı sanki – içeriye girince, üzeri şekerleme dolu kocaman bir tezgâh görürdün, tavandan, duvarlardan şekerler sarkardı, hele o koku – o baygın, şekerli nefis koku. Fazla uzun kalırsan kokudan bayılabilirdin. İçeriye girer, bir karışım isterdin. Biraz limonlu, pirinç kaplı *bontan ame*, biraz şekerli pirinç patlağı *ninjin*, biraz da sigara şekeri.

Genellikle on penilik karışım alırdık, diyor Nell. Dikkatli seçersen emebileceğin şekerlerden alabilir ve bütün gün emip durardın.

Korovka, diyor rüyasını hatırlayan Anton. Roman onu yankılıyor: *Korovka.*

Senin evdeyken yediğimiz tatlı mı o? diye soruyor Pietro, Roman'a. Karın kahvenin yanında getirmişti.

Roman başını sallayarak doğruluyor; *Korovka.*

Ah, hani şu yoğunlaştırılmış sütlü şekerlemeler, diyor Shaun.

Bayılmıştım onlara, diyor Pietro, yemeğin en güzel kısmıydı. Karının aşçılığına laf ettiğimden değil, Roman.

Roman'ın karısının aşçılığına *doğrudan* laf etmek bu, diyor Nell.

Tam şantajlık malzeme, diyor Chie alçak sesle.

Rusya yoğunlaştırılmış süte gereğinden fazla düşkün değil mi sizce de? diyor Shaun; çoktan kalkıp uçmaya başladı bile, hoşlandığı şeyi yapıp tepelerinde süzülüyor, arka dişlerine yapışan bal peteğini temizliyor.

Amerika'da sizin sorununuz da, diyor Roman, yiyeceklere yeterince yoğun süt koymamanız. İşin aslı dünyanın geri kalanında da aynı sorun var.

Pietro buzdolabına doğru süzülürken öne doğru, düzgün bir perende atıyor. Ben çocukken Galatine vardı, diyor, küçük, mükemmel, sütlü şekerler.

Cebinden çıkardığı kâğıt mendille ağzını silen Chie, Japonya'da neredeyse hiç *dagashiya* kalmadı, diyor. Kalanlar da adeta birer müzeye döndü. Artık her yer mini marketlerle dolu.

Nell bir parça bal peteğini bir avcundan ötekine hızla geçiriyor, peteğin badminton topu gibi sağa sola kayışını izliyor; Anton buğulama balığın sonunu çatalıyla sıyırıyor, öyle özenli ve ciddi ki o kapta diğerlerinin göremediği bir derinlik ya da çetrefillik var sanırsınız. Hâlâ tepelerinde dolanan Shaun şimdi suyun yüzeyindeymiş gibi sırtüstü yüzüyor, son zamanlarda bir çocuğun elleri gibi, pazen kumaşlar gibi yumuşamış ellerine bakıyor.

Uzaygemisi bir şeyden, hiç kuşkusuz bir uzay atığından kaçınmak için rotasını değiştirirken, onları hafifçe geri itiyor, bunu hiçbiri doğru dürüst hissetmedi bile; iticilerin bir anlık tazyikiyle yavaşça kıça doğru yuvarlanıyorlar.

Chie birdenbire, Ailem cenazeyi ben dönene dek beklet-meyi önerdi, diyor; ama ben kabul etmedim, dolayısıyla tören yarın.

Daha sonra, küller deniz kıyısındaki Şikoku bahçesine serpilirken orada olacağım, diyor. Sonra ekliyor: Sürekli evi düşünüyorum. Annemi, babamı, bahçedeki hallerini.

Shaun duvardaki peçetelikten bir kâğıt peçete alıyor, ağlamadığı halde ona uzatıyor. Chie peçeteyi alırken mesafeli, onu adamın uzattığının farkında değil sanki. *Ev* sözcüğü gelip aralarına yerleşiyor. Chie yemek çubuklarına dizdiği zeytinleri yeniden torbaya döküyor. Sonra çubukları masaya sabitliyor ve annesiyle bir anısından, Şikoku'daki bir dağa tırmanışlarından söz etmeye başlıyor. Dağın heybetini kollarını açarak gösteriyor, hâlâ sıkı sıkı tuttuğu peçete de sallanan bir bayrak oluyor. Annesinin o deli gibi esen rüzgârda zirveye nasıl ondan önce ulaştığını, kollarını heyecanla havaya kaldırıp ona seslendiğini anlatıyor: *Chie-chan! Chie-chan! Buradayım, zirvedeyim!* Bir yetişkin olarak, annesine dair en mutlu anısı bu; annesi o an öyle güçlü ve sevinç dolu ki. Kendimi onun yanında en güvende ve en çok sevilir hissettiğim andı, diyor Chie. *Chie-chan! Zirvedeyim!* diye bağırdığında. Şimdi o anı düşünmeden duramıyorum.

Susunca, peçeteyi cebine sokuyor. Ne burada geçirdikleri aylar boyunca ne de ondan önceki eğitim yıllarında kendisi hakkında bu kadar uzun konuştuğu oldu. Her biri az çok münzevi ve içedönük, ama o hepsinden fazla. Anton birden ağladığını fark ediyor, gözyaşları dört damla halinde gözlerinden fırlayıp uçuyor, o ve Chie damlaları avuçlarıyla yakalıyor. Burada tek damla sıvı bile kaybedilemez, bu konuda çok titizler.

Beni duyuyor musun? diyor Roman.
Duyuyorum, diyor ses.
Çok iyi. Ben Roman.
Selam, Roman. Ben de Therese.
Therese, diyor adam. Ben bir Rus kozmonotum.
Vay! İngilizcen nasıl? Benim Rusçam iyi değil.
Dert etme. Kimsenin Rusçası iyi değildir.
Vancouver'ın hemen dışındayım.
Harika, Vancouver'a gitmiştim, uzun zaman önce.
Eh, ben uzaya hiç çıkmadım.

Tahmin etmiştim.

Çıkmak da istemezdim zaten, anlıyor musun?

Yörüngede bu noktadan uzaklaşmamıza, dolayısıyla sinyalin kaybolmasına altı yedi dakika kaldı, belki sormak istediğin bir şey vardır?

Şey, Roman, galiba var.

Bekliyorum.

Hiç şeye – beyhudelik duygusuna kapılıyor musun? Hüsrana?

Hüsrana mı?

Evet. Kapıldığın oluyor mu?

Bu sözcüğü bilmiyorum, ne anlama geliyor?

Ne anlama mı geliyor? Yani kendine, bütün bunların amacı ne, diye soruyor musun?

Uzayda olmanın mı?

Evet. Hiç aklına takılıyor mu? Bazen uzayda yatağa girince, neden? diye düşünüyor musun? Merak etmiyor musun? Ya da uzayda dişlerini fırçalarken. Bir keresinde uzun mesafe uçan bir uçakta, tuvalette dişlerimi fırçalıyordum, camdan dışarıya baktım ve ansızın, dişlerimin ne önemi var? diye düşündüm. Olumsuz bir şekilde değil, yalnızca kolumu kanadımı kırıveren bir meraktı duyduğum; benim, dişlerimi fırçalamamın ne anlamı var? Bir anda öylece kalakaldım. Beni anlayabiliyor musun? Çok mu hızlı konuşuyorum?

Anlıyorum.

Şimdi de bazı geceler yatağa girince aynı duyguya kapılıyorum. Battaniyeyi üzerime çekerken aklıma uçaktaki o an geliyor ve soluğum kesiliyor. Omuzlarım düşüyor, derin bir hüsran duyuyorum. Kederleniyorum. Ama nedenini bilmiyorum.

Hüsrana uğramak. Belki de, bunalıma girmek anlamına geliyordur?

Daha çok, hayal kırıklığına uğramak. Şevksizlik. Evet, olanca şevkini yitirmek.

Benim de böyle hissedip hissetmediğimi mi öğrenmek istiyorsun?

Çünkü orada uyuduğunuz yerin fotoğraflarını gördüm, küçük bir telefon kulübesinde sarkan uyku tulumları falan, görüntü öyle iticiydi ki. Çok – absürddü, kusuruma bakmazsan. Ve merak ettim; onca emekten, çabadan sonra –çünkü bunun büyük çaba gerektirdiğini biliyorum– orada uyanıp etrafına, o uyku tulumlarına bakınca, bu mu yani? diye düşünmüyor musun? Sana bütün hayallerin suya düşmüş gibi gelmiyor mu? Ne demek istediğimi anlıyorsun, değil mi?

Absürd, ha?

Seni kırdım.

Yo, yo. Düşünüyorum.

Özür dilerim.

Bak sana ne diyeceğim, Therese, şu uyku tulumları hakkında. Doğru, asılılar, sarkıyorlar, çoğumuz onları kayışlarla duvara sabitlemiyoruz bile, içine girip etrafta uçuşuyoruz, böylesi çok daha rahat. Ama buradaki ilk gecemde, uyuyacağım torbayı ilk gördüğümde, yani ilk bakışta –neydi o sözcük?– hah, hüsrana uğramışımdır tabii, bu şimdi aylarca benim yatağım mı olacak, diyorsun, ama sonra başka bir şey görüyor ve gülümsüyorsun. Torbanın aslında asılı olmadığını gördüm, bir yerden sarkıyor değildi, anlıyor musun – bunu sağlayacak yerçekimi yok ki, onun, nasıl derler, işte onun ağırlaşmasını sağlayacak ya da...

Cansız ya da gevşek.

İşte bu. Tulum şişiyor, *kabarıyor*; bir geminin mükemmel rüzgârı alan yelkeni gibi, sadece bir parça kabarıyor. İşte o zaman, yörüngede kaldığın sürece her şeyin yolunda gideceğini, bir kez olsun hüsrana uğramayacağını anlıyorsun. Evini özleyebilirsin, yorgunluktan bitap düşebilirsin, kendini kafese kapatılmış bir hayvan gibi hissedebilirsin, yalnızlık çekebilirsin, ama asla, asla hüsrana kapılmazsın.

O zaman hevesini kaybetmiyor, tam tersine daha da hevesleniyorsun yani? Sana her şey canlıymış, diriymiş gibi geliyor? Uyku tulumun dahi canlıymış gibi.

Sanırım – evet, tastamam böyle.

Seni iyi duyamaz oldum.

Ya?

Keşke gece olsaydı, yukarıya bakar, tam tepemden geçen ışığını görürdüm.

Her halükârda geçiyoruz.

Kocam öldü, bu onun telsizi.

Üzüldüm, Therese. Sinyali kaybediyoruz.

Yazın öldü.

Üzgünüm, Therese–

Alo? Orada mısın? Alo?

Aşkım, seni özledim, diye yazıyor Shaun.

Nedimeler kartpostalının arkasında karısının elyazısı var, onun sol elle, geriye yatık, iyice sıkışık yazı tarzı bu; harfler köşeli ve erkeksi. Şu *özlemek* sözcüğü. Öte yandan, ona bugün eve dönüş izni verilse, kesinlikle kabul etmez; aylar sonra dönüş zamanı geldiğinde de, canı bunu hiç istemeyecek. Bu bir sarhoşluk: Uzayın yükseklik bulantısıyla, sıla özlemiyle dolu uyuşturucusu. Aynı anda hem burada olmamak hem de hep burada olmak arzusu, dinmek bilmez bir özlemin, açlığın yüreği dibine kadar kazıyıp boşaltması; bunun boşlukla hiçbir ilgisi yok, daha çok Shaun'un doldurulmaya ne kadar müsait olduğu bilgisiyle ilintili. Buna yörüngedeki görüntüler yol açıyor; gördüklerin, sana, kişiliğine özgü olmayan bütün bunlar seni bir rüzgârın şişirdiği, dalgalanan bir uçurtmaya dönüştürüyor, sana bir biçim ve azamet veriyor.

Bırakıyor kartpostal bilgisayarının üstünde, havada süzülsün; o da ağır bir koreografiyle dönüp duruyor. Elektronik posta kutusunda bir gazeteden gelen, yaklaşan Ay inişine dair, yanıtlaması gereken bir soru var; aynı soru bir öğrenciye, bir ressama, bir yazara, bir biyoloğa, bir taksi sürücüsüne, bir hemşire, bir finansçı, bir mucit, bir sinemacı ve bir astronota, yani ona yöneltilmiş: *Uzay yolculuğunun bu yeni dönemiyle, insanlığın geleceğini nasıl yazıyoruz?*

İnsanlığın geleceği. Shaun'un bu konuda herhangi bir fikri var mı? Ona kalırsa taksi sürücüsünün ondan çok daha iyi bir fikri vardır. Yıllar içinde, zihnini yonta yonta tek, ufacık bir noktaya indirgediğini hissediyor; o noktadayken, sonraki birkaç dakikayı mutlak bir berraklıkla görüyor ve çok iyi öğrendiği üzere, daha fazlasını düşünmüyor.

Dört kişiyle ve çok az yiyecekle bir mağara sisteminin derinliğinde bir hafta geçirince, kuşatılmışlığa ne kadar dayanabileceğini görmek amacıyla, senin boyutlarından pek de büyük olmayan incecik yarıklarda saatlerce sürününce, en sağlam, metanetli insanların bile geçirdiği panik ataklara tanık olunca, bırak haklı olarak *gelecek* denebilecek şeyi, önündeki yarım saatten sonrasını bile düşünmemeyi öğreniyorsun. Uzay giysinin içine girip hareket etmenin güçlüğüne, o acı verici sürtünmeye, bazen saatlerce süren, kaşıyamadığın kaşıntılara, bağlantısızlığa, içinden çıkamadığın bir şeye diri diri gömüldüğün, bir tabutta olduğun hissine alışmaya çalıştığında, sadece alacağın bir sonraki nefesi düşünebiliyorsun ki o da çok fazla oksijen kullanmamak için sığ bir soluk olmalı, ama aşırı sığ da olmamalı; zaten o an asıl derdin bir sonraki değil, sadece bu nefes. Ay'ı ya da Mars'ın pembeye çalan rengini görünce, insanlığın geleceğini falan düşünmüyorsun, sadece –tabii eğer herhangi bir şey düşünebilecek haldeysen– senin ya da tanıdığın birinin lojistik olasılıklar dahilinde, oralara gitme şansının olup olmadığını düşünüyorsun. Kendi bencil, saplantılı, küstah insanlığını, fırlatma rampasına ulaşmak için nasıl binlerce kişiyi dirsekleyip geçtiğini düşünüyorsun; yoluna çıkan her şeyi yakıp geçen o kararlılığının, kendi kaderini tayin etme arzunun ve inancının itkisi dışında diğerlerine üstün gelmeni başka ne sağlamış olabilir ki?

Uzay yolculuğunun bu yeni dönemiyle, insanlığın geleceğini nasıl yazıyoruz?

İnsanlığın geleceği yazıldı bile, diyor içinden.

Uzay keşifleri tarihinde böylesine heyecan verici ve can alıcı öneme sahip bir dönem daha olmamıştır belki de, diye yazmaya başlıyor.

Pietro'nun yanından uçarak geçtiğini, karşı taraftaki kendi bölümüne girmeye hazırlandığını görünce, Pietro, diyor, uzay yolculuğunun bu yeni dönemiyle, insanlığın geleceğini nasıl yazıyoruz?

Pervanelerin gürültüsünün tam ortasındaki Pietro gözlerini kısıyor, daha iyi duymak için ellerini kulaklarının arkasına koyuyor.

Shaun biraz daha yüksek sesle yineliyor: Uzay yolculuğunun bu yeni dönemiyle, insanlığın geleceğini nasıl yazıyoruz?

İnsanlığın geleceği mi? diyor Pietro.

Evet. Nasıl yazıyoruz onu?

Milyarderlerin altın kaplama dolmakalemleriyle sanırım.

Shaun sırıtıyor.

Birinden kartpostal mı aldın? diye takılıyor Pietro, Shaun'un kapısına gelip, sağa sola savrulan *Nedimeler*'i başıyla işaret ederken.

Karımdan, on beş yıl önce, diyor Shaun.

Pietro başını tamam dercesine sallıyor, Shaun kartı parmaklarının ucuyla yakalayıp ona uzatıyor.

Arkasını oku, diyor.

Okumasam –

Yo, yo, buyur.

Resmin konusu ne? diye yazmış karısı kartın arkasına. *Burada kim kime bakıyor? Ressam kralla kraliçeye; kralla kraliçe aynadaki kendilerine; resme bakan aynadaki kralla kraliçeye; resme bakan ressama; ressam resme bakana; resme bakan prensese, resme bakan nedimelere? Aynalar labirentine, yani insan yaşamına hoş geldin.*

Karın böyle eften püften gevezeliklere çok mu düşkündür? diye soruyor Pietro.

Shaun yanıtlıyor: Hem de nasıl, ara vermeksizin.

Pietro gözlerini bir süre resme dikiyor, biraz daha bakıyor, sonra, Köpek, diyor.

Efendim?

Karının sorusunun yanıtı; resmin ana konusu köpek.

Bunun üzerine Shaun ön plandaki köpeğe bakıyor – Pietro kartpostalı geri verdi, uzanıp Shaun'un omzunun kemikli kubbesini sıktıktan sonra havada pike yaparak uzaklaştı. Shaun köpeğe hiç alıcı gözle bakmamıştı, şimdiyse başka hiçbir şeye bakamıyor. Köpeğin gözleri kapalı. Tamamen bakmaya ve görmeye odaklı bir resimde, herhangi bir yere bakmayan tek canlı o; ne bir yere ne de birine bakıyor. Shaun köpeğin ne kadar iri ve alımlı olduğunu fark ediyor, ne kadar belirgin, dikkat çekici olduğunu – her ne kadar uyukluyorsa da, öyle kendini bırakmış, salmış bir hali yok. Pençelerini öne uzatmış, başı dik ve mağrur.

Böylesine iyi düzenlenmiş ve simgesel bir sahnede, bu tesadüfi olamaz, diye düşünüyor ve ansızın Pietro'nun haklı olduğunu anlıyor; o resmi anladı ya da yorumu, Shaun'un daha önce gördüğünden tamamen farklı bir resim görmesine neden oldu. O şimdi bir ressam, bir prenses, bir cüce ya da bir hükümdar görmüyor, bir köpeğin portresini görüyor. İnsanların acayipliği, gülünç, tuhaf manşetleri, farbalaları, ipekleri ve kasım kasım kasılışlarıyla, aynalar, keskin köşeler ve bakış açılarıyla kuşatılmış bir hayvan; baştan beri hayvan olmamaya çalışan bu insanlar; buysa, şimdi bakınca, öyle gülünç ki. Resimde azıcık bile gülünç olmayan ya da boş kibirler kalıbına sıkışıp kalmamış tek canlı, bu köpek. Tablodaki, muğlakça da olsa özgür denebilecek tek şey.

11. dönüş

Her şey, her şey dönüyor ve geçip gidiyor.

Shaun böyle düşünüp kartı yeniden poşetine sokarken, içinden karşısındaki soruya gülmek geliyor. *İnsanlığın geleceğini nasıl yazıyoruz?* Hiçbir şey yazdığımız yok, o bizi yazıyor. Biz rüzgârda savrulan yapraklarız. Rüzgâr olduğumuzu sanıyoruz, oysa sadece yaprağız. Buysa tuhaf değil mi, insanlar olarak kapasitemiz dahilinde yaptığımız her şey özümüzü, yani hayvanı iyice ortaya çıkarmaktan başka bir işe yaramıyor. Öylesine özgüvensiz bir türüz ki durmamacasına kendimizi inceliyor ve bizi farklı kılan şeyi saptamaya çalışıyoruz. Biz uzayı keşfe çıkan ve geleceği değiştiren, muhteşem, becerikli, meraklı varlıklarız, oysa gerçekte insanoğlunun öteki hayvanlara kıyasla becerebildiği tek şey, hiç yoktan ateş yakabilmek. Göründüğü kadarıyla tek başarısı da bu – tamam, bunun her şeyi değiştirdiği söylenebilir elbette, ama yine de hepsi bu kadar. İki taşı birkaç kez birbirine sürtüp diğer her şeyin önüne geçtik, hepsi bu. Bizi izleyip öğrenseydiler aynısını şempanzeler de yapabilirdi, sonra bir de bakmışız ateşin etrafında toplanıyor, daha soğuk iklimlere göç ediyor, kendi yiyeceklerini pişiriyorlar; buna ne dersiniz?

Ay astronotları için, yas tutan Chie için ve tayfunun izlediği yolun üzerindekiler için bir dua okuyor. Aklına Laos'ta, tabiatı koruma alanında geçirdiği günlerden bir anı geliyor: Uzun kollu, kuyruksuz Asya maymunlarının yaptığı, bölgelerini koruma amaçlı sabah düeti; ormanda, gümrah bitki örtüsünde yankılanan, akla kazınan, ilmeklenen şarkı. Şimdi gemideki altı kişilik ekiplerini ve Ay yolundaki astronotları

düşününce, o içe işleyen şarkıyı duyuyor – uzaya gelerek bizim yaptığımız da bu işte, bölgemizi genişleterek tür olarak kendimizi öne sürmek. Uzay elimizde kalan son bakir, el değmemiş bölge. Tüm tehlikeleri göze alarak girdiğimiz güneş sistemi şu an yeni keşif alanı; Dünya dahilinde sınırların tamamı keşfedildi ve yağmalandı çünkü. Aslında insanın uzayı araştırmak için harcadığı muazzam çabanın özü bu, diye düşünüyor; bir hayvan göçü, bir hayatta kalma teşebbüsü. Boşluğa yollanmış, tekrarlanan bir şarkı, hayvanın bölgesini koruma şarkısı.

Gözlerini kapayınca maymunun çağrısını duyabiliyor; boğuk ve yankılı. Resimdeki köpeğin o kendine özgü, her şeyden bağımsız vakarını görebiliyor. Elini bir atın ılık boynuna koyduğunu hayal ediyor, hayatında hiçbir ata dokunmamış olsa da, o pürüzsüz, kaygan postu hissedebiliyor. Arka bahçesindeki ağaçların arasından ok gibi fırlayan alakarga. Hızla kaçıp saklanan bir örümcek. Suyun altındaki turnabalığının gölgesi. Yavrusunu ağzında taşıyan bir sivrifare. Gerekenden de yükseğe sıçrayan bir yabantavşanı. Yıldızlara bakarak yönünü bulan bir bokböceği.

Yeryüzünden herhangi bir canlıyı seç, onun öyküsü Dünya'nın da öyküsüdür, diye düşünüyor ansızın. O tek bir yaratık sana her şeyi anlatabilir. Dünya'nın tüm tarihini, Dünya'nın muhtemel geleceğinin tamamını.

Chie her zaman yaptığı gibi bu akşam da fareleri kontrole gidince, monitörde bir mucizenin gerçekleşmiş olduğunu görüyor – fareler daireler çizerek uçuyor. Bir haftalarını aldı, ama kafes tellerinden uzak durdular, uzaydaki bacaklarını tanıdılar ve mikroyerçekimiyle uzlaşmayı öğrendiler. Şimdi –sevinçten mi yoksa cinnetten mi?– ayakkabı kutusu büyüklüğündeki modüllerinde minik uçan halılar misali fır dönüyorlar. Sevinçten, kesinlikle. Evet, sevince benziyor. Gidip, hiç gerekmediği halde onları modüllerinden çıkarıyor; sırf avcunda tutmak için.

Aynı anda mutlak, dört başı mamur bir kederin ilk kez var gücüyle üzerine çullandığını hissediyor. Bıçak darbesi ya da yumruk değil, sinsi ve boğucu bir şey; parmaklıkları kavrıyor, soluk almaya çalışıyor. Uzaygemisinin içi vızıldayan bir makine, Chie bir saat mekanizmasının içinde yaşıyor, zaman kemiklerini öğüterek ilerliyor; annesi karşısında, mavi beyaz çizgili bluzu, mazbut, evaze eteği ve yürüyüş botlarıyla o dağın tepesinde; ayağındaki botlar ona aynı anda farklı yaşlardaymış izlenimi veriyor; o tatlı, boğuk sesiyle seslenen bir kız çocuğu, genç bir anne, yaşını başını almış bir kadın.

Chie tutamakları bırakıyor, dertop oluyor. Bir süre bu şekilde havada asılı kalıyor. Annesinin cenazesi, başka gün yokmuş gibi, Ay'a iniş gününe denk gelecek. Tuttuğu soluğu tamamen salıyor. Garip bir ses çıkarmış olabilir, ama modülün gürültüsü öyle güçlü, öyle baskın ki, bunu bilemiyor. Havada süzülme konusunda uzmanlaşınca, hiç devrilmeden, sağa sola yatmadan, büyük bir sükûnetle uçabiliyorsun. O da öyle yapıyor. Dizlerini çenesine çekip modülün bir ucundan ötekine ağır ağır kayıyor, ta ki kapağa yumuşakça toslayana dek. Sonra geriye doğru sekip modülün merkezine dönüyor.

Dışarıda gece Atlantik'in ortasına ölüm karası bir kanat düşürüyor ve gezegen kayıplara karışıyor.

Bazen yapılacak tek şey, bacaklarını göğsüne çekmek ve havada takla atmakmış gibi geliyor sana. Shaun kendi bölmesinin önündeki üç metreküplük boşlukta. Nell'le Pietro laboratuvarda, izleyecekleri filmi ayarlıyorlar. Roman'la Anton Rus bölümünde poker oynamakta, kartlara ağırlık yapan mıknatıs diskleri fiş yerine kullanıyorlar. Chie farelerin hâlâ uçup durduğu deney bölmesinde. Kollarını iki yana açıyor, yel değirmeni gibi çırparak kendini baş aşağı döndürüyor.

Ardına kadar açık kollarla, öne ve geriye perende atmak sana, ağırlığından kurtulduğun o anın mucizesini hatırlatıyor; buraya ilk geldiğinde yerçekimsizliğin seni nasıl şaşkına çevirdiğini anımsa, çünkü bedenin inatla hangi tarafın yuka-

rısı olduğuna karar vermek istiyor ama hiçbir şey ona ipucu vermiyordu. Vücudun direnmek, karşı koymak için yanıp tutuşuyordu, ama direnecek, karşı koyacak hiçbir şey yoktu.

Buraya ilk ulaştıklarında saatlerce, günlerce uzay tutmasıyla boğuştular. Bir şeylere çarpıp durdular. Havada gezinirken çok hızlı ya da çok ani hareket ediyorlardı; mide bulantısı onları yatakhanede kalmaya ve beyinlerini yatar konumda olduklarına ikna etmek için gözbağı takmaya zorladı. Neyse ki bedenleri değişimi görece kısa bir sürede kabullendi, bu kabulleniş onlara bir tür ateşkes gibi geldi. Havada perende atma cesaretini buldular. Derken zihinleri de ayak uydurdu, anlamaya başladılar – pencerenin önünde, havada oyalandılar, Dünya'nın gündüz ya da gece manzarasına bakarken taze bir idrak dalgasıyla, hep düşüşte olduklarını anımsadılar. Ağırlıktan kurtulmalarının nedeni yerçekiminin yokluğu değil –burada, Dünya'ya bunca yakınken bolca yerçekimi var– sürekli bir serbest düşüş halinde olmalarıydı. Uçmuyor, düşüyorlardı. Saatte yirmi sekiz bin kilometre hızla düşüyorlardı. Asla çarpmadan, çakılmadan elbette; daha önce sadece kuramsal olan şeyi şimdi kendi gözleriyle görebiliyorlardı: Dünya, son sürat ilerleyen, salt yerçekimi sayesinde serbest düşüşünü sürdüren uzaygemisinden, onun yolculuk hızına tam tamına eşit bir hızla, dönerek uzaklaşıyordu, böylece ikisi asla çarpışmayacaktı. Bir kedi fare oyunu. Geminin içindeler; dalış yapan bir lunapark treninde hissettiğin o anlık ağırlıksızlık duygusu onların normali. Kesintisiz bir düşüş halinde çalışıyor, koşuyor, uyuyor ve yiyip içiyorlar.

İçeride ters ve düz taklalar atıyorlar, çünkü bazen, yeryüzünün etrafında sürekli düşer, daima düşerken yapılacak tek şey bu.

12. dönüş

Dünyaya dönerken bedenleri uzaylılar tarafından ele geçirilen iki kozmonot hakkındaki Rus filminin karşısında, havada yüzüyorlar. Bir paket naneşekerini elden ele geçiriyorlar. Ama film biterken altısı birden havada asılı; kollar dümdüz ileriye uzatılmış, kafalar aşağı yukarı sallanıyor; uyurken öyle huzurlu görünüyorlar ki.

Pietro belli belirsiz gülümsüyor, saçları bir oğlan çocuğununki kadar gür, yüzünde yine o her daim umutlu ifade. Nell'in yanakları kızarmış, naneşekerinin son lezzetini de soğurmaya çalışır gibi büzmüş dudaklarını. Roman'ın kalın kaşları kesinlikle rahatsız edilmemesi gereken derin, maksatlı bir hoşnutluk ifadesi veriyor yüzüne. Shaun nedense bir köşeye fırlatılmış gibi görünüyor, kolları diğerlerinden daha açık, kafası geriye yatık. Chie adeta kırıldı kırılacak bileklerinden sarkan elleri, tetikteymişçesine çırpınan gözkapakları, her zamanki gibi başının üstünde dimdik sürüklenen atkuyruğuyla uykuda, ama tuhaf bir biçimde, sıçrayıp kalkmaya, ansızın saldırmaya hazırmış gibi bir hali de var. Anton – Anton halinden memnun gibi, az önce çocuklarına çok istedikleri bir şeyi armağan etti sanki; eli havada yüzüyor, yumruğu yarı sıkılı, başparmağının dibindeki kas seğiriyor.

Filmin en heyecanlı yerinde müzik giderek yükseliyor, doruğa ulaşıyor, şiddetli, gümbür gümbür bir müzik – ama burada gürültü patırtıya öylesine alıştılar ki. Hiçbiri uyanmıyor.

13. dönüş

Evrenin ve yaşamın kozmik takviminde, Büyük Patlama yaklaşık on dört milyar yıl önce, 1 Ocak'ta gerçekleşti, aşırı yüklü, evren-yoğun bir enerji zerreciği ışıktan da hızlı bir süratle, bin trilyon santigrat derecede patladı, içine patlayacağı boşluğu kendisi yaratan bir infilaktı, çünkü ortada bir boşluk, bir uzay yoktu, herhangi bir şey, hiçbir şey yoktu; ocak ayının sonlarına doğru ilk gezegenler doğdu, hemen hemen bir ay içinde, bir milyar yıldır kozmik bir kargaşayla devinip duran atomlar patlayan bomba ışıltılarıyla, şimdi yıldız dediğimiz hidrojen ve helyum fırınlarında toplaşmaya, kümeleşmeye başladılar, yıldızlar da kümeleşip galaksileri oluşturdular, ta ki iki milyar yıl sonra, Mart'ın on altısında bu galaksilerden biri, yani Samanyolu oluşana dek, bunu izleyen altı milyar yıllık rutin bir karmaşanın, hengâmenin ardından, ağustos sonunda, muhtemelen bir süpernovadan yayılan şok dalgası yavaşça dönmekte olan güneş bulutsusunun çökmesine neden oldu –kim bilir?– ama her halükârda çöktü ve onun yoğuşuk merkezinde Güneş dediğimiz yıldız, onun çevresinde de bir gezegenler diski oluştu; kümeleşen savrulan toslaşan çarpışan kozmik bir Vahşi Batı, etrafa kurşun yerine kaya ve gaz sıkıyor, pervasız, gözü kara bir madde ve kütleçekimi savaşı veriyordu ve bunların hepsi ağustosta oldu.

Dört gün sonra Dünya ortaya çıktı, bundan bir gün sonra da Ay.

Dört milyar yıl önce (yani kimilerine göre) 14 Eylül'de yaşam denebilecek şey başladı, bir düşüncesizlik anında kendilerini var eden, sebebiyet verecekleri muazzam belanın far-

kında olmayan cesur, küçük, tekhücreli şeylerdi bunlar; iki hafta sonra, 30 Eylül'de bu bakterilerin bazısı kızılötesi ışınları özümsemeyi ve sülfat üretmeyi öğrendi, bir ay sonra da olağanüstü bir beceriyle, görünen ışığı soğurup oksijeni, yani solunabilir, yaşanabilir havamızı üretmeyi başardılar; gerçi Dünya daha çok uzun bir süre ciğersiz kalacaktı elbette. Derken, 5 Aralık'ta çokhücreli yaşam başladı, önce kırmızı, sonra kahverengi, sonunda da yeşil suyosunları güneşin vurduğu sığlıklarda sınırsız renkte ışıklar saçarak üredi, 20 Aralık'ta ise bitkiler karaya ulaşmanın yolunu buldu, sapsız, köksüz ama yine de var olabilen kızılyapraklar ve karayosunları; onların hemen peşinden, yalnızca binlerce yıl sonra da damarlı bitkiler, otlar, eğreltiotları, kaktüsler, ağaçlar oluştu; yeryüzünün yekpare toprağı şimdi yılankavi, kıvrım kıvrım köklerle dallanıp budaklanmıştı; yağmalanan nem, bulutlarla kısa sürede telafi edildi, büyüme, çürüme ve yeniden büyüme döngüsü başladı, bunu suya ve ışığa erişmek, yükselmek, genişlemek, daha da yeşermek ve renklenmek için hırslı, rekabetçi bir ön alma, dirsek atarak öne geçme mücadelesi izledi.

0.23 milyar yıl önce, İsa henüz doğmamış olsa da Noel günü dinozorlar boy gösterdi, kitlesel yokoluş onları yeryüzünden silmeden ya da en azından karadan başka yerde yaşayamayanları, ağırkanlıları, koşucuları ve ağaç yiyicileri yok etmeden önce, beş günlük zaferlerinin tadını çıkardılar; onlardan boşalan mevkie ilan açıldı: *Aranıyor – karada meskûn yaşam formları, boşa zaman harcamayan, üretken canlılar başvurabilir*; eh, Yılbaşı Günü daha öğle olmadan en fırsatçı ve kurnaz biçimine evrilmiş kıvrak zekâlı memelilerden başka ilana başvuracak kim vardı ki; ilk ateşi yakan, taşa boyun eğdiren, demiri eriten, toprağı belleyen, tanrılara tapan, zamanı tanımlayan, gemileri yüzdüren, ayağına ayakkabı geçiren, hububat ticareti yapan, yeni topraklar keşfeden, sistemler kuran, müziği dokuyan, şarkı söyleyen, boyayı karıştıran, kitapları ciltleyen, sayıları parçalayan, ok fırlatan, atomları gözlemleyen, vücutları süsleyen, ilaçları hapur hupur yutan, saçları

ayıran, kafaları kaşıyan, akıl sahibi olan, akılları kaybeden, her şeye saldıran, her şeyi yağmalayan, ölümle tartışan, aşırıya bayılan, aşka âşık, aşktan serseme dönen, sevgi yoksunu, sevginin yokluğunu çeken, sevgi özlemiyle yanıp tutuşan, özleme âşık şu iki ayaklı şey, insanoğlu. Buddha gece yarısına altı saniye kala göründü, yarım saniye sonra Hindu tanrıları, bir yarım saniye sonra İsa, bir buçuk saniye sonra da Allah.

Kozmik yılın sona erdiği saniyeye sanayileşme, faşizm, içten yanmalı motor, Augusto Pinochet, Nikola Tesla, Frida Kahlo, Malala Yousafzai, Alexander Hamilton, Viv Richards, Lucky Luciano, Ada Lovelace yetişti,

Kitlesel fonlama, atom parçalama, Plüton, gerçeküstücülük,

plastik, Einstein,

FloJo, Oturan Boğa, Beatrix Potter, Indira Gandhi, Niels Bohr, Clamity Jane, Bob Dylan, Rasgele Erişimli Bellek, Amerikan futbolu, çakıltaşlı harç, arkadaşlıktan çıkarma, Rus-Japon Savaşı, Coco Chanel,

antibiyotikler, Burç Halife gökdeleni, Billie Holiday, Golda Meir, Igor Stravinsky, pizza,

termoslar, Küba Füze Krizi,

otuz yaz ve yirmi dört kış olimpiyat oyunu,

Katsuşika Hokusai, Beşar Esad, Lady Gaga, Erik Satie, Muhammed Ali, derin devlet, dünya savaşları.

uçmak,

sanal gerçeklik, çelik, transistorlar,

Kosova, poşet çaylar, W. B. Yeats,

karanlık madde, kot pantolonlar, menkul kıymetler borsası, Arap Baharı,

Virginia Woolf, Alberto Giacometti,

Usain Bolt, Johnny Cash,

doğum kontrolü,

donmuş gıdalar,

yaylı şilteler, Higgs bozonu,

sinema,

satranç.

Saat gece yarısını vurunca evren sona ermiyor elbette. Zaman alışıldık nihilizmiyle ilerliyor, hepimizi biçiyor; yaşama tercihimize ağzımızı hayretten açık bırakacak kadar kayıtsız. Kurşunu sıkıp yere deviriyor bizi. Bir salise sonra milenyum geçip gidecek ve Dünya'daki insanlar enerjisine gem vurdukları bahtsız bir yıldızın iliğini kemiğini kurutmaya devam eden mekanik dış iskeletli-sibernetik-makine-ölümsüz-insansonrası varlıklara dönüşmüş olacak.

Kozmik takvim gerçekten de, çoğu henüz yaşanmamış zamanın tamamıysa, iki ay sonra Dünya denen bu kendinden emin, havalı bilyenin başına bir sürü şey gelebilir, yaşamsal bakış açısından bunların hiçbiri de umut verici değil – başıboş bir yıldız tüm güneş sistemini, Dünya'yla birlikte kapı dışarı edebilir, bir göktaşı çarpması kitlesel yokoluşa neden olabilir, Dünya'nın eksen eğikliği artabilir, yörüngelerin esneyişi ve kayışı en nihayetinde bazı gezegenleri dışarıya atabilir; her şey bir yana, kabaca dört ay, beş milyar yıl sonra Güneş'in yakıtı bitecek, genleşip kızıl cüce denen şu sönük yıldızlardan birine dönüşecek ve Merkür'le Venüs'ü yakıp kül edecek. Dünya, tabii eğer sağ kalırsa, yanıp kavrulmuş, çorak bir yer olacak, okyanusları kaynayıp kurumuş olacak; ölüp gitmiş Güneş'ten geriye kalan, sönük, beyaz cüce siyah cüce yıldızın sonsuz yörüngesinde mahsur kalmış bir cüruf, yanmış kömür artığı; ta ki yörünge güçten düşüp Güneş de bizi afiyetle yiyip gösteri tamamen sona erene dek.

Üstelik bu yalnızca yerel sahne; ufak çaplı bir itiş kakış, bir mini drama. Biz, kozmos parçalanırken, çarpışmaların ve sürüklenişlerin, ilk Büyük Patlama'nın hâlâ süren uzun, ağır dalgalanmalarının egemen olduğu bir evrende mahsuruz; en yakın galaksiler toslaşacak, geriye kalabilenler teker teker sağa sola kaçışıp sıvışacak, sonunda her biri tek başına kalacak ve ortada uzaydan, kendi içine genişleyen, kendini doğuran bir boşluktan başka bir şey kalmayacak; o zaman işlemeye başlayacak olan kozmik takvimde, hiç mi hiç anımsanmayan onca insanın, gelmiş geçmiş bütün insanların ya-

pabildiği ve olabildiği her şey, yıl ortasında tek bir gün, kısa bir süreliğine yanıp sönen bir ışıktan ibaret olacak.

Şu an parlak dönemi hızla uçup giden, çiçeği çok kısa ömürlü bir yaşam sürüyoruz ve her şeyin bir parmak şıklatmasına bağlı olduğunu bilen, endişeden deliye dönmüş varlıklarız. Yaşamın bu yaza özgü patlaması bir goncadan çok bir bomba. Bu verimli, bereketli günler çok çabuk geçiyor.

(Geç, iyice geç bir vakitte altı kişilik mürettebat film-sonrası uykusundan sersem sepelek bir halde uyanıyor. Kafaları karışık. Ay'a ulaştılar mı? Hangi on yılda, hangi yüzyıldayız?

Saat 1.30; çok katı bir biçimde belirlenen yatma vakti geçeli saatler olmuş. Neyse ki görev kontrol geceleri güvenlik kameralarını kapatıyor, diye düşünüyorlar yarı şaka yarı ciddi; aksi halde fırçayı yerdik.

Bu yarı uykulu ve şaşkın haldeyken, yaşamlarının acayipliği bir anlığına kafalarına dank ediyor. Bu idrak onları bir modülün ortasında halka olmuş, uzun bir aradan sonra yeniden kavuşmuş gibi yüz yüze dururken buluyor. Tek kelime etmeden ve nedensizce halkanın içine süzülüp birleşiyor, kol kola giriyorlar. Kenetlenmiş on iki kol. *Buona notte, o-yasumi, spakoynay nochee*, tatlı rüyalar, iyi geceler. Eller omuzları sıkıyor, saçları karıştırıyor. Sonra kendilerini geriye itiyor, dışarıya, Florida'yı aydınlatan parlak gün ışığına bir göz atıyorlar ve her biri karanlık istasyonun monoton uğultusunun onları yeniden uyutacağı yatakhanesine yollanıyor.)

14. dönüş, yükseliş

Tayfun tarifsiz bir sakinlik ve sessizlikle karaya saldırıyor. Görüş açılarının dinginliğinden bakıldığında, güneş panelleri geceye karşı bakır renginde. Hint Okyanusu'nun karanlığı, kesilmiş süte benzeyen bulutlara teslim olmuş, tayfun ise ay ışığında parıldayan yoğun, beyaz bir kütle. Yörünge rotaları Malezya, Endonezya ve Filipinler üzerinden kuzeydoğuya ilerliyor, ama bu adalar gözden yitmiş durumda.

Burada bunu görecek hiç kimse yok, hepsi uykuda; saat gecenin ikisini geçti, uzaygemisi karanlık ve uğultulu. Geniş, kubbemsi pencereden tayfunun perspektiften yoksun yayılışı dışında bir şey görünmüyor. Sarmalının en doğudaki kolu ve çevresinde, yüzlerce kilometrelik bir alanda karışmaya, çalkalanmaya başlayan bulutlar görülüyor. Bu fırıl fırıl dönen Dünya'ya kim baksa başı döner.

Aşağıda, bulut çatısının altındakiler, bir araba kapısının kanatlandığını, peşinde oluklu bir demir levhayla sokakta uçtuğunu görüyorlar. Kökünden sökülmüş bir ağacın var gücüyle bir tahta sıraya, sıranın bir bisiklete, bisikletin bir reklam panosuna çarptığını, panonun da yolun karşısına uçtuğunu görüyorlar. Etraflarındaki okul savrulup giderken, sıralardan oluşturulmuş bir barikatın gerisine sinmiş, birbirine sokulmuş elli çocuğu görüyorlar. Karanın içlerine akın eden sel sularını zıpkınlayan yağmuru görüyorlar. Birinin köpeğinin iki metre derinliğindeki çerçöp dolu bulaşık suyunda yolun aşağısına doğru sürüklendiğini, köpeğin sahibinin hemen peşinden onu izlediğini görüyorlar; bir plaj şemsiyesi,

bir bebek arabası, bir kitap, bir büfe, ölü kuşlar, katranlı muşamba, bir minibüs, bir sürü ayakkabı, hindistancevizi ağaçları, bir bahçe kapısı, bir kadın cesedi, bir iskemle, çatı kirişleri, çarmıhındaki İsa, bir bayrak, sayısız şişe, bir direksiyon, giysiler, kediler, kapı kasaları, kâseler, yol tabelaları; ne ararsanız. Okyanusun bir kasabanın üzerine yuvarlandığını görüyorlar. Havalimanı çöküyor, uçaklar ters dönüyor. Köprüler yıkılıyor.

Dünyanın sağ omzunda beliren ilk gümüşi çatlak şafağın sökmek üzere olduğunu söylüyor, yörünge kuzeye doğru bastırırken, bulutlar dağılıyor ve tayfun gerilerde alçalmaya başlıyor. Dünyanın kavisinde onlara doğru dönen Tayvan'la Hong Kong'un ışıkları, ansızın çıkan yangınlara benziyor. Atmosferdeki gök aydınlığı halkasının neon yeşili solup turuncuya dönüyor.

Chie annesinin sağ olduğu bazı rüyalar görmeye başlıyor; rüyalar iç ferahlatan, sevinçten uçuran anlarla dolu. Altında Japonya ve Doğu Asya manzaranın ön planını dolduruyor, şu an uyanıp dışarıya baksa, tayfunu zar zor görebilir ya da hiç görmez. Sadece çocukluğuna ait yerlerin önünden hiç tereddüt etmeksizin kayan güzelim gezegeni görür. Aşağıda gece sona ermek üzere; kıta, altından bir levhaya oyulmuş.

14. dönüş, alçalış

Umutla beklenen şeyler:
Erikler
Onigiri[11]
Kayak yapmak
Bir kapıyı öfkeyle çarpmak
Ayak ağrısı
Yağda yumurta
Kurbağa vıraklamaları
Kışlık, kalın bir palto ihtiyacı
Kötü havalar

Liste oluşturmak Chie'nin çocukken, huzursuz ya da endişeli olduğunda yaptığı bir şeydi. Açıklanamayan öfke nöbetleriyle dolu bir safha geçirmiş ve kurtulmak istediği kişilerin listesini tutmaya başlamıştı; tamamının ölüp gitmesini istiyordu. Onları kendi eliyle öldürmenin yanlış olduğunu biliyordu, bu yüzden ölümleri hep önlenebilir kazalardandı. Kızgınlığı geçince, mizaçları, içerikleri değişse de, listeler varlıklarını sürdürdü. Bunun duygularını denetlemenin bir yolu olduğunu varsayan ebeveyni onu durdurmaya hiç yeltenmedi, herhangi bir yorum da yapmadı; böylece, yaşamı boyunca ne zaman zor günler geçirse, listeler yeniden ortaya çıktı, çıkıyor. Bazı bakımlardan oturup onları yazdığının farkında bile olmuyor, tırnak yeme ya da diş gıcırdatma gibi anlık,

11 (Jap.) Suyosununa sarılı pirinç topları. (ed. n.)

otomatik bir rahatlama sağlıyorlar. Burada, Chie yatakhanede rüya görürken listeler de kancalarında belli belirsiz uçuşuyor. Bir keresinde, sekiz yaşlarındayken bir *alışılmadık şeyler* listesi yaptı; maddelerden biri de kadın pilotlardı. Anne babasına, öğretmenlerine Japonya'da kaç kadın pilot olduğunu sordu, yanıt, en azından orduda, sıfırdı. Sıfır. Böylece azimli bir zihne bir tohum ekilmiş oldu; yöntemli, korkusuz, kristal duruluğunda bir zihne.

Anton beş ya da altı yaşında bir çocukken, çocuklar arasında yaygın olduğu üzere bir uzaygemisi maketi yapmış, bir bulaşık deterjanı şişesiyle alüminyum folyo kullanmıştı, etraflarına pamuk sardığı mandaldan yapma astronotlara neredeyse her gün Ay yürüyüşü yaptırıyordu. Uzayda yürüyüş giysileri daima üzerlerindeydi; bu bembeyaz, kolları bacakları ayırt edilmeyecek kadar kabarık, pofuduk adamlar uyanır uyanmaz, yataktan inercesine rahat, geminin kapağından dışarıya fırlıyordu. Babası karanlık bir odada oturup bir el feneri yakarsa, ışık huzmesinde salınan, ışıltılı toz zerreciklerini nasıl görebileceğini gösterdi ona; Anton'un astronotları işte bunların arasına iniyor, oğlan da onları baş ve işaretparmaklarının arasına hafifçe kıstırıp toz zerrelerinin arasında yüzdürüyordu; yıldızların arasındaymış gibi. Kısa süre sonra uzay yürüyüşlerinin ana amacı da bu oldu – daha da derin bir yıldız alanını kataloglamak.

Nell şimdi rüyasında Shaun'la birlikte yüzerek *Challenger*'ın astronotlarını arıyor, ancak Nell daha bir çocuk, en azından rüyası ona böyle söylüyor; bir çocuğa benzemiyor, kendine benziyor, fakat kendisi de bir bakıma küçük bir cin olduğundan, rüya bu ikisine, çocukla yetişkine kolayca yer değiştirtmiş; Shaun'la suya dalıyorlar. Nell'in elinde suda titreşen bir mum var. Aradıkları şeyi bulunca, bunun bir ateş olduğu ortaya çıkıyor. Denizin dibinde bir şenlik ateşi. Onun alevi de, mikroyerçekimli ortamdaki alevler gibi dairesel; ateşi alıp tekneye dönüyorlar, tekne aslında okyanusun ortasında aşağı yukarı sallanan bir kaya. Bu kayanın üzerinde annesi var, Nell'in daha bugün, Cape Town'daki meydandan anımsadı-

ğı küçük maymunu tutuyor; anı rüyada çok taze ve anlam dolu görünüyor. Ah, diyor Nell içinden, anlıyorum. Nihayet anlıyorum; uzaya bu yüzden geldim. Rüyasını patlatan, paramparça eden derin bir kederle sarsılıyor. Uyanıyor. Rüyada anladığı şeyin ne olduğunu bilmiyor, bilgi zihninde, ama ona temas eder etmez uçup gidiyor. Geride bir tek, uzun zaman önce ölen annesi için tuttuğu asırlık yas var. Artık mutsuzluk değil bu, yalnızca aşınmış bir sıyrık. Yeniden uykuya sürüklenince, gördüğü anne kendisinin değil Chie'nin annesi.

Tuhaf olan (ki bunu hiç öğrenemediler), Shaun da rüyasında o dairesel ateşi görüyor, mikroyerçekiminden kaynaklanan, simit biçimindeki ateşi. Gerisini değil, sadece ateşi. Ateş uzayda dönüp duruyor, buysa onu rahatsız ediyor, çünkü salt rüyalara özgü bir mantıkla, Tanrı'nın varlığını onaylamaz gibi geliyor ona. Sonra ateş simidi bir tayfuna dönüşüyor, tıpkı bir galaksiye benzeyen, küçük, helezonik bir şey; Shaun uzaktan onu gözlüyor. Gece bir ara kulak tıkaçlarını çıkarmış, her biri yumuşakça kapattığı bir avcunda.

Astronot olmaya ana rahmindeyken karar verdim, diyor Roman bir salon dolusu insana. Doğmadan önce, oksijeni bir göbek kordonundan alırken, boşlukta yüzerken, yakın zamanda onun içinden çıkıp geldiğim için sonsuzluğun ne olduğunu bilirken, işte astronot olmaya o zaman karar verdim. Sanki bir şaka yapmış gibi, salondakiler gülmeye, alkışlamaya başlıyor; oysa bildiği en yalın gerçeği dile getirdi. Yine de, kendini olağanüstü mutlu hissediyor. Annesiyle babası da salonda, diğerleri gibi alkışlıyorlar, arkalarında da Anton oturuyor.

Yarı uyur yarı uyanık Chie, Şikoku'da, ebeveyninin deniz kenarındaki evinde; bir tayfun uluyor, Ay kenara, yan tarafa iteklenmiş. Chie sundurmanın basamaklarında oturuyor, annesini sıkı sıkı göğsüne bastırmış, annesi bir çocuk, Chie'nin ellerinin arasındaki elleri Japon mandalinaları kadar küçük. Deniz en alttaki basamağı yalıyor. *Her şey yolunda, anne*, diye fısıldıyor, *daijōbu-desu, işte, sorun yok. Bugün Ay'a iniş günü*, diyor, *yukarı bak da gör.* Ama tek görebildikleri, astronotların ulaşmak için yola çıktığı Ay'ın yarım Dünya yörün-

gesi kadar rotasından saptığı; astronotlar onu bulamayacak, annesi şöyle diyor: *Bunun olacağını baştan beri biliyordum. Hep bildim.* Bin yıllık dönem kapanırken annesine sarılıyor, onu göğsüne bastırıyor. Seni bırakmamalıydım, diye düşünüyor. Bir daha asla bu kadar uzağa gitmeyeceğim. Gezegenler Dünya'nın etrafında devinip duruyor, ışık turuncu, Dünya rüzgârın savurduğu Ay'la çarpışıyor, onlar basamaktan ayrılmıyor. *Bir daha asla*, diyor Chie, *bir daha asla.*

Anton için yine aynı Ay rüyası, bu üçüncü yinelenişi. Ay'ın yakınında, tıpkı Michael Collins'in yaptığı gibi, tek başına sürükleniyor, bir mırıltı duyuyor, mırıltı bu kez konuşma seslerine değil müziğe dönüşüyor, bir kemanın notaları uzayı öyle bir geriyor, esnetiyor ki Dünya uzakta kalıyor, onu zar zor görebiliyor. Müzik her şeyi yamultuyor, çarpıtıyor. Anton âşık; kime, neye ya da bunu nasıl biliyor sorgulamıyor, ama biliyor işte, aşkı, bu esnek, esrik, mest edici şeyi daha iyi hissetmek için uzay giysisini çıkarıyor; giysinin başlığını ayırınca, bunun altı üstü bir şapka olduğunu fark ediyor, tepesine iri, kırmızı bir çiçek oturtulmuş geleneksel bir Rus şapkası, ipek bir *kartuz.*

Pietro rüya görmüyor. Derin, kesintisiz, düşüncesiz bir uykuya daldığı nadir gecelerden biri bu. Solukları, kalp atışları düzgün ve seyrek, yüzü kırışıklarından arındı, bedeni bir atom pınarı, kaygıdan uzak parçaların bir toplamı; dışarıda Dünya'nın aralıksız bir keşifler, icatlar silsilesiyle gözden yittiğini, ona yapacak başka bir iş bırakmadığını biliyor sanki. Her an uyanıp, Buradaki yaşamlarımız aynı anda hem sözcüklerle anlatılamayacak kadar değersiz hem de alabildiğine önemli, diyecek gibi. Hem tekrarlayıp duran hem de öngörülemez. Büyük bir önemimiz var, hiçbir önemimiz yok. İnsani başarının doruğuna ulaşıyorsun ve başardıklarının hiç denecek kadar az olduğunu ve bunu anlamanın herhangi bir yaşamın ulaşabileceği en büyük başarı olduğunu keşfediyorsun; buysa hiçbir şey, aynı zamanda da her şeyden daha büyük, daha önemli bir şey. Bir metal parçası bizi hiçlikten ayırıyor; ölüm o kadar yakın. Yaşamsa her yerde, her yerde.

15. dönüş

Karanlıkta Antarktika buz sahanlığından kuzeydoğuya doğru yol alıyor, daha önce hiç görülmemiş dönümlerce hiçliğin üstünden geçiyorlar. Herkes uykuda. Altlarında Hint Okyanusu gecede kayıyor, karanın varlığı neredeyse hiç hissedilmiyor. Atmosferin soluk turuncu çizgisi, orada bir gezegen bulunduğuna dair tek ipucu – o, bir de yakın, sadık Ay. Bununla birlikte, atmosferin içinden yıldızlar görülebiliyor, bu da Dünya'nın dış kenarı camdan yapılmış ya da Dünya cam bir fanusun içindeymiş izlenimi yaratıyor. Uzay araçları yörüngede sürekli yenilenen bir ufka doğru döndüğünden, milyarlarca yıldız yukarıya doğru telaşla koşturur, köpüklü bir içecek misali foşurdar gibi.

Belki bu uzaygemisi var olan tek şey. Görünmez bir kayanın çevresinde sessizce kayıyor. Belki o ilk kâşifler de, gecenin kör vakti denizdeyken, artık varlığından pek de emin olamadıkları bir kıyıdan aylarca ve binlerce mil uzaktayken, Dünya'yla tıpkı böyle mahrem bir ilişki kurdular, yeryüzündeki tek varlıklar kendileriymiş duygusuna kapılıp anlık bir huzur hissettiler.

Burada saatler sabahın üçünü gösteriyor. Aşağıdaki şimşek çakımları ağır ve karanlıkta büyüleyici, birbirlerinden onlarca, yüzlerce kilometre uzaklar; fırtına bulutları simsiyah atlası bulanıklaştırıyor. Ekvator yaklaşıyor. Beraberinde cazgır bir yıldız getiriyor, devasa bir Beytlehem ışığı. Onu takip etmiyorlar da, o onlara yaklaşıyor sanki; bir şafak dalgası geceyi geminin kıç tarafına savuruyor, bulutlar (yıkıp

geçmiş bir tayfunun artıkları) şimdi menekşe ve şeftali rengi, çalkantılı, burgaçlı zirveler.

Yüzlerce büyük zilin aynı anda çınlaması misali ani gün ışığı. Birkaç dakika sonra okyanusun kıyısına varıyorlar, Maldivler, Sri Lanka ve Hindistan'ın ucu sabaha hazır. Mannar Körfezi'nin sığlıkları ve kumsalları. Sancak tarafında Malezya ve Endonezya sahilleri, kum, yosunlar, mercan ve planktonlar suya yeşilin bin bir tonunu içeren bir ışıltı veriyor – ne var ki artık parçalanan fırtına bulutu bu yana devrildi, genellikle dingin olan manzara şimdi bitkin ve bulanık. Hindistan'ın doğu kıyısından yükselirlerken, bulutlar seyrelmeye başlıyor, sabah kuvvet buluyor, kısa bir süreliğine çırılçıplak; derken bir pus Bengal Körfezi'ni kaplıyor, bulutlar ipliksi, çok sayıda; Ganj'ın çamurlu, alüvyonlu halici Bangladeş'e açılıyor. Kızıl kahverengi düzlükler, koyu sarı ırmaklar, bin küsur kilometrelik bir şerit boyunca şarap rengi vadiler. Himalayalar sürünen kadim, ak saçlı kırağı; Everest radarda tam olarak seçilemeyen bir görüntü. Onların ilerisi, Dünya'yı bir kasket gibi örten Tibet Platosu'nun dolgun, taze kahverengisiyle kaplı; buzulla, nehirlerle ve safir rengi, donmuş göllerle bezeli.

Şimdi daha yukarıdan, Çin'in ulu dağlarını çaprazlamasına geçerken, hafif bir pas lekesi beliriyor, Jiuzhaigou Vadisi'nin olağandışı sonbahar patlaması bu, bunu Gobi Çölü'nün görece sadeliği izliyor, ama yakından bakınca kumda suyun devinimini görebilen, kahverengi çakımlardaki ördek yumurtasına has soluk mavimsi yeşilliği, leylağı, limon sarısını ve kızıllığı seçebilen, çorak araziye farklı tonlarda yağlıboya damlaları sıçratan ve sedefli kabuklardan kanyonlar çizen korkusuz bir ressamın fırça darbeleri seçiliyor. Onun üstünden, kuzeye yönelen rota, Kuzey Kore'nin öğleden sonrasına ve az yukarıdaki Hokkaido'ya doğru ilerliyor. Japonya kıvrılıp gözden yiten, bir tutamcık bir şey. On bir yörünge dönüşü, on altı saat önce alçalarak üstünden geçtiler, bu kez yükselerek sıyırıp geçiyorlar onu; Pasifik kıyıları boyunca bir

kol gibi uzanan Kuril Adaları'ndan Bering Denizi'nin üzerine doğru yol alıyorlar. Kara, ipek bir iç çamaşırı gibi kayıp gidiyor.

İçlerinde kıtaların tepesine, iyice yukarıya, Dünya'nın zirvesine tırmanıyormuş gibi bir his var. Yükselmek ve geniş, pürüzsüz bir kavisle Kuzey Pasifik'i aşmak. Her ne kadar gemileri gezegenin çevresinde düz bir çizgide ilerliyor olsa da, gezegenin dönüşü, yörüngenin aşağı yukarı, kuzeye ve güneye, Kuzey Kutup Dairesi'nden güney denizlerine doğru basbayağı dalgalanır gibi görünmesine neden oluyor. Şimdi, en kuzeydeki noktasına ulaştığında, yörünge rotası yeniden alçalıveriyor. Solda, iyice uzakta Alaska'yı simgeleyen gevrek, kaygan buz bonbonu. Bulutsuz, kırılabilir, bembeyaz bir şekerleme. Bulutlar daha da güneyde birikince, manzaranın tamamı yüzen buz kütleleri ve bulutların oluşturduğu sıvı bir girdap artık. Alaska Yarımadası'nın uzun kuyruğu. Bir anlığına görünen kara, fiyort ve koy. Sıradağların omurgası. Buz kütlesi inceliyor. İskele tarafında Kanada'nın kıyı şeridine hiç mi hiç benzemeyen, balyozla vura vura rasgele parçalara ayrılmış bir kara parçasına dönüşen kıyıları.

Buraya gelmeden önce, kafalarında dünyanın bir ucu, çok-uzak-erişilmez gibi kavramlar vardı. Şimdi kıtaların nasıl aşırı büyümüş bahçeler misali birbirine karıştığını görüyorlar – Asya'yla Güneydoğu Asya Adaları iki ayrı şey değil, araya dizilmiş adalarla birbirinin devamı; aynı şekilde, Rusya ile Alaska burun buruna, onları bir avuç su güçbela ayırıyor. Avrupa en küçük bir tantana yapmadan Asya'ya kavuşuyor. Kıtalar ve ülkeler birbirini izliyor ve Dünya insanda – küçük değil, ama neredeyse sonsuza dek bağlantı halinde duygusu uyandırıyor; akıcı dizelerden oluşan destansı bir şiir o. Karşı gelme olasılığınız sıfır. Ve okyanus önüne serildiğinde, kesintisiz bir makara halinde açıldıkça açıldığında, onun cilalı mavisi dışında ne karayı ne de başka bir şeyi hissedebildiğinde ve adını duyduğun kıtaların hepsi uzayın oyuğuna kayıp gitmiş gibi göründüğünde bile, o zaman bile beklenecek baş-

ka bir şey yok. Ondan başka hiçbir şey yok, hiç olmadı da. Kara yeniden göründüğünde, ah evet, diyorsun içinden; seni esir alan bir rüyadan uyanmış gibi. Sonra, okyanus bir kez daha önüne serilince, ah evet, diyorsun, rüyanda bir rüyadan uyanmış gibi; sonunda rüyaların arasına öyle bir sıkışıp kalıyorsun ki çıkmanın yolunu bulamıyor, çabalamayı bile akıl edemiyorsun. Bir rüyanın içinde, onun yüzlerce kilometre derinliğinde süzülüyor, fırıl fırıl dönüyor ve yüzüyorsun.

Aşağıda gece sona erdi. Doğuya, ufkun bulandığı yere yöneliyorlar. Henüz varmadılar ama giderek yaklaşıyorlar. Pasifik altlarında, Sierra Nevada sıradağlarının kar tozlu dorukları yamuk bir kıvrımla uzaklaşıyor, bir zum objektiften baksanız, uzakta, denize damgalanmış büyük bir kara parçasına damgalanmış San Francisco'yu, Los Angeles ve San Diego'yu görürsünüz; sivri uçlu, beyaz kalemle çizilmiş bir sahil şeridi, hafif alazlanmış, fundalık bir arazinin grimsi tonu. Baja California'nın verimli kıyı düzlükleri. Orta Amerika'nın sıska boynu. Derken, onlar da yamulup gidiyor.

Bazen, Dünya'yı böyle bir uçtan ötekine kat etmenin hızı insanı bitap düşürmeye ve afallatmaya yetiyor. Bir kıtadan ayrılıyor, on beş dakikaya kalmadan bir sonrakine ulaşıyorsun, bazen o kaybolan kıtaya dair duygularını silkeleyip atman zor oluyor, orada, o bir görünüp kaybolan yerde yaşanan onca şeyin, bütün o yaşananların ağırlığı gelip omzuna çöküyor. Kıtalar bir trenin camından akıp giden tarlalar, köyler gibi önünden geçiyor. Gündüzler ve geceler, mevsimler ve yıldızlar, demokrasiler ve diktatörlükler. Bu hiç durmayan koşu bandından bir tek geceleyin, uyurken kurtulabiliyorsun. Ve uyurken bile Dünya'nın döndüğünü hissediyorsun, tıpkı yanında yatan birinin varlığını hissettiğin gibi. Orada olduğunu sezersin. Yedi saatlik gecende doğan her yeni günü hissedersin. Fışırdayan yıldızları, okyanusların ruh hallerini, tenini yalayan, yalpalayan ışığı hissedersin; Dünya yörüngesinde bir saniyeliğine dursaydı, bir şeyin ters gittiğini anlayıp sıçrayarak uyanırdın.

Şafak sökeli kırk dakika geçti ve gecenin gölgesi doğudan kıyın kıyın sokulmaya başladı bile. Öyle aman aman bir şey değil, yalnızca iskele tarafından görünen bir is lekesi. Mavi mora döndü, hepsi bu kadar. Yeşil mora döndü, beyaz mora döndü, Amerika ya da işte ondan geriye ne kaldıysa mora döndü. Yo, Amerika geçip gitti. Gece yeryüzünün mavi yeşil örgüsünü söktü. Kuzeyden güneye ekvator bir kez daha geçildi, Ay şimdi koyu esmer, bir derece daha tombul. Derken ansızın, bundan hiç hoşlanmamış gibi, *Terminatör* gün ışığını yeryüzünden süpürüyor, yıldızlar Tanrı bilir nereden kardelenler misali fışkırıveriyor. Mürettebat uykusunda gecenin beklenmedik ağırlığını hissediyor – biri gezegenin o devasa ampulünü söndürdü. Azıcık daha derin bir uykuya dalıyorlar.

Sıra okyanusta; Quito'yla Lima'nın karayı müjdelediği Ekvador ve Peru'nun Güney Pasifik sahilleri. Bin altı yüz kilometre yukarıdan gelip kıyıyı bombardımana tutan yıldırımlar var, denize çökmüş üç bin kilometrelik bir zincir halindeki yağmur bulutu ve altı bin kilometreden de uzun bir sur oluşturan dağ sırası. Karanlığın en yoğun olduğu, şehirlerin yok olduğu noktada, turuncu beneklerle bezeli bin altı yüz kilometrelik bir yamalı yorgan uzanıyor; yanan yağmur ormanları bunlar. Yangın And Dağları'nın eteklerine kadar ulaşıyor. Doğu Brezilya'da enlemesine uzanarak Paraguay ve Arjantin'e iniyor; yörünge burada alev alev yanan bir kıtanın üstünden geçiyor. Aşağıdaki Buenos Aires'te on iki milyon can barınıyor: Şehir merkezinin banliyöye, banliyönün çiftlik arazilerine, arazilerin karanlığa teslim olduğu, ırmağın halice, halicin okyanusa ve Güney Kutup Dairesi'ne teslim olduğu yerde.

Bu hektarlar genişliğindeki gecede, Dünya'nın göbeğinin altına sıkışmış Güney Kutbu alacakaranlığıyla tuhaf, sıradışı bir ortam yaratıyor, ama burada, bu daha kuzeydeki enlemlerde gökyüzü koyu ve galaksi dolu. Şimdi doğruca Samanyolu'nun yüreğine bakıyorsun, çekimi öylesine güçlü ve

dayatmacı ki, bazı geceler sana yörünge uçuşu Dünya'dan kopacak ve her şeyi göze alıp oraya, o derin, yoğun yıldız kümesine dalacakmış gibi geliyor. Kendi ışığını yayan milyarlarca, milyarlarca yıldız, dolayısıyla karanlıktan söz etmek artık hiç de doğru değil.

Şimdi sırada üç bin iki yüz kilometre boyunca, ta Afrika'nın en güney ucuna kadar karadan yoksun, uzun Güney Atlantik geçişi var. Ama mürettebat odaklanmış, dikkatle izlese, boşluğa baktıkları hissine kapılmazdı, onun hiçbir zaman algılayamayacakları ya da kavrayamayacakları muazzam avutma gücünü hissederlerdi yalnızca. İşte gemileri bir süre böyle bir gecede, Dünya'da kaybolup gitmişçesine yol alıyor.

Cape Town'ın ışıkları görünüyor; binlerce kilometrelik bir kıtanın başlangıcına ya da sonuna işaret eden bir kuş pençesine benziyorlar. Yörünge uçuşu kıtanın kıyısını izleyerek yükseliyor; Mozambik, Tanzanya, Kenya, Somali. Ay ışığının aydınlattığı, seyrek bulutlu gecede Afrika tozlu kahverengi; boydan boya, çakan şimşeklerin elektriğiyle yüklü. Şehirlerinin ışıkları ketum, yetersiz. Şurada Maputo, burada Harare, Lusaka karşıda, Mombasa ileride, her biri bir duvar halısındaki müstakil, küçük bir altın sikke öbeği, hiçbir şeye bitişik değiller – ne aydınlatılmış yollara ne de gelişmiş, yayılmış banliyölere. Ucu hiçlikte son bulan bir kara parçasındaki insanın güzelim, kadifemsi yoksulluğu; o uçtan aşağıya yuvarlanacağını sanıyorsun, ancak dakikalar birer birer geçtikçe toprağın devam ettiğini görüyorsun, onu izleyerek Aden Körfezi'nden karşıya geçip Ortadoğu'ya ulaşıyorsun.

Umman Denizi'ndeki Selale'nin ışıkları, yumuşak, sarmallanan çölde elektriğin acı çığlığı gibi, tam Abu Dabi, Doha, Maskat'ın uzak kıyıyı birer mücevher gibi süslemesine bir dakika kala, vakit doluyor – güneş bir kez daha doğuyor ve gümüş şişlerden oluşan bir tırmık geceyi yarıyor. Mürettebat uzaya çıktığından beri binlerce gündoğumu gördü ve bunlardan yüzlercesini izledi, şu an uyanık olsalardı yatakhanele-

rinden süzülerek çıkar, bir tane daha izlerlerdi. Karşılarındaki manzaranın nasıl olup da böyle sonsuzca yinelenen ama aynı zamanda da her defasında, evet her defasında yeniden doğan bir şey olabildiğini anlayamıyorlar. Uyumasalar kubbeli pencerelerin storlarını açar, uzay boşluğunda yapayalnız bir kafa ve bedenden ibaret olduklarını idrak etmeye başlarlardı. Solunabilir havayla dolu küçük bir kesede asılı kaldıklarını. Öylesine boğucu bir minnet duygusuyla dolarlardı ki, onunla ya da ona ne yapacaklarını bilemez, onu karşılayacak sözcük de düşünce de bulamaz, bunun üzerine bir an gözlerini yumarlardı. Dünya hâlâ orada, gözkapaklarının altında olurdu, geometrik açıdan kusursuz, capcanlı bir küre; bunun yalnızca bir ardışık görüntü mü yoksa artık gezegeni ezbere bilen, onu hiçbir kaynağa bakmadan çizebilen zihnin yarattığı bir izdüşüm mü olduğunu çıkaramazlardı.

Güneşin her doğuşunda hiçbir şey eksilmiyor ya da yok olmuyor, her gündoğumu onları afallatıyor. Her seferinde o ışık kılıcı karanlığı kanırtarak açıyor, güneş o çatlaktan anlık, lekesiz bir yıldız halinde fırlıyor, sonra ters çevrilmiş bir kova misali ışığını döküyor, yeryüzünü kaplıyor, gece her seferinde, neredeyse bir dakikada güne dönüyor, Dünya her seferinde suya dalan bir yaratık gibi uzaya dalıyor ve her gün, günbegün, sil baştan bir başka gün buluyor; her doksan dakikada bir, sınırsız bir kaynaktan doğan yepyeni bir gün, onları şoke ediyor.

Umman Körfezi'ndeki, şafağın ağarttığı şehirler geride kalıyor. Pembeleşmiş dağlar, lavanta rengi çöl, ileride Afganistan, Özbekistan, Kazakistan ve yuvarlak, soluk bir bulut halindeki Ay. Bazen, Kazakistan'ın üstünden geçerken, Dünya'dan tam o noktada ayrıldıkları ve oraya dönecekleri gerçeğini bile doğru dürüst özümseyemiyorlar. Eve dönmenin tek yolunun alevler içinde, kararmış camlarla atmosferi yarmak, ısı kalkanlarının dayanması, paraşütlerin ve ters itiş sisteminin devreye girmesi, dönen, çalışan binlerce parçanın dönmeyi ve çalışmayı sürdürmesi için dua etmek olduğunu

algılayamıyorlar. Fısıldayan iletişim görevlisinin atmosferden delip geçmeleri gereken bir şey olarak söz etmesini kavramak güç. Kuyruk paraşütüyle sarsıla savrula dikleşip Kazak düzlüklerinin otlarını ve yaban atlarını görmeden önce yanmak, bir ateş topuna dönüşmek zorunda olduklarını da öyle.

Mürettebat uykuda Dünya'nın çevresinde doksan dakikalık tam bir dönüş daha gerçekleştirdi; on altıncı günün on beşinci turu bu. Sancak tarafında şimdi bir yol gibi, muazzam genişlikte, açık ve sonsuz bir yol gibi uzanan, karla kaplı Himalaya Dağları görünüyor. Bu dağların güneyinde şehirler var, Lahor ve Yeni Delhi, günün parlaklığıyla ağarıp manzaraya karışacak, yitip gitmiş olacak. İnsanoğlunu tanımaz görünen, yabanıl bir topografya onları yutacak. Bir tek daima güneye akan bir dağ sırası kalacak geriye.

Rusya'da kuşluk vakti başlıyor; bu cırtlak ışıkta Dünya bir kez daha, uzayın zifiri karanlığında yuvarlanan cam bir bilye. Şimdi, komşu yıldızlar ve gezegenler görünmediğinden, öyle kimsesiz ve kırılgan ki. Öte yandan, aynı zamanda kırılganlığın tam tersi o. O kusursuz yüzeyinde kırılabilecek hiçbir şey yok, işin aslı, orada hiçbir şey yok sanki – ona baktıkça, insanın gözüne maddeden daha da yoksun görünüyor, giderek bir hayalete, kutsal ruha dönüşüyor.

Yerkürenin tamamı aşağıdan geçip gitti ve geçmeye devam edecek. Her tam yörünge turuyla birkaç derece batıya kayacaklar, doksan dakika sonra rota yeniden kuzeye ulaştığında da Doğu Avrupa'nın üstünde, yeni bir günün başladığı yerde olacaklar. Yeni, taze bir gün; hepsi birbirinden taze günlerin bir yenisi. Dünya mavi kasnaklı ve karla kaplı. Yörünge kuzeyin de erişip erişebileceği en kuzeyine ulaştı; Kuzey Kutup Dairesi'nin alt kenarından yuvarlanmaya başlıyor. Ötesinde, hiçbir zaman tam olarak görülemeyen Kuzey Kutbu. Şimdi alçalarak Rusya'dan uzaklaşıyor, sekiz bin kilometrelik bir Pasifik geçişine yöneliyorlar.

16. dönüş

Ay astronotları artık komuta modülü olan küçük, yüksük biçimindeki gemileriyle Ay'ın yörüngesine yaklaşmaktalar. Takatli alçak uçuşlarının ilk aşamasına girmek üzereler. En çok yıldırım çarpmasına maruz kalan kişinin rekorunun kırıldığını biliyor muydunuz, diyor yer kontroldeki İletişim Görevlisi. Adam yedi kez çarpılmış, ama geçen hafta Çin'de birine tam sekizinci kez yıldırım isabet etmiş. Ah, diyor Ay ekibinden biri, adam yanında paratoner mi taşıyor yahu? Milletin rekor kırmak için yapmayacağı şey yok, diye gülüyor bir başkası; görevli de onlara yıldırım çarpmasından ölenlerin yüzde seksen dördünün erkek olduğunu söylüyor. Şaşılacak bir şey değil, diyor bir kadın astronot. Aptal yaşa, genç öl. Bu arada, dün akşam bahsettiğin şu olay ne oldu, hani turba bataklığına saplanan inek? Kurtardılar, diyor İletişimci. Bütün gün orada kaldı, ama sonra kayışlar, bir de Mitsubishi pikap ayarlandı, hayvancağızı çekip çıkardılar. Sonunda onlara biraz sütle teşekkür etmiştir umarım. Bulunduğunuz yerden Ay nasıl görünüyor? Kederli ve kır saçlı görünüyor, şişman, yaşlı bir adam gibi, diyorlar. Biraz haşatı çıkmış gibi, ama yine de davetkâr bir hali var. Güney Kutbu'na ulaşınca aşağı yukarı nereye inebileceğimizi görebileceğiz. Beklediğimizden de etkileyici; olağanüstü. Önümüzdeki dokuz saat içinde sizi oraya sağ salim ulaştıracağız, diyor İletişimci. Tanrı'nın izniyle, bir de arkadan şöyle güzel bir rüzgârla, diyor biri; bir başkası ekliyor: Bir ineği kurtarmak için onca çaba.

Dışarıdan baksanız, yuvarlanan iki küre arasında, çiğnenmemiş, insan yapımı uzun bir patikada bir süredir yol aldıklarını görürdünüz. Böylesine tehlikeli bir işe girişmek bir yana, etrafta cirit atan uyduların, yörüngede dönüp duran, bir tatarcık sürüsü gibi kaynaşan nesnelerin, fırlatılmış iki yüz milyon şeyin arasından geçtiklerini görürdünüz. Faal uydular, patlatılıp parçalara ayrılmış eski uydular, doğal uydular, boya lekeleri, donmuş motor soğutma sıvıları, roketlerin üst katmanları, *Sputnik 1*, *Iridium 33* ve *Kosmos 2251*'in parçaları, katı roket egzoz parçacıkları, kaybolmuş bir alet edevat çantası, uçup gitmiş bir kamera, düşürülmüş bir kargaburunla bir çift eldiven. Saatte kırk bin kilometre hızla dönüp duran ve uzayın kaplamasını raspalayan iki yüz milyon nesne.

Dışarıdan baksanız, Ay yolundaki uzaygemisinin bu hurdalığın içinde parmak uçlarına basarak ilerlediğini görürsünüz. Alçak Dünya yörüngesinden, güneş sisteminin en hareketli ve en çerçöp dolu kısmından ustalıkla geçiyor ve Ay'a, çerçöpün seyrekleştiği, yol almanın kolaylaştığı yere ulaşma amacıyla, bir püskürtme yanmasıyla kendini bu kargaşanın dışına atıyor. Bir milyarderin roketindekiler gazı köklüyor, son sürat ileriye atılıyor; ıvır zıvırdan, ayrışan, yanan, saldıran, parıldayan Dünya'dan bir suç mahallinden kaçarcasına uzaklaşıyor. Koparan, savuran, gözü dönmüş tayfundan uzağa; coşmuş nehirlere dönmüş yollarda sürüklenen evlerden, bir felaketin ardında bıraktığı, boyutu henüz ölçülemeyen enkazdan uzağa. İnsanlar tarafından rehin alınan, hayati organlarına silah doğrultulmuş, eğimli yörüngesinde belli belirsiz sendeleyen gezegenden uzağa, yeni satışa çıkmış, bakir alanların içine, bu yeni kara altına, el konulmaya hazır bu nüfuz alanının ortasına doğru. Dört yüz bin kilometrelik uzay çimenliğini yararak, daha da ileriye.

Anton, Roman, Nell, Chie, Shaun ve Pietro sürtünmenin etkisiyle günbegün taşa ve yaylım ateşine tutulan, dolayısıyla çentik ve çukur dolu tüp biçimindeki modüllerinde uyumak-

talar. Uyku hücrelerinde birer yarasa gibi asılı duruyorlar. Anton kısa bir süreliğine uyanıyor, yumruğunu yanağına bastırmış. İlk ve tek düşüncesi, Ay yolundaki uzay aracı oluyor, çocukluğuna özgü, keskin, içe işleyen bir sevinç dalgası buna eşlik ediyor, yeniden uykuya dalarken bu duygu da bir balon gibi patlıyor. Pietro'nun başının yakınındaki bir donanıma monte edilmiş monitöründe karısından, sessiz sedasız gelen bir mesaj var, ekine tayfunun yol açtığı korkunç yıkımla ilgili bir haber linki iliştirilmiş, sabaha kadar orada, okunmadan kalacak. Shaun'un ekranında da okunmamış bir mesaj var, trambolinde sıçrayan bir keçi videosu, kızından; açıklama kısmında sadece ILY![12] yazıyor.

Modüller karanlık, kapaklar kapalı. Robot yönetimindeki iş istasyonu, dayanıklılık eğitmeni, ertesi günkü görev zaman çizelgelerinin yer kontrolden, tam da şu an yüklendiği bilgisayarlar; kameralar ve mikroskoplar, üst üste yığılmış kargo torbaları, deney eldivenleriyle dolu kutular, biyoürün laboratuvarı ve ona ait fareler modülü, su torbalarının istiflendiği *havuzcuk*, Anton'un lahanaları ve bezelye filizleri, hava geçirmez kabindeki giysileri; uzayın yanık kokusunu yayan, kabaca baş sallayan insan biçimli kuklalar.

Saat neredeyse sabahın beşi, Roman alarm öncesinin o hafif uykusunda, şu an Türkmenistan'la Özbekistan'a yakın bir yerlerde dönüp durduklarının farkında, bu, güneybatı Rusya'nın az sonra iskelenin uzak tarafında, Karadeniz'le Hazar Gölü'nün arasındaki kuş uçmaz kervan geçmez çengelde belireceği anlamına geliyor. Gece boyunca şehirler mevsimin ilk ince karıyla kaplandı – Volga'nın, beyazlığı olanca hantallığıyla yaran o karayılanın, yivli kıyılarında Samara ve Tolyatti.

Her yörünge turu içine kodlanıyor sanki. Buraya çıkalı hemen hemen yarım yıl oldu, Dünya'nın çevresinde izledikleri yolları, birbirini izleyen yörüngeleri, yinelenen örüntüle-

12 (İng.) Seni Seviyorum! [I Love You!] (ç. n.)

rini avcunun içi gibi biliyor. Uykusunda bile Tolyatti Katedrali'nin altın kubbelerinden yansıyan, ışıldayan güneşin –hiç yoktan ortaya çıkmışa benzeyen o ışık çakımının– az çok farkında. Azıcık güneyde fırlatma için uçakla Star City'den[13] Kazakistan'a giderken gördükleri Volgograd'ın üçgen şekli; onu uçaktan görünce Kazakistan sınırına yaklaştığını, Rusya'yı, her şeyi ve herkesi ardında bıraktığını anlarsın.

Gövdede oluşan yarık bir ya da iki milimetre büyüyor. Volga Irmağı'nda birleşen akarsuların hava haritasını kabaca yansıtan, ince çatlaklar yayılıyor. Bu çatlak Roman'ın başından fazla uzak değil, ince alaşımlı kabuğun hemen dış tarafında; epoksi ve ısıya dayanıklı banttan yapılmış hiçbir yama onu zapt edemeyecek. Rus modülündeki basınç bir gıdım düşüyor, zar zor fark edilen bir düşüş bu, herhangi bir alarmı çaldırmaya yeterli değil; saatler uyanma vaktine ve baş döndürücü, sersemletici, insan yapımı bir günün daha başlangıcına doğru ilerliyor.

Uzaygemisini boydan boya, giderek daha da küçülen kapakları ve sürekli eskiyen modülleri geçerek kıça kadar kat edersen, en sondaki bu çaptan düşmüş Sovyet sığınağına, Roman'la Anton'un uyuduğu yere gelir, akşam yemeğinden kalan çerçöpün hâlâ durduğu masayı görürsün (temizliği ertesi güne bırakmak bu mürettebatın kötü bir alışkanlığı) – Velcro'yla sabitlenmiş kaşıklar, yanlarına boşalmış, vakumlu zeytin torbalarından ikisi sabitlenmiş, bu torbaların içine borç çorbasının lekeleriyle kaplı kâğıt peçeteler tıkıştırılmış, havada aylak aylak dönen dört tane bal peteği kırıntısı var, şu an onları bir yöne iten modülün havalandırma menfezleri ile başka yöne çeken uzay aracının hava menfezleri arasındaki kuvvetler dengesine kapılmış durumdalar; süzüldükleri yerin altında, duvardaki kancalara içinde küp küp doğranmış ekmekler bulunan, birkaç açılmamış paket asılı.

---

13 Geçmişte ve günümüzde birçok Rus kozmonot ve eğitim merkezi personelinin aileleriyle birlikte yaşadığı, eski sakinleri arasında eğitim merkezine de adını veren Yuri Gagarin'in de olduğu tesis. (ed. n.)

Havadaki bu dört kırıntının otuz santim kadar ilerisinde Roman'ın kahramanı Sergey Krikalev'in fotoğrafı duruyor – zayıf, temiz pak, ne düşündüğü anlaşılmaz, küçük kulaklı, mavi gözlü, çehresinde belli belirsiz bir hüzün ve hafif bir Mona Lisa tebessümü. Krikalev bu araçla buraya ilk çıkan iki kişiden biriydi ve pencerelerden çıplak karanlığa dökülen ışıkları ilk açan da o oldu.

Bir şeyin sona ermekte olduğunu, bütün iyi şeylerin er geç bu yöne, parçalanmaya ve radyoaktif serpintiye doğru ilerleyeceğini biliyor gibi. Buradan, yörüngede dönüp duran bu laboratuvardan, özenle denetlenen, beslenen barış ortamındaki bu bilimsel deneyden öyle çok astronot ve kozmonot geçti ki. İşte bu sona erecek. Ve sonunu, insanın azmi, bunun gerçekleşmesini mümkün kılan o dur durak bilmez çabası getirecek. Hep gitmek, açılmak; daha da ileriye, daha da derine. Ay'a, Ay'a. Mars'a, bir daha Ay'a. Daha da ötelere. İnsanoğlu yerinde saymak için yaratılmadı.

Belki de biz yeni dinozorlarız ve gözümüzü dört açmalıyız. Öte yandan, belki de tüm engellere karşın Mars'a göç edecek, nazik, müşfik koruyuculardan, kızıl gezegenin kızıllığını korumak isteyenlerden oluşan bir koloni kuracağız, tüm gezegen için tek bir bayrak tasarlayacağız, çünkü Dünya'da mahrum kaldığımız, her şeyin dağılıp gitmesinin nedeni bu mu yoksa diye merak etmemize yol açan şey o bayrak; sonra geriye, yaşlanmış, nekahet dönemindeki dünyamız olan soluk mavi noktaya bakacak ve, Anımsıyor musun? diyeceğiz. Söylentileri duydun mu? Belki bir başka ebeveyn-gezegen vardır; Dünya annemizdi, Mars ya da bir başka yer de babamız olacak. Sonuçta evlat edinilmeyi bekleyen yetimler değiliz.

Krikalev şu an fotoğraftan yarattıklarını süzen bir tanrı gibi, sabırlı bir hoşgörüyle bakıyor sanki. İnsan ırkı bir denizci topluluğu gibi, diye düşünüyor, okyanuslara açılmış bir denizci kardeşliği. İnsanlık şu ya da bu ulus değil, o bir bütün, ileride ne olursa olsun, her zaman birlikte olacak. O, modülün aralıksız çıkardığı seksen desibellik titreşimin or-

tasında, zamansız bir dinginlikte otururken yeşil, Velcro'yla birleştirilmiş, kolayca tutuşabilen duvarlar hava geçirmeyecek biçimde çevresini kuşatıyor. Ve geminin gövdesindeki çatlak her gün, her hafta genişliyor, Krikalev'in gülümsemesi de giderek daha övüngen ve daha tanrısal bir hal alıyor.

Sessizce, *Işık olsun*, der gibi.

Ağaçların arasına çömelmiş, alçak şapelin mihrabının gerisine kırk ya da elli kişi sığınmış. Sel suları çatıya kadar ulaşıyor. Burayla sahil arasındaki hindistancevizi ekili bir buçuk kilometrelik arazi tamamıyla yükselen suyun altında, ama şapel tampon görevi gören ağaçlar sayesinde korundu; yapısı gereği, okyanusa bakan doğu cephesinde pencere yok, diğer pencereler de şimdilik paçayı sıyırdı. Şapelin kapısı zorlansa da suyun ağırlığına dayanıyor. Beton duvarlar çatlasa da hâlâ dayanıyor. Tavandan bel vermiş kirişlerin altına iri sıva parçaları dökülmekte. Bir köpekbalığı leşi ön tarafa bakan pencerenin önünden yuvarlanarak geçiyor. Rüzgâr zayıflamaya başladı. İçeridekiler onun çatıyı dövdüğünü duymaz oldu. Bina sele birkaç saat daha, sular çekilene dek dayanabilirse, kurtulmayı başaracaklar. Dua ediyorlar.

Onları kurtaranın Santo Niño yani Çocuk İsa olduğuna inanma eğilimindeler. Dindar olmayan ya da imanı zayıf olanlar bile artık böyle düşünüyor. Çocuk İsa'nın küçük, nakışlı tasvirinin etrafında toplanmış yakarıyor, saatlerdir dua ediyorlar, sırtları camlara abanan okyanusa dönük fısıldıyor, mırıldanıyor, birbirlerine kenetleniyor, bir mucizeye tanıklık ettiklerine inanıyorlar. Aksi halde şapel nasıl dayansın? İmkânsız. Çok daha büyük ve sağlam yapılar bu tayfunun taşkınlığında yıkılıp gidecek. Ama Santo Niño cam kutusunun içinde hasar görmeden kaldığı sürece, onlar da bunu hasar görmeden atlatacaklar. Kutuyu durduğu raftan aldılar, çevresine toplaştılar, kıpırdamaya bile cesaret edemiyorlar; korkuyla feryat eden üç beş çocuk da şimdi her nasılsa derin bir uykuda.

Balıkçının karısı bağdaş kurmuş, bir çocuğu kucağında, öteki de yanında, ona yaslanmış. Diğer iki çocuk başlarını balıkçının kucağına dayamış, dertop olmuş uyuyor; adamın sağ eli birinin, sol eli ötekinin alnında. Kaçarlarken bir metal levha karısının omzunu boydan boya yardı, ama kadın hiç yakınmadan katlanıyor. Doğaüstü, puslu, soluk bir ışık, bir tuzlu su ve ıslak tahta kokusu şapeli dolduruyor. Çocuklar güvende. Deniz saldırmayı kesti, yorgun argın dinleniyor. Rüzgâr azaldı.

Uzaydan bakıldığında yakında çoklu anaforlar ve burgaçlarla batıya doğru sürülecek narin ve düzenli bulut kümeleri Filipinler ile Endonezya'yı bir kefen misali sarmış. Tayfun karaya çarpıp kendini paramparça etti. Adalar saatler öncesine göre daha küçük, sel biçimlerini bozdu. En kötü kısmı geride kaldı.

Doğudan fırlayan, parlak, acımasız bir sıcaklık cephesi yuvarlanarak gelip Pasifik'e yayılıyor, on altıncı yörünge turunun bu son alçalışında tanık oldukları başına buyruk, bakıra çalan, muhteşem bir ışık bu. Deniz değil, kara değil, yalnızca fotonlardan oluşuyor, kavranamıyor, kalıcı değil. Gece Güney Pasifik'in bir dilimine balıklama dalarken, ışık da çözülmeye başlıyor.

Bundan birkaç yıl sonra, bir gün, altlarından geçen Pasifik'in tam da bu noktasında, bu araç zarif bir reveransla yörüngeden çıkacak ve atmosferden geçip okyanusa çakılacak. Denizaltılar enkazı araştırmak üzere suya dalacak. Ama buna daha otuz beş bin yörünge uçuşu var. Bu uçuş en derin eşiğine, kutup ışıklarının Antarktika'nın üzerinde titreştiği ve Ay'ın olanca heybetiyle, yamulmuş bir bisiklet tekeri gibi yükseldiği yerde ulaşıyor. Saat sabahın beş buçuğu. Çarşamba sabahı; Ay'a iniş günü. Yıldızlar infilak ediyor.

Dışarıda, yıldızlar ışık saçarken, elektromanyetik titreşimler de boşlukta hafif hafif dalgalanıyor. Bu titreşimler seslere tercüme edilseydi, her gezegenin kendi müziği, kendi

ışığının bir ezgisi olurdu. Manyetik alanlarının ve iyonosferlerinin, güneş rüzgârlarının, gezegenle atmosferi arasına sıkışıp kalmış radyo dalgalarının sesi.

Neptün'ün sesi akıcı ve aceleci, uluyan bir fırtınada sahile çarpan, kırılan bir dalga; Satürn'ün sesi bir jetin sonik patlaması, tınısı insanın ayaklarından başlayarak bedenine yayılan, kemiklerinin arasına işleyen bir gümbürtü; Satürn'ün halkaları farklı olsa da, metruk bir binayı baştan ayağa sarsan, sert bir rüzgârın uğultusunu salıyor, ancak yavaşlatılmış ve salınımlı bir tempoyla. Uranüs zıvanadan çıkmış, oradan oraya sıçrayan bir feryat. Jüpiter'in ayı İo, bir akort çatalının metalik, sadmeli vızıltısını çıkarıyor.

Ve Dünya, seslerden oluşan karmaşık bir orkestra, testereler ve tahtadan yapılmış nefesli sazlarla prova yapan uyumsuz bir bando; tam gaz çalışan, kafası karışmış motorların kirli sesi; galaktik kabileler arası ışık hızında bir çatışma; nemli bir yağmur ormanı sabahında oradan oraya seken cıvıltılı kuş ötüşleri; elektronik trans müziğinin açılış notaları ve hepsinin gerisinde sabit bir çınlama, derin bir gırtlağın oyuğuna toplanmış bir ses. Günbegün, el yordamıyla biçimlenen bir armoni. Ta uzaklardan gelen seslerin bir kilise korosunda birleşmesi, radyo parazitleri arasında genişleyen, yayılan, meleklere yaraşır, hiç kesilmeyen bir ilahi. Bir şarkı olup patlamasını bekliyorsunuz, korodan bir anda, gümbür gümbür yükselen bir ezgi gibi; bu cilalı-boncuk gezegen kısacık bir an öyle tatlı bir ses çıkarıyor ki. Onun ışığı bir koro. Onun ışığı, çılgın ve oynak bir dünyanın radyo parazitlerinin, galaksilerin, tahtadan yapılma nefesli sazların eşlik ettiği, yağmur ormanlarına özgü, büyüleyici trans müziğinin rin-tin-tin'ine ve karman çorman yuvarlanışına dönmeden önce, birkaç kısa an için bir araya gelen ve bütünleşen milyarca şeyden oluşan bir müzik topluluğu.

Teşekkür

Önüme serdiği bilgi hazinesi için NASA ve ESA'ya minnetle. Ve bana hediye edilen sayısız destek için: Yazarlar Birliği, Santa Maddalena Vakfı, Yaro Savelyeva, Paul Lynch, Max Porter, Nathan Filer, Al Halcrow, Seren Adams, Dana Friis, Rick Hewes, Anna Webber, Elisabeth Schmitz, David Milner, Michal Shavit ve Dan Franklin (beni buralara kadar getirdiğiniz için) – hepinize çok teşekkür ederim.

Uzay araçları içinde dünyanın yörüngesi etrafında dönen altı astronot: Nell, Roman, Anton, Pietro, Chie ve Shaun. Görevleri meteorolojik veriler toplamak, bilimsel deneyler yapmak ve insan bedeninin limitlerini test etmek. Ama hepsinden fazlası gözlemlemek.

Yörüngede günde on altı gündoğumu ve on altı günbatımına şahit olurken kıtaları aşıyor, buzullar, çöller, dağ zirveleri ve engin okyanuslar geçiyor, mevsimleri bir bir arkalarında bırakıyorlar fakat ne kadar uzak olursa olsun Dünya'nın süregiden çekiminden alamıyorlar kendilerini. Chie, annesinin ölüm haberini alırken bir yandan amansız bir tayfun sevdiklerini tehdit ediyor; insan hayatının kırılganlığı sohbetlerinin, korkularının, rüyalarının başlıca konusu oluyor.

Samantha Harvey kendisine 2024 Booker Ödülü'nü kazandıran, görkemi şiirselliğine eş bu romanında okuru Dünya'nın, yaşamın ve insanlığın mucizesine tanık olmaya ve hayran kalmaya davet ediyor.

"Çağımızın en şaşırtıcı yazarlarından olan Samantha Harvey hem kısa hem dev romanı *Yörüngede* ile en beklenmedik, en büyülü eserlerinden birini ortaya koyuyor."
–James Wood, *The New Yorker*

"Uzun zamandır okuduğum en güzel romanlardan biri."
–Mark Haddon

"Göz kamaştırıcı."
–*Financial Times*

